

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ

**«ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ –
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ»**

TITLE

**“LANGUAGE DISORDERS IN SCHIZOPHRENIA
– A CASE STUDY”**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: ΠΑΓΚΟΖΙΔΗ ΕΛΕΑΝΝΑ – ΝΕΦΕΛΗ, ΣΕΡΕΣΛΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΖΑΡΟΚΑΝΕΛΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ, PhD

ΠΑΤΡΑ 2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτριά μας, κα Ζαροκανέλλου Βασιλική για όλη τη βοήθεια, την καθοδήγηση και την υποστήριξη που μας έδειξε καθ' όλη τη διάρκεια της παρούσας μελέτης.

Ευχαριστούμε ακόμα, τις οικογένειές μας, καθώς και τους φίλους μας, χωρίς την υποστήριξη των οποίων δε θα είχαμε φτάσει σε αυτό το σημείο της ακαδημαϊκής μας πορείας.

Τέλος, θέλουμε να δώσουμε ιδιαίτερες ευχαριστίες στη συμμετέχουσα της μελέτης, κα Μαρία, στην οποία βασίζεται η συγκεκριμένη μελέτη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
i.i Εισαγωγή	8
i.ii Σκοπός της έρευνας.....	9
i.iii Ορισμός όρων.....	9
II. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΙΣΗ	11
ii.i Ορισμός και κριτήρια διάγνωσης των ψυχωτικών διαταραχών κατά DSM-5 και ICD-10	11
ii.ii Ορισμός της σχιζοφρένειας κατά ICD-10 και DSM-5.....	13
ii.iii Επιπολασμός και ηλικία πρώτης διάγνωσης της σχιζοφρένειας	16
ii.iv Συνυπάρχουσες νευροαναπτυξιακές διαταραχές με την σχιζοφρένεια στην παιδική ηλικία	17
ii.v Γλωσσικές διαταραχές στη σχιζοφρένεια	19
ii.v.i Γλώσσα: Δομή, Αναπαράσταση και Επεξεργασία.....	22
ii.vi Διαταραχές της σκέψης στη σχιζοφρένεια.....	24
ii.vii Διαταραχές του συναισθήματος στη σχιζοφρένεια	25
III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	27
iii.i Ιστορικό Συμμετέχουσας	27
iii.ii Αξιολογητικά Εργαλεία και Υλικό	27
iii.ii.i Η Ελληνική μετάφραση του Πραγματολογικού πρωτοκόλλου της Γλώσσας (Prutting & Kirchner, 1987, Ζαροκανέλλου, 2018)	27
iii.ii.ii Ημιδομημένη συζήτηση.....	28
iii.ii.iii Περιγραφή εικόνας	28
iii.ii.iv Χρονική Αλληλουχία	29
iii.ii.v Δόμηση ιστορίας από ασύνδετες λέξεις.....	30
iii.ii.vi Αφήγηση ιστορίας.....	31
iii.ii.vii Η Κλίμακα Αξιολόγησης της Σκέψης, της Γλώσσας και της Επικοινωνίας (Andersen, C. N., 1986).....	31
iii.iii Διαδικασία	31
IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	33
iv.i Ημιδομημένη συζήτηση	33
iv.ii Περιγραφή εικόνας	36
iv.iii Δόμηση Χρονικής Αλληλουχίας	37

iv.iv Δόμηση Ιστορίας.....	37
iv.v Αφήγηση ιστορίας	38
V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ	40
VI. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43
VII. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	46

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι σχιζοφρενικές διαταραχές χαρακτηρίζονται από βασικές και χαρακτηριστικές διαστρεβλώσεις της σκέψης και της αντίληψης και από ασύμβατο ή αμβλύ συναίσθημα. Οι γλωσσικές διαταραχές αποτελούν κεντρικό σημείο των ψυχώσεων και περιλαμβάνουν διαφορετικές γλωσσικές συμπεριφορές με σημαντική ετερογένεια, που δεν εμφανίζονται όλες στο ίδιο άτομο (Kuperberg & Kaplan, 1996), και οι οποίες μοιράζονται κοινά γλωσσικά χαρακτηριστικά με άλλες ψυχιατρικές διαταραχές όπως ο αυτισμός και η ΔΕΠ-Υ (Courvoisier et al., 2001). Οι γλωσσικές διαταραχές στην σχιζοφρένεια επεκτείνονται και στα τρία γλωσσικά συστήματα (περιεχόμενο, μορφή, χρήση).

Σκοπός: Σκοπός της μελέτης ήταν να αναλυθούν ποιοτικά τα γλωσσικά ελλείμματα και να εντοπιστούν τα ειδικά χαρακτηριστικά του λόγου ενός ατόμου με σχιζοφρένεια.

Μεθοδολογία:

Ιστορικό: Η Μαρία είναι μια γυναίκα 54 ετών, η οποία έχει διαγνωστεί στην ηλικία των 23 ετών με ψυχωσική συνδρομή. Εμφανίζει θετικό οικογενειακό ιστορικό στις ψυχώσεις. Έχει νοσηλευτεί δύο φορές και λαμβάνει αντιψυχωσική αγωγή από το 1988.

Αξιολόγηση λόγου: Η αξιολόγηση του λόγου έγινε μέσω άτυπων δομημένων δοκιμασιών (συζήτηση, περιγραφή εικόνας, αφήγηση ιστορίας, δόμηση ιστορίας από 5 δοσμένες λέξεις, χρονική αλληλουχία). Για την συζήτηση χρησιμοποιήθηκαν οι ερωτήσεις της δοκιμασίας ADOS-G, που αφορούν ενήλικες με αναπτυγμένο λόγο και στοχεύουν στην εκμείευση κοινωνικών και επικοινωνιακών συμπεριφορών όπως η έναρξη διαλόγου, η διατήρηση θέματος συζήτησης, η κατανόηση των συναισθημάτων και των κοινωνικών κανόνων, κ.α. Η δόμηση ιστορίας έγινε με την χρήση δύο εικονογραφημένων ιστοριών χωρίς λέξεις (Free Fall, Tuesday, Wiesner, D., 1988, 1991). Για την περιγραφή εικόνας και την δόμηση χρονικής αλληλουχίας χρησιμοποιήθηκε υλικό κατάλληλο για εφήβους και ενήλικες. Η Ελληνική μετάφραση και προσαρμογή του Πραγματολογικού Πρωτοκόλλου (Prutting & Kirchner, 1987) συμπληρώθηκε κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης. Η ποιοτική ανάλυση του λόγου στα τρία υποσυστήματα πραγματοποιήθηκε με βάση την Κλίμακα Αξιολόγησης της Σκέψης, Γλώσσας και Επικοινωνίας (Andreasen, N., C., 1986).

Λέξεις-Κλειδιά: Σχιζοφρένεια, Γλωσσικές Διαταραχές, Κλίμακα Αξιολόγησης της Σκέψης, Γλώσσας και Επικοινωνίας, Διαταραχές σκέψης, Ποιοτική ανάλυση λόγου

Αποτελέσματα:

Σημαντικές δυσκολίες παρατηρήθηκαν κατά την συζήτηση και την αφήγηση ιστορίας. Η Μαρία κατάφερε να περιγράψει επαρκώς εικόνα, να δομήσει ιστορία από δοσμένες λέξεις και να αφηγηθεί μια χρονική αλληλουχία. Συμπερασματικά, η Μαρία παρουσιάζει σοβαρές γλωσσικές δυσκολίες. Η Κλίμακα Αξιολόγησης της Σκέψης, Γλώσσας και Επικοινωνίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγραφούν ικανοποιητικά τα γλωσσικά ελλείμματα. Η Ελληνική μετάφραση και προσαρμογή του Πραγματολογικού Πρωτοκόλλου έδειξε ουσιαστικές δυσκολίες και στη μη λεκτική επικοινωνία.

ABSTRACT

Schizophrenic disorders are characterised by basic and characteristic distortions of thought and perception and by inconsistent or blunt emotion. Language disorders are a central part of psychoses and include different language behaviours with significant heterogeneity, not all of which appear in the same person (Kuperberg & Kaplan, 1996), and which share common language characteristics with other psychiatric disorders such as autism and CI (Courvoisier et al., 2001). Language disorders in schizophrenia extend to all three language systems (content, form, use).

Purpose: The purpose of the study was to analyse language deficits qualitatively and to identify the specific characteristics of the ratio of a person with schizophrenia.

Methodology:

Background: Maria is a 57-year-old woman, diagnosed at the age of 23 with psychotic assistance. It shows a positive family history in psychoses. He has been hospitalised twice and has been receiving antipsychotic treatment since 1988.

Assessment of Speech: Speech was evaluated through informal structured testing (discussion, image description, story narration, story-building of 5 given words, time sequence). The ADOS-G test questions, which involve adults with a developed discourse and are aimed at expressing social and communication behaviours such as initiating dialogue, maintaining a discussion topic, understanding emotions and social norms e.t.c. have been used for discussion. The story was built using two illustrated, word-free stories (Free Fall, Tuesday, Wiesner, D., 1988, 1991). Image description and time sequence constructor used material suitable for adolescents and adults. The Greek translation and adaptation of the Pragmatic Protocol (Prutting & Kirchner, 1987) was completed during the

evaluation. The qualitative analysis of the assessment in the three subsystems was carried out on the basis of the Scale of Assessment of Thought, Language and Communication (Andreasen, N., C., 1986).

Results: There were considerable difficulties in discussing and telling story. Maria has been able to adequately describe an image, construct a story of given words and tell a time sequence. In conclusion, Maria has serious linguistic difficulties. The scale for the Assessment of Thought, Language and Communication can be used to adequately describe language deficits. The Greek translation and adaptation of the Pragmatic Protocol also showed substantial difficulties in non-verbal communication.

Key-Words: Schizophrenia, Language Disorders, Scale of Assessment of Thought, Language and Communication, Thought Disorders, Qualitative Analysis of Speech

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγή

Τα νευροψυχολογικά προφίλ των ασθενών με σχιζοφρένεια απεικονίζουν ελλείμματα σε μεγάλο εύρος των γνωστικών λειτουργιών. Υπάρχουν κάποιες αποδείξεις πως , ανάμεσα στους γνωστικούς τομείς, η επεξεργασία του λόγου και η λεκτική μνήμη είναι ιδιαίτερα ευπαθείς σε διαταραχές (Kuperberg, 1996). Οι περισσότερες έρευνες έχουν δείξει ότι δεν υπάρχει απώλεια σημασιολογικής πληροφορίας στη σχιζοφρένεια (Kuperberg, 1996). Το πρόβλημα φαίνεται να είναι η πρόσβαση και η ανάκληση, καθώς και η αποτελεσματική χρήση της σημασιολογικής πληροφορίας. Η πρόσβαση και η ανάκληση από την σημασιολογική μνήμη μπορεί να χωριστεί σε δύο υποκατηγορίες. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει, τόσο την ενεργοποίηση, όσο και την επιλογή των στόχων στη σημασιολογική μνήμη. Στη σχιζοφρένεια και οι δύο αυτές διαδικασίες είναι πιθανό να διαταραχθούν (Kuperberg, 1996).

Η παραδοσιακή άποψη των περισσότερων ψυχοπαθολόγων ήταν να θεωρούν τις διαταραχές ομιλίας ως αντανακλαστικό μιας υποβόσκουσας διαταραχής σκέψης, παρά ως πρωτογενή διαταραχή γλώσσας. Για παράδειγμα, έρευνες απέδωσαν την ανωμαλία στο λόγο των σχιζοφρενικών ασθενών σε εκτροχιασμούς και μη συνεκτικότητα στο «τρένο της σκέψης» (Kraepelin, 1971). Πιστεύεται ακόμα, πως οι διαταραχές της σύνδεσης της σκέψης ήταν βασικές στη σχιζοφρένεια, αλλά δεν οφείλονταν στην ίδια τη γλώσσα. Πράγματι, οι διαταραχές του λόγου και της γραφής κατηγοριοποιήθηκαν ως δευτερογενή συμπτώματα στη σχιζοφρένεια (Bleuler, 1950). Παρ' όλες τις προσπάθειες για διαχωρισμό ανάμεσα στις διαταραχές σκέψης και γλώσσας στη σχιζοφρένεια, έχει επικρατήσει σύγχυση με την ορολογία που αναφέρεται σε αυτά τα φαινόμενα. Έχει αναγνωριστεί πως οι διαταραχές σκέψης μπορούν να εντοπιστούν μόνο από τον λόγο των ασθενών. Έχει επισημανθεί πως επειδή η σκέψη δε μπορεί να αναλυθεί άμεσα, η απόδοση της διαταραχής σκέψης σε έναν ομιλητή είναι ταυτολογική, μπορείς δηλαδή να συμπεράνεις διαταραχή σκέψης βασισμένος σε αποδιοργανωμένο λόγο (Rochester et al., 1979). Ωστόσο, είναι γνωστό πως δεν υπάρχει απλή, μονόδρομη σχέση ανάμεσα στο γλωσσικό σύστημα και στις ανωμαλίες στη χρήση της γλώσσας. Θεωρητικά, ένας ασθενής μπορεί να έχει σοβαρά προβλήματα στη διαδικασία της σκέψης του, αλλά να επιλέγει να μη μιλήσει, ενώ ένας άλλος ασθενής με άθικτη την επεξεργασία σκέψης, να μην έχει την ικανότητα να χρησιμοποιήσει τα εργαλεία της γλώσσας για να εκφραστεί. Συνεπώς, για κάποιους ερευνητές ο όρος «διαταραχή σκέψης» αναφέρεται σε υποκειμενικές αλλαγές που βιώνονται και αναφέρονται από τον ίδιο τον ασθενή.

Σήμερα, η επιστημονική κοινότητα αναγνωρίζει πως οι γλωσσικές διαταραχές αποτελούν σημαντικό χαρακτηριστικό της σχιζοφρένειας και θεωρούνται θεμελιώδους σημασίας για την αιτιολογία και τη διάγνωσή της (Crow, 1997)

Τα γλωσσικά ελλείμματα που αναφέρονται πως χαρακτηρίζουν τη σχιζοφρένεια είναι η απώλεια του στόχου, το περιορισμένο περιεχόμενο, ο άσχετος λόγος, ο διασπαστικός λόγος, η περιπλοκότητα, οι νεολογισμοί, η δύσκαμπτη ομιλία, τα μπλοκαρίσματα, η περιφραστικότητα των λέξεων και το ντελίριο (Andreasen, 1986).

1.2 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να αναλυθούν ποιοτικά τα γλωσσικά ελλείμματα και να εντοπιστούν τα ειδικά χαρακτηριστικά του λόγου ενός ατόμου με σχιζοφρένεια. Η σύγχρονη έρευνα υποστηρίζει πως ο εντοπισμός και η περιγραφή των γλωσσικών ελλειμμάτων στη σχιζοφρένεια είναι αποτελεσματικότερο να πραγματοποιούνται με ποιοτικές μεθόδους ανάλυσης του λόγου των ασθενών, οι οποίες δύναται να αναγνωρίζουν τόσο τα γλωσσικά ελλείμματα, όσο και την διαταραχή στην σκέψη. Τα ελλείμματα που παρουσιάζονται στη σχιζοφρένεια και στις άλλες ψυχωτικές διαταραχές δεν μπορούν να ενταχθούν σε συγκεκριμένες κατηγορίες και να βαθμολογηθούν σε κλίμακες σοβαρότητας σταθμισμένων εργαλείων.

1.3 Ορισμός όρων

Ψύχωση: Η ψύχωση ή ψυχωτική διαταραχή είναι ψυχιατρική πάθηση που περιγράφει νοητική κατάσταση συνυφασμένη με παραισθήσεις, ψευδαισθήσεις και παραληρητικές ιδέες. Η ψύχωση χαρακτηρίζεται, επίσης, από ανοργάνωτη συμπεριφορά, διαταραχή στο λόγο και κατατονία. Μπορεί να υπάρχει θόλωση της συνείδησης σε κάποιο βαθμό, αλλά δεν υπάρχει σοβαρή σύγχυση. Μία ψύχωση μπορεί να εμφανιστεί ξαφνικά αλλά η συνήθης πορεία της είναι σταδιακή. Το διάστημα που διαρκεί η νόσος ποικίλει. Ορισμένοι την εμφανίζουν μία και μοναδική φορά, ενώ σε κάποιους άλλους επανέρχεται περισσότερες φορές (Σαλπιστής, 2013)

Ψευδαισθήσεις: Αποτελούν αισθητηριακές αντιλήψεις, με απουσία εξωτερικών ερεθισμάτων. Συνηθέστερες είναι οι ακουστικές ψευδαισθήσεις, οι οποίες μπορεί να είναι απειλητικές ή επικριτικές φωνές προς τον ασθενή, συζήτηση αυτών μεταξύ τους, ή και εκφώνηση των σκέψεων του ίδιου του ατόμου (ηχώ της σκέψης) (Προκοπάκη, 2017).

Παραλήρημα: Μπορεί να είναι είτε πεπιοθήσεις ασύμβατες με το πολιτιστικό, κοινωνικό ή εκπαιδευτικό υπόβαθρο του ασθενούς, είτε λανθασμένη ερμηνεία της πραγματικότητας (Προκοπάκη, 2017).

Σχιζοφρένεια: Είναι μια ομάδα ψυχικών παθήσεων, πολυπαραγοντικής αιτιολογίας, στην οποία περιλαμβάνονται διαταραχές της σκέψης, της αντίληψης και της συμπεριφοράς. Η

διαταραχή αφορά τις πιο βασικές λειτουργίες που δίνουν στο φυσιολογικό άτομο το αίσθημα της ατομικότητας, της μοναδικότητας και του ελέγχου του εαυτού του (Βασιλάκη, 2017).

Διαταραχές λόγου: Οι διαταραχές λόγου αφορούν την διαταραγμένη κατάκτηση και χρήση της γλώσσας τόσο στον γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο (περιεχόμενο, σύνταξη, μορφολογία, φωνολογία, χρήση) (ASHA, 2019). Οι διαταραχές λόγου υφίστανται καθόλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου και τα συμπτώματά τους αλλάζουν με τον χρόνο.

Διαταραχές ομιλίας: Είναι ένας όρος-ομπρέλα που αναφέρεται σε κάθε δυσκολία ή συνδυασμό δυσκολιών στην αντίληψη, κινητική παραγωγή ή φωνολογική αναπαράσταση των φωνημάτων και των φθόγγων-και περιλαμβάνει τους φωνοτακτικούς κανόνες που καθορίζουν τους επιτρεπτούς συνδυασμούς φωνημάτων σε κάθε γλώσσα (ASHA, 2019).

Διαταραχές επικοινωνίας: Οι διαταραχές επικοινωνίας αναφέρονται σε έλλειμμα στην ικανότητα του ατόμου να λαμβάνει, να εκπέμπει, να επεξεργάζεται και να κατανοεί έννοιες και λεκτικά, μη-λεκτικά και γραπτά συμβολικά συστήματα (ASHA, 1992).

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΙΣΗ

2.1 Ορισμός και κριτήρια διάγνωσης των ψυχωτικών διαταραχών κατά DSM-5 και ICD-10

Ιστορικά, ο ορισμός της ψύχωσης στα παιδιά και τους εφήβους είναι ιδιαίτερα ασαφής, λόγω της σύγχυσης που επικρατεί σχετικά με τον κατάλληλο ρόλο της φαντασίας στην ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων με ή χωρίς ψυχιατρικές διαταραχές. Οι διατυπώσεις για τον ορισμό της «παιδικής ψύχωσης» και της ψύχωσης είχαν, αρχικά, ενταχθεί ως μέρος του φάσματος των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών, αλλά επί του παρόντος, τα συμπτώματα της ψύχωσης και οι ορισμοί των ψυχωσικών διαταραχών, δεν διαφέρουν για τα παιδιά, τους εφήβους ή τους ενήλικες στο Διαγνωστικό και Στατιστικό Οδηγός των Νοητικών Διαταραχών / Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 4th edition, Text Revision (DSM-IV-TR). (Courvoisie et al., 2001).

Η ψυχωσική διαταραχή αποτελεί ομάδα ψυχωσικών φαινομένων που σημειώνονται κατά τη διάρκεια ή μετά τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών και χαρακτηρίζονται από ψευδαισθήσεις (συνήθως ακουστικές, αλλά συχνά σε περισσότερες από έναν τύπους αισθητικότητας), παραγνωρίσεις, παραληρητικές ιδέες ή/και ιδέες αναφοράς (συχνά παρανοειδούς ή διωκτικού περιεχομένου), από ψυχοκινητικές διαταραχές (διέγερση ή εμβροντησία) και από μη φυσιολογικό συναίσθημα διακυμαινόμενο από φόβο στην έκσταση. Η συνείδηση είναι συνήθως διαυγής, αν και είναι δυνατόν να παρατηρηθεί κάποια θόλωσή της, όχι όμως έντονη σύγχυση. Η διαταραχή τυπικά αποδράμει, τουλάχιστον εν μέρει, μέσα σε ένα μήνα και πλήρως μέσα σε έξι μήνες (ICD-10).

Η διάγνωση της ψυχωσικής διαταραχής δεν πρέπει να γίνεται μόνο βάσει των παραμορφώσεων της αντίληψης ή των ψευδαισθητικών βιωμάτων, όταν χρησιμοποιούνται ουσίες, οι οποίες έχουν ψευδαισθησιογόνο επίδραση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, όπως και στις συγχυτικές καταστάσεις, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διάγνωση της οξείας τοξίκωσης (F1x.0 κατά ICD-10). Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στην αποφυγή εσφαλμένης διάγνωσης μιας πιο σοβαρής κατάστασης (όπως η σχιζοφρένεια), όταν ταιριάζει η διάγνωση της προκαλούμενης από τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών ψύχωσης. Πολλές ψυχωσικές καταστάσεις προκαλούμενες από ψυχοδραστικές ουσίες έχουν βραχεία διάρκεια, αρκεί να μη συνεχίζεται η χρήση των ουσιών αυτών (π.χ. αμφεταμινικών και κοκαϊνικών ψυχώσεων). Καθώς, λοιπόν, δεν υπάρχει ένα πολυαξονικό σύστημα και με σκοπό να αποφευχθεί διαγνωστική σύγχυση, η μέθοδος που χρησιμοποιείται για το διαχωρισμό των οξείων και παροδικών ψυχωσικών διαταραχών βασίζεται στην κατασκευή ενός διαγνωστικού συνεχούς, που αντανακλά τη σειρά προτεραιότητας επιλεγμένων βασικών χαρακτηριστικών της διαταραχής. Η σειρά προτεραιότητας είναι η εξής:

1. Οξεία έναρξη (μέσα σε 2 εβδομάδες) ως χαρακτηριστικό ορισμού ολόκληρης της ομάδας. Ως «οξεία έναρξη» ορίζεται η αλλαγή από μία κατάσταση χωρίς ψυχωσικά χαρακτηριστικά σε μία ψυχωσική κατάσταση, μέσα σε περίοδο μικρότερη από δύο εβδομάδες. Η οξεία έναρξη μπορεί να σχετίζεται με καλή έκβαση και όσο πιο οξεία είναι η έναρξη, τόσο καλύτερη η έκβαση. Σε αυτή την περίπτωση συνιστάται ο προσδιορισμός «αιφνίδια έναρξη» (μέσα σε 48 ώρες ή λιγότερο)
2. Παρουσία τυπικών συνδρόμων. Τα επιλεγμένα τυπικά σύνδρομα είναι: 1) η ταχέως μεταβαλλόμενη και πολύμορφη κατάσταση, η οποία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό των οξειών ψυχωσικών καταστάσεων και 2) η παρουσία τυπικών σχιζοφρενικών συμπτωμάτων.
3. Παρουσία οξέος stress που σχετίζεται με τη διαταραχή. Ο όρος οξύ συνοδό stress υποδηλώνει ότι τα πρώτα ψυχωσικά συμπτώματα συνέβησαν μέσα σε δύο περίπου εβδομάδες από ένα ή περισσότερα γεγονότα που θεωρούνται ψυχοπιεστικά για τους περισσότερους ανθρώπους στο δεδομένο πολιτισμικό περιβάλλον. Παραδείγματα αυτών θα μπορούσαν να θεωρηθούν ο αποχωρισμός, η απροσδόκητη απώλεια ενός συντρόφου ή της εργασίας, ο γάμος ή το ψυχολογικό τραύμα από μάχη, τρομοκρατία και βασανιστήρια.

Παρόλα αυτά, η ταξινόμηση αυτή μπορεί, ακόμα και να μη βασίζεται στη σειρά προτεραιότητας, να δίνει δυνατότητα προσδιορισμού των οξειών ψυχωσικών διαταραχών με καθένα από τα ειδικά χαρακτηριστικά. Συνιστάται, ακόμα, να χρησιμοποιείται επιπλέον υποδιαίρεση των διαταραχών της ομάδας, όσον αφορά την έναρξή τους.

Πλήρης ύφεση συνήθως επέρχεται σε 2 ή 3 μήνες, συχνά και σε λίγες εβδομάδες ή ακόμα και σε ημέρες και μόνο ένα μικρό ποσοστό ασθενών με τις διαταραχές αυτές αναπτύσσουν επίμονες καταστάσεις που προκαλούν αναπηρία (ICD-10).

Αντίστοιχα, κατά DSM-5, διάγνωση για βραχεία ψυχωσική διαταραχή γίνεται εάν:

1. υπάρχει ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω συμπτώματα: 1) παραληρητικές ιδέες, 2) ψευδαισθήσεις, 3) αποδιοργανωμένος λόγος (συχνός εκτροχιασμός ή ασυναρτησία) και 4) έντονα αποδιοργανωμένη ή κατατονική συμπεριφορά
2. η διάρκεια ενός επεισοδίου της διαταραχής είναι τουλάχιστον 1 μέρα αλλά λιγότερο από 1 μήνα, με τελικό στάδιο την πλήρη επιστροφή στο προνοσηρό επίπεδο λειτουργικότητας.
3. η διαταραχή δεν εξηγείται καλύτερα με διαταραχή της διάθεσης χωρίς ψυχωσικά στοιχεία, σχιζοσυναισθηματική διαταραχή ή σχιζοφρένεια και δεν οφείλεται στις

άμεσες φυσιολογικές δράσεις μίας ουσίας (π.χ. καταχρηστική ουσία, φάρμακα ή γενική σωματική κατάσταση).

2.2 Ορισμός της σχιζοφρένειας κατά ICD-10 και DSM-5

Η σχιζοφρένεια είναι η συχνότερη και η πιο σημαντική διαταραχή στην ομάδα των ψυχωτικών διαταραχών. Οι σχιζοφρενικές διαταραχές χαρακτηρίζονται, γενικά, από βασικές και χαρακτηριστικές διαστρεβλώσεις της σκέψης και της αντίληψης και από ασύμβατο ή αμβλύ συναίσθημα (ICD-10). Η διαύγεια της συνείδησης και οι νοητικές ικανότητες συνήθως διατηρούνται, αν και στην πορεία του χρόνου μπορούν να προκύψουν ορισμένα ελλείμματα των γνωστικών λειτουργιών. Το άτομο αισθάνεται ότι οι πιο προσωπικές του σκέψεις, συναισθηματικές καταστάσεις και πράξεις είναι συχνά γνωστές στους άλλους, με αποτέλεσμα να αναπτύξει ερμηνευτικού τύπου παραληρητικές ιδέες. Συχνές είναι οι ψευδαισθήσεις, ιδιαίτερα οι ακουστικές, με περιεχόμενο σχολιαστικό της συμπεριφοράς και των σκέψεων του ατόμου (ICD-10).

Παρόλο που δεν μπορούν να προσδιοριστούν αυστηρά παθογνωμονικά συμπτώματα, είναι πρακτικά χρήσιμη η κατηγοριοποίηση των συμπτωμάτων σε ομάδες που είναι ιδιαίτερης σημασίας για τη διάγνωση και συχνά συνυπάρχουν, όπως:

1. Ηχώ της σκέψης, παρεμβολή στη σκέψη, απόσυρση της σκέψης και εκπομπή της σκέψης
2. Παραληρητικές ιδέες ελέγχου, επίδρασης ή παθητικότητας, που αναφέρονται στις κινήσεις του σώματος ή των άκρων, καθώς και σε ιδιαίτερες σκέψεις, πράξεις ή αισθήσεις
3. Ακουστικές ψευδαισθήσεις, συνήθως φωνές, που σχολιάζουν τη συμπεριφορά του ασθενούς ή συζητούν μεταξύ τους για τον ασθενή ή άλλοι τύποι ακουστικών ψευδαισθήσεων που έρχονται υπό τύπο φωνών από κάποια περιοχή του σώματος.
4. Επίμονες παραληρητικές ιδέες άλλων τύπων που είναι πολιτισμικά απαράδεκτες και τελείως απίθανες, όπως θρησκευτικής ή πολιτικής ταυτότητας ή υπεράνθρωπων δυνάμεων και ικανοτήτων (π.χ. δυνατότητα ελέγχου του καιρού ή επικοινωνία με εξωγήινους).
5. Επίμονες ψευδαισθήσεις παντός τύπου, όταν συνοδεύονται από παροδικές ή μισοσχηματισμένες παραληρητικές ιδέες χωρίς να υπάρχει σαφές συναισθηματικό περιεχόμενο ή από επίμονες ιδέες υπερεκτίμησης ή όταν συμβαίνουν καθημερινά επί αρκετές εβδομάδες ή μήνες.

6. Ανακοπές ή παρεμβολές στη ροή της σκέψης, με αποτέλεσμα ασυναρτησία ή ασχετολογία ή νεολογισμούς.
7. Κατατονική συμπεριφορά, όπως διέγερση, λήψη παράξενων στάσεων ή κηρώδης ευκαμψία, αρνητισμός, αλαλία και εμβροντησία.
8. «Αρνητικά» συμπτώματα, όπως έντονη απάθεια, διακοπή της ομιλίας και αμβλύτητα ή ασυμβατότητα των συναισθηματικών αντιδράσεων, που συνήθως έχουν ως αποτέλεσμα την κοινωνική απόσυρση και τη μείωση της απόδοσης στις κοινωνικές σχέσεις. Πρέπει να γίνεται σαφές ότι αυτά δεν οφείλονται σε κατάθλιψη ή σε λήψη νευροληπτικών.
9. Έντονη και συνεχής μεταβολή στη συνολική ποιότητα κάποιων χαρακτηριστικών της προσωπικής συμπεριφοράς, που εκδηλώνονται ως απώλεια ενδιαφερόντων, έλλειψη σκοπού, οκνηρία, στάση που δείχνει αυτοενασχόληση και κοινωνική απόσυρση (ICD-10).

Για να δοθεί διάγνωση για σχιζοφρένεια θα πρέπει να πληρούνται ένα σύμπτωμα το οποίο θα περιγράφεται πολύ σαφώς (και συνήθως δύο ή περισσότερα αν είναι λιγότερο σαφή) και να ανήκει σε μία από τις ομάδες (1) έως (4), όπως απαριθμούνται παραπάνω, ή συμπτώματα από τουλάχιστον δύο από τις ομάδες (5) έως (8). Τα συμπτώματα αυτά θα πρέπει να υπήρχαν και να ήταν σαφή τον περισσότερο χρόνο με διάρκεια ενός μηνός ή περισσότερο. Οι καταστάσεις, στις οποίες πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις σχετικά με τα συμπτώματα, αλλά διαρκούν λιγότερο από ένα μήνα (με παρουσία θεραπείας ή όχι) πρέπει να διαγιγνώσκονται αρχικά ως οξεία σχιζοφρενικόμορφη ψυχωσική διαταραχή (F23.2) και να επαναταξινομούνται ως σχιζοφρένεια, εφόσον τα συμπτώματα επιμένουν για μεγαλύτερη χρονική περίοδο. Το σύμπτωμα (9) του καταλόγου ανωτέρω, αφορά μόνο τη διάγνωση της απλής σχιζοφρένειας (F20.6). Η απαιτούμενη διάρκειά του είναι τουλάχιστον ένα έτος. Κατά την αναδρομική διερεύνηση του ιστορικού, αποκαλύπτεται συνήθως ότι προηγείται μία πρόδρομη φάση διάρκειας εβδομάδων ή μηνών, η οποία χαρακτηρίζεται από την παρουσία συμπεριφορικών συμπτωμάτων ή εκδηλώσεων, όπως τα ακόλουθα: απώλεια ενδιαφέροντος για εργασία, για κοινωνικές δραστηριότητες και για προσωπική εμφάνιση και υγιεινή, σε συνδυασμό με γενικευμένο άγχος, κατάθλιψη ήπιας έντασης και αυτοενασχόληση. Λόγω της δυσκολίας χρονικού προσδιορισμού της έναρξης, το κριτήριο της διάρκειας του ενός μηνός έχει σχέση μόνο με τα ειδικά συμπτώματα που αναφέρονται παραπάνω και όχι με οποιαδήποτε πρόδρομη μη ψυχωσική φάση (ICD-10). Η διάγνωση της σχιζοφρένειας δεν πρέπει να γίνεται όταν υπάρχουν και κυριαρχούν καταθλιπτικά ή μανιακά συμπτώματα, εκτός αν είναι σαφές ότι τα σχιζοφρενικά συμπτώματα έχουν προηγηθεί της συναισθηματικής διαταραχής. Ακόμα, δεν πρέπει να τίθεται διάγνωση όταν υπάρχει εμφανής εγκεφαλική

νόσος ή τα συμπτώματα σημειώνονται κατά τη διάρκεια κατάστασης τοξίκωσης ή στέρησης από ναρκωτικά (ICD-10).

Άλλοι τύποι σχιζοφρένειας κατά το ICD-10 είναι η παρανοειδής σχιζοφρένεια, η ηβηφρενική σχιζοφρένεια, η κατατονική σχιζοφρένεια, η αδιαφοροποίητη σχιζοφρένεια, η μετασχιζοφρενική κατάθλιψη, η υπολειμματική σχιζοφρένεια, η απλή σχιζοφρένεια, άλλη μορφή σχιζοφρένειας και η σχιζοφρένεια μη καθοριζόμενη. Η πορεία της διαταραχής ποικίλει σημαντικά και δεν είναι αναγκαστικά σταδιακά επιδεινούμενη. Ταξινομείται, λοιπόν, με τους ακόλουθους πέντε κωδικούς χαρακτήρων:

F20.x0 Συνεχής

F20.x1 Επεισοδιακή με προοδευτικώς εξελισσόμενα ελλείμματα

F20.x2 Επεισοδιακή με σταθερά ελλείμματα

F20.x3 Επεισοδιακή διαλείπουσα

F20.x4 Ατελής αποδρομή

F20.x5 Πλήρης αποδρομή

F20.x8 Άλλη

F20.x9 Πορεία αβέβαιη, πολύ βραχεία περίοδος παρατήρησης

Κατά το DSM-5, η διάγνωση της σχιζοφρένειας μπορεί να δοθεί όταν:

1. Δύο ή περισσότερα από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά συμπτώματα είναι παρόντα για σημαντικό τμήμα χρόνου κατά τη διάρκεια ενός μηνός (ή λιγότερο αν αντιμετωπισθεί επιτυχώς): 1) παραληρητικές ιδέες, 2) ψευδαισθήσεις, 3) αποδιοργανωμένος λόγος (π.χ. συχνός εκτροχιασμός ή ασυναρτησία), 4) έντονα αποδιοργανωμένα ή κατατονική συμπεριφορά, 5) αρνητικά συμπτώματα (π.χ. συναισθηματική επιπέδωση, αλογία ή αβουλησία).
2. Για σημαντικό χρονικό διάστημα από τη στιγμή έναρξης της διαταραχής, μία ή περισσότερες μείζονες περιοχές της κοινωνικής / επαγγελματικής λειτουργικότητας είναι καταφανώς κατώτερες από το επίπεδο που είχε επιτευχθεί πριν την έναρξη. Όταν η έναρξη τοποθετείται στην παιδική ηλικία ή την εφηβεία, αποτυχία επίτευξης του αναμενόμενου επιπέδου διαπροσωπικών, σχολικών ή επαγγελματικών επιτευγμάτων.

3. Συνεχή σημεία της διαταραχής επιμένουν για τουλάχιστον 6 μήνες. Αυτή η περίοδος πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον ένα μήνα συμπτωμάτων, τα οποία πληρούν το κριτήριο A (ενεργή φάση συμπτωμάτων) και μπορεί να περιλαμβάνει περιόδους με πρόδρομα ή υπολειμματικά συμπτώματα. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων, τα σημεία της διαταραχής μπορούν να εκδηλώνονται μόνο με αρνητικά συμπτώματα ή να είναι παρόντα σε πιο εξασθενημένη μορφή δύο ή περισσότερα συμπτώματα από το κριτήριο A.
4. Αποκλεισθεί η σχιζοσυναισθηματική διαταραχή και η διαταραχή της διάθεσης, είτε επειδή δεν υπήρχε παρουσία μείζονος καταθλιπτικού, μανιακού ή μικτού επεισοδίου ταυτόχρονα με την ενεργό φάση των συμπτωμάτων, ή, αν υπήρχε παρουσία επεισοδίων της διάθεσης κατά την ενεργό φάση, η συνολική τους διάρκεια ήταν βραχεία σε σχέση με τη διάρκεια της ενεργού και της υπολειμματικής περιόδου.
5. Αποκλεισθεί η ύπαρξη συμπτωμάτων της διαταραχής λόγω των άμεσων φυσιολογικών δράσεων μιας ουσίας ή γενικής σωματικής κατάστασης.

2.3 Επιπολασμός και ηλικία πρώτης διάγνωσης της σχιζοφρένειας

Η σχιζοφρένεια επηρεάζει το 1% του ενήλικου πληθυσμού και συνήθως ξεκινά από τα τέλη της εφηβείας ή την αρχή της ενήλικης ζωής. Όταν η διαταραχή ξεκινά στην αρχή της ενήλικης ζωής (κάτω των 18 ετών) ορίζεται ως σχιζοφρένεια πρώιμης έναρξης (Early Onset Schizophrenia), με κάποιες περιπτώσεις εμφάνισης σε ακόμα πιο πρώιμη ηλικία (κάτω των 14 ετών), οι οποίες ονομάζονται σχιζοφρένεια με έναρξη στην παιδική ηλικία (Child Onset Schizophrenia) ή σχιζοφρένεια πολύ πρώιμης έναρξης (Very Early Onset Schizophrenia). Η σχιζοφρένεια πρώιμης έναρξης είναι μια πολύ σπάνια πάθηση και υπολογίζεται ότι αφορά λιγότερο από το 4% των περιπτώσεων με σχιζοφρένεια. Οι παραισθήσεις και οι διαταραχές σκέψης θεωρούνται επιφανή ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά της σχιζοφρένειας πρώιμης έναρξης, παρόμοια με την σχιζοφρένεια ενήλικης έναρξης. Συγκεκριμένα, οι διαταραχές τυπικής σκέψης θεωρούνται, επίσης, ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των ψυχωτικών εκδηλώσεων σε παιδιά ή εφήβους. Παρόλα αυτά, τέτοιες ανωμαλίες μελετώνται σπάνια στην παιδιατρική ψύχωση, ειδικά σε ασθενείς με πολύ πρώιμη έναρξη. (Pantano et al., 2016).

Όσον αφορά τη διάγνωση της σχιζοφρένειας σε οποιαδήποτε ηλικία, η σχιζοφρένεια με έναρξη στην παιδική ηλικία παρουσιάζεται με δύο είδη συμπτωμάτων, τα θετικά και τα αρνητικά ψυχωτικά συμπτώματα.

Τα θετικά συμπτώματα στα παιδιά περιλαμβάνουν σημαντικές διαταραχές στη διαδικασία ή στο περιεχόμενο της σκέψης, ενώ οι παραισθήσεις είναι πιθανότερο να εμφανιστούν κατά την αναπτυξιακή ηλικία. Τα αρνητικά συμπτώματα περιλαμβάνουν επίπεδη αντίδραση,

αεργία και μειωμένο λόγο και σκέψη. Τα παιδιά με ψύχωση, στην προεφηβεία, φαίνεται να έχουν λιγότερο συστηματικές παραισθήσεις και χαμηλότερη επίπτωση κατατονικών συμπτωμάτων, αλλά είναι πιθανό να βιώσουν παραισθήσεις, αποδιοργανωμένη σκέψη και συναισθηματική επιπέδωση. Αν η πρώτη εμφάνιση της σχιζοφρένειας με έναρξη στην παιδική ηλικία γίνει νωρίτερα από τα 12 έτη, οι προβλεπτικοί παράγοντες δείχνουν σοβαρότερη έκβασή της (Courvoisier et al., 2001).

2.4 Συνυπάρχουσες νευροαναπτυξιακές διαταραχές με την σχιζοφρένεια στην παιδική ηλικία

Τα παιδιά με σχιζοφρένεια με έναρξη στην παιδική ηλικία έχουν βρεθεί να εμφανίζουν διαφορές στην ανάπτυξη ήδη από τη βρεφική ηλικία. Κάποια από τα βασικά συμπτώματα των παιδιών αυτών είναι η μη φυσιολογική ή η καθυστερημένη ανάπτυξη, όσον αφορά την αδρή και λεπτή κινητικότητα, η υποτονία, ο φτωχός συντονισμός, οι δυσκολίες στην αισθητηριακή ολοκλήρωση και η καθυστέρηση λόγου. Είναι, ακόμα, πιθανό να εμφανίσουν στερεοτυπικές κινήσεις, όπως χτύπημα των χεριών, επίμονη όσφρηση και αγγίγματα, συμπτώματα που τυπικά συναντώνται σε παιδιά με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (Courvoisier et al., 2001). Παρόλα αυτά, αν υπάρχει ιστορικό αυτιστικής διαταραχής ή άλλης διάχυτης αναπτυξιακής διαταραχής, η συνοσηρότητα με τη σχιζοφρένεια διαγιγνώσκεται μόνο αν παράλληλα υπάρχουν προεξάρχουσες παραληρητικές ιδέες ή ψευδαισθήσεις για τουλάχιστον ένα μήνα (ή λιγότερο αν αντιμετωπισθούν επιτυχώς) (ICD-10).

Προβλήματα με την απόσπαση προσοχής και άλλες εκτελεστικές λειτουργίες είναι, επίσης, εμφανή σε αυτά τα παιδιά, συμπτώματα που συμπίπτουν με τα κριτήρια της ΔΕΠ-Υ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα), και αποτελούν πιθανό δείκτη για λανθασμένη πρόγνωση. Παιδιά που έχουν άλλες διαταραχές συμπεριλαμβανόμενες στο φάσμα της σχιζοφρένειας, έχουν, επίσης, ιστορικό καθυστερημένης ανάπτυξης και γνωστικών ελλειμμάτων. Τα παιδιά με σχιζοφρένεια με έναρξη στην παιδική ηλικία έχουν υψηλή επίπτωση των διαταραχών λόγου, όχι μόνο εκφραστικά και αντιληπτικά, αλλά και συγκεκριμένα ελλείμματα που θα σημάνουν διαταραχή σκέψης και αποδιοργάνωση. Φαίνεται, ακόμα, να παρουσιάζουν χαμηλότερο Δείκτη Νοημοσύνης από τον τυπικό πληθυσμό. Οι γνωστικές λειτουργίες, όπως η προσοχή, η μνήμη και η κινητική λειτουργία, δεν είναι τυπικές σε πολλά άτομα με σχιζοφρένεια. Εφόσον, λοιπόν, τα παραπάνω ευρήματα είναι παρόμοια με τα ευρήματα σε παιδιά με ΔΕΠ-Υ, ερευνητές σύγκριναν αυτές τις δύο ομάδες μεταξύ τους, καθώς και με τυπικά παιδιά. Οι έφηβοι με σχιζοφρένεια έδειξαν μεγαλύτερα ελλείμματα στην οπτική μνήμη από αυτούς με ΔΕΠ-Υ ή από τον τυπικό πληθυσμό. Είχαν χαμηλότερη επίδοση σε δοκιμασίες που αξιολογούσαν την ευελιξία απόσπασης, τη χωρική οργάνωση και την κινητική λειτουργία. Τα υποκείμενα με ΔΕΠ-Υ είχαν σημαντικά χαμηλότερη επίδοση σε έργα ακουστικής επεξεργασίας και εμφάνιζαν

περισσότερη διάσπαση. Τα αποτελέσματα της έρευνας συνηγορούν πως τα παιδιά με σχιζοφρένεια με έναρξη στην παιδική ηλικία εμφανίζουν επιλεκτική βλάβη στην οπτική μνήμη, συσχετισμένη με τη σχιζοφρένεια. Η παραπάνω έρευνα, λοιπόν, προτείνει ότι τα ψυχωσικά σύνδρομα, και συγκεκριμένα η σχιζοφρένεια με έναρξη στην παιδική ηλικία, είναι ενδεικτικά μιας πιο γενικευμένης εγκεφαλικής βλάβης (Courvoisier et al., 2001)

Ο λόγος κάποιων σχιζοφρενικών ασθενών φαίνεται, τουλάχιστον επιφανειακά, παρόμοιος με την αφασία τύπου Wernicke, δηλαδή καλά σχηματισμένη σύνταξη αλλά με μια γενική εντύπωση ανόητης ορολογίας. Μπορεί να περιέχει παραφασίες, όπως σημασιολογικά υποκατάστατα λέξεων και φράσεων φωνολογικά ή σημασιολογικά συνδεδεμένων, όπως και στην αφασία Wernicke. Συνήθως οι ασθενείς, οι σχιζοφρενικοί και οι αφασικοί, δείχνουν να μην έχουν επίγνωση της κατάστασης του λόγου τους (Kuperberg et al., 2014). Αυτές οι συγκρίσεις, ωστόσο, είναι βασισμένες σε κλινικές παρατηρήσεις, καθώς έχουν πραγματοποιηθεί ελάχιστες συστημικές συγκρίσεις των δύο αυτών ομάδων. Ο σχεδιασμός και η λογική των ερευνών που έχουν συγκρίνει τον λόγο των σχιζοφρενικών και των αφασικών ασθενών είναι εγγενώς εσφαλμένος, καθώς πολλές από αυτές έχουν αποτύχει να λάβουν υπόψη την ετερογένεια της σχιζοφρένειας, σύμφωνα με την οποία δεν παράγουν όλοι οι ασθενείς με σχιζοφρένεια ανωμαλίες στο λόγο. Επίσης, τα κριτήρια για κάθε μία από τις διαφορετικές αφασικές ομάδες επικαλύπτονται. Για παράδειγμα, οι φωνημικές παραφασίες παρατηρούνται σε διάφορες κατηγορίες και η ανομία βρίσκεται σχεδόν σε όλες. Η βασικότερη, όμως, αιτία για την οποία η σύγκριση αυτή των δύο ομάδων δε μπορεί να προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες για τη νευρολογική βάση των γλωσσικών διαταραχών στη σχιζοφρένεια, είναι το γεγονός πως ο εντοπισμός της εγκεφαλικής βλάβης στα αφασικά σύνδρομα παραμένει ακόμα αμφιλεγόμενος.

Φαίνεται, ακόμα, πως ο λόγος ενός σχιζοφρενικού ασθενή ομοιάζει με τον λόγο που παράγεται κατά τις διαταραχές ημισφαιρικής ανισότητας και συγκεκριμένα της βλάβης δεξιού ημισφαιρίου. Όπως και στη σχιζοφρένεια, αυτοί οι ασθενείς ακολουθούν συνδέσεις εφαιπτόμενες στο γενικό μήνυμα ενός θέματος και συχνά ικανοποιούνται με περιορισμένο νόημα χωρίς συνοχή. Παρουσιάζουν, επίσης, ελλείμματα στη μεταφορική σημασία της γλώσσας, την κοινωνική νόηση (κατανόηση ιστοριών και χιούμορ), καθώς και συζητήσεων. Δεν έχουν υπάρξει συστημικές συγκρίσεις των δύο αυτών ομάδων που να έχουμε συναντήσει.

2.5 Γλωσσικές διαταραχές στη σχιζοφρένεια

Η γλωσσική διαταραχή αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό της σχιζοφρένειας και θεωρείται θεμελιώδους σημασίας για την αιτιολογία και τη διάγνωσή της (Crow, 1997). Γενικότερα, η δυσκολία στη λεκτική επικοινωνία είναι χαρακτηριστικό της σχιζοφρένειας και οι συγκεκριμένοι ασθενείς υποστηρίζεται ότι σκέφτονται διαταραγμένα, αντανακλώντας την άποψη των ψυχοπαθολόγων, ότι έγκειται στη διαταραχή σκέψης και όχι σε πρωτογενείς διαταραχές της γλώσσας (Ketteler et al., 2012). Αυτή η κατηγοριοποίηση αφορά τη φόρμα της σκέψης περισσότερο από την ποιότητα του περιεχομένου. Συνήθως, οι διαταραχές σκέψης περιλαμβάνουν διαταραγμένο περιεχόμενο, έλλειψη της ποσότητας πληροφορίας στο λόγο, διαταραχή στη διατήρηση και την εναλλαγή περιεχομένου και θέματα με την αντήχηση (Covington et al., 2005). Η συνέπεια αυτής της διαταραχής, είναι η διαταραγμένη και ιδιοσυγκρασιακή επικοινωνία. Τα πιο σημαντικά γλωσσικά χαρακτηριστικά, σύμφωνα με την κλίμακα Εύρεσης της Σκέψης και Γλώσσας (Thought and Language Index) (Andreasen, 1986), είναι το ντελίριο, η απώλεια του στόχου, το περιορισμένο περιεχόμενο και ο άσχετος λόγος. Λιγότερο συνηθισμένες είναι ο διασπαστικός λόγος, η περιπλοκότητα, οι νεολογισμοί, η δύσκαμπτη ομιλία, τα μπλοκαρίσματα, η περιφραστικότητα των λέξεων και η αντήχηση. Όλα αυτά, όμως, δεν αφορούν συγκεκριμένα την ομιλία στη σχιζοφρένεια. Σύμφωνα με μια κλίμακα βασισμένη στην κλίμακα Εύρεσης της Σκέψης και Γλώσσας, αποδόθηκαν τρεις χαρακτηριστικοί παράγοντες για τη μανία και τη σχιζοφρένεια: φτωχό περιεχόμενο και λόγος, αποδιοργάνωση (π.χ. εκτροχιασμός, περίεργη σύνταξη, περίεργο λεξιλόγιο) και απορρύθμιση (απόσπασση και επιμονή). Τα ίδια χαρακτηριστικά, λοιπόν, βρέθηκαν και στην ομάδα ελέγχου, εύρημα που δείχνει ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του λόγου για τη σχιζοφρένεια. Ο σχιζοφρενικός λόγος έχει να κάνει με ένα συνδυασμό της συχνότητας των χαρακτηριστικών (Beheydt et al., 2017). Η γλώσσα επηρεάζεται στους τομείς της πραγματολογίας, της σημασιολογίας και της ομιλίας. Έπειτα από προσπάθεια περιγραφής των φαινομένων αυτών, διαχώρισαν τις διαταραχές σκέψης σε αρνητικές και θετικές. Οι αρνητικές περιλαμβάνουν τη φτώχεια του λόγου, ενώ οι θετικές περιλαμβάνουν διαφορετικά φαινόμενα που έχουν ως αποτέλεσμα τη δυσκατάληπτη ομιλία. (Pantano et al., 2016). Όταν, λοιπόν, το σύμπλεγμα των ψυχιατρικών συμπτωμάτων γίνεται εμφανές, η «φτωχότητα» λόγου και περιεχομένου συνδέεται με τα αρνητικά συμπτώματα / ψυχοκινητικές βλάβες, η αποδιοργάνωση με τα θετικά συμπτώματα και η απορρύθμιση με τα γνωστικά συμπτώματα (Liddle et al., 2002).

Εφόσον μια σοβαρή διαταραχή, όπως η σχιζοφρένεια, έχει γλωσσικές αποκλίσεις μόνο σε πλαίσια συχνότητας και όχι κατηγοριοποίησης συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, φαίνεται πως ο καταλληλότερος τρόπος προσέγγισης της γλωσσικής συμπεριφοράς των σχιζοφρενικών είναι με τα ήδη υπάρχοντα μέσα ανάλυσης για την πρότυπη γλώσσα. Αυτή η

προσέγγιση επιτρέπει, προφανώς, τη σύγκριση της γλώσσας του τυπικού πληθυσμού με αυτή των άλλων ψυχιατρικών διαταραχών. Για την ανάπτυξη μιας τέτοιας μεθόδου, είναι αναγκαία η χρήση γραπτών δεδομένων, τα οποία προσφέρουν τη δυνατότητα δημιουργίας μιας μεγαλύτερης και ως εκ τούτου πιο αντιπροσωπευτικής βάσης δεδομένων για τη γλώσσα στην ψυχοπαθολογία. Καθώς η σταθεροποίηση των τεχνικών ηχογράφησης είναι πιο εύκολη από τη γραπτή γλώσσα και οι συλλογές δεδομένων επιτρέπουν στους ερευνητές να σταθεροποιήσουν το θέμα, το μήκος και τη διάρκεια των δειγμάτων κειμένου, η δυνατότητα ανάλυσης και σύγκρισης αυξάνονται κατά πολύ με τη χρήση γραπτών δεδομένων. Αν, λοιπόν, η ίδια τεχνική εφαρμοστεί σε φυσιολογικά δείγματα, σε δείγματα σχετικών διαταραχών και δείγματα σχιζοφρένειας σε οξεία κατάσταση, θα μπορούσαν να αναπτυχθούν μέτρα διαβάθμισης της σοβαρότητας ή της ποιότητας της διαταραχής. Με λίγα λόγια, η υπολογιστική έρευνα της φυσικής γλώσσας σε ασθενείς με σχιζοφρένεια μπορεί να ενισχύσει την κατανόηση της ψυχοπαθολογίας. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να δοκιμάσει δύο υπάρχοντες ανταγωνιστικές θεωρίες και να υιοθετήσει καινούργιες οπτικές για τη νευροψυχολογική λειτουργία στη σχιζοφρένεια. Η πρώτη θεωρία υποστηρίζει ότι οι δυσλειτουργίες της γλώσσας στη σχιζοφρένεια βασίζονται σε πιο γρήγορες και προφανείς ενεργοποιήσεις των σημασιολογικών δικτύων. Στη σχιζοφρένεια τα άμεσα και έμμεσα πρωτογενή αποτελέσματα είναι υψηλότερα, ειδικά σε ασθενείς με θετικά συμπτώματα. Η δεύτερη θεωρία επισημαίνει τις διαταραχές της εργαζόμενης μνήμης και των εκτελεστικών λειτουργιών. Οι σχιζοφρενικοί ασθενείς βιώνουν προβλήματα στις ακουστικές και κινητικές εκτελεστικές λειτουργίες της μνήμης. Σε γλωσσικούς όρους, αυτό σημαίνει ότι οι ασθενείς έχουν έλλειμμα στην κατανόηση των σημασιολογικών περιορισμών, έχουν μεγαλύτερες δυσκολίες κατανόησης των ασαφών λεξικά προτάσεων και των κυρίαρχων εννοιών των λέξεων σε διαφορετικά περιβάλλοντα, και τείνουν να μην αναγνωρίζουν τις παραβάσεις στη λογική. Το κεντρικό πρόβλημα φαίνεται να τοποθετείται στους συνδυαστικούς μηχανισμούς δημιουργίας μιας πρότασης με νόημα, στην κατανόηση προτάσεων που περιέχουν σημασιολογική χρήση των λέξεων και στις υπάρχουσες σημασιολογικές σχέσεις. Το έλλειμμα δεν περιορίζεται μόνο σε συντακτική ανεπάρκεια, καθώς οι ασθενείς είναι ικανοί να εκτιμήσουν τη συντακτική δομή, εφόσον δε γίνεται μεγάλη επίκληση στην εργαζόμενη μνήμη (Kuperberg, 2010). Πιθανόν, τα ελλείμματα στην εργαζόμενη μνήμη και τις εκτελεστικές λειτουργίες να οδηγούν στη χρήση των σημασιολογικών ικανοτήτων ως μηχανισμό αντιμετώπισης, το οποίο μπορεί να καταλήγει εν τέλει σε ασυνήθιστους ιδιοσυγκρασιακούς τρόπους έκφρασης (Behaydt et al., 2017).

Οι γνωστικές λειτουργίες των ατόμων με σχιζοφρένεια παρουσιάζουν, επίσης, ελλείμματα. Δύο απ' αυτές είναι η γλωσσική επεξεργασία και η λεκτική μνήμη. Μελέτες που σχετίζονται με τη σημασιολογική μνήμη επικεντρώνονται σε μία προσπάθεια να διαχωρίσουν τις

διαταραχές αποθήκευσης από τις διαταραχές πρόσβασης και ανάκλησης στην σημασιολογική μνήμη. Οι ερευνητές καταλήγουν στο ότι υπάρχουν πέντε γνωρίσματα που σχετίζονται με την απώλεια στοιχείων στη σημασιολογική μνήμη (Kuperberg et al., 2003; Cutting, 1997).

1. Συνεχής παραγωγή σημασιολογικών λαθών σε συγκεκριμένα στοιχεία ανάμεσα σε διαφορετικά ερεθίσματα (εικόνες, λέξεις που παρουσιάζονται γραπτά, λέξεις που παρουσιάζονται προφορικά).
2. Σχετική διασφάλιση της βασικής πληροφορίας σε αντίθεση με πληροφορίες που σχετίζονται με συγκεκριμένα σημασιολογικά χαρακτηριστικά ενός στοιχείου.
3. Σχετική διατήρηση των πληροφοριών που σχετίζονται με στοιχεία που χρησιμοποιούνται με υψηλότερη συχνότητα.
4. Βελτίωση της απόδοσης μέσω της χορήγησης «εναυσμάτων» (priming) και υποδείξεων.
5. Καμία επίδραση στον ρυθμό με τον οποίο πραγματοποιείται μια δοκιμασία κατά τη διάρκεια της απόδοσής της.

Ασθενείς με σχιζοφρένεια επιδεικνύουν μειωμένη λεκτική ροή δράσης, αλλά καμία μελέτη δεν έχει εξετάσει τις διαφορές ρημάτων-ουσιαστικό με τη χρήση ονομασίας εικόνας. Πραγματοποιήθηκε λοιπόν μια έρευνα σε δείγμα είκοσι (20) ενήλικων ατόμων διαγνωσμένα με σχιζοφρένεια, σε δοκιμασίες κατονομασίας αντικειμένων και δράσεων με τη χρήση εικόνων (Kambanaros et al., 2010). Συνολικά, οι σχιζοφρενείς ασθενείς είχαν χειρότερη επίδοση στην κατονομασία από τις ομάδες ελέγχου, σε όλα τα μέτρα λεκτικής και σημασιολογικής πρόσβασης και ανάκτησης, παρόλο που υπήρχε φυσιολογική κατανόηση των ονομάτων των δράσεων και των αντικειμένων. Η απουσία διαχωρισμού της κατανόησης των δράσεων και των αντικειμένων, αλλά με σημασιολογικά λάθη στην κατονομασία και των δύο τάξεων, υποδηλώνουν ανέπαφα εννοιολογικά-σημασιολογικά αποθέματα μεταξύ των ενηλίκων ασθενών με σχιζοφρένεια, αλλά δυσκολίες στην χαρτογράφηση της σημασιολογίας στον λεξικό τομέα (Kambanaros et al., 2010).

Όσον αφορά τη συντακτική δομή της παραγόμενης ομιλίας των ασθενών με σχιζοφρένεια, παρατηρείται ότι είναι λιγότερο πολύπλοκη σε σχέση με τα υγιή δείγματα. Αυτό αντανακλάται από τη χρήση περισσότερων απλών προτάσεων σχετικά με τις σύνθετες, όπως επίσης και από την περιορισμένη χρήση δευτερευουσών προτάσεων τις οποίες δεν ενσωματώνουν πλήρως στο νόημα των κύριων (Baltaxe et al., 1995).

2.5.1 Γλώσσα: Δομή, Αναπαράσταση και Επεξεργασία

Είναι απαραίτητο, για την ακριβέστερη και πιο εμπειριστατωμένη ανάλυση του λόγου, να ορίσουμε τη γλωσσική δομή στα τρία επιμέρους επίπεδά της. Αυτά είναι το επίπεδο μεμονωμένης λέξης (λεξικό επίπεδο), το επίπεδο πρότασης και το επίπεδο αυθόρμητου λόγου (επίπεδο ομιλίας) (Carlan et al., 2014).

Το λεξικό επίπεδο αποτελείται από απλές λέξεις. Η βασική μορφή μιας απλής λέξης περιλαμβάνει τη φωνολογική αναπαράσταση που ορίζει τα επιμέρους στοιχεία της (φωνήματα) και την οργάνωση σε μετρικές δομές, όπως οι συλλαβές. Η μορφή της λέξης μπορεί, ακόμα, να αναπαρασταθεί ορθογραφικά. Οι λέξεις κατατάσσονται σε διαφορετικές συντακτικές κατηγορίες (ουσιαστικό, ρήμα, επίθετο, άρθρο) και αναπαρίστανται σε λεξικό-σημασιολογικό επίπεδο. Κάθε μία από αυτές τις αναπαραστάσεις συνδέεται με έννοιες και κατηγορίες στον μη-λεκτικό κόσμο και τείνουν να προσδιορίζονται ως απτά αντικείμενα, αφηρημένες έννοιες, πράξεις και λογικές συνδέσεις.

Το προτασιακό επίπεδο της γλώσσας αποτελείται από συντακτικές δομές, ιεραρχημένες σε συντακτικές κατηγορίες, όπως οι ονοματικές ή οι ρηματικές φράσεις, στις οποίες εντάσσονται οι λέξεις. Το νόημα μιας πρότασης καθορίζεται από τον τρόπο με τον οποίο οι σημασίες των λέξεων συνδυάζονται σε συντακτικές δομές. Αυτές περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τους θεματικούς ρόλους (ποιος έκανε τι σε ποιον), την απόδοση της τροποποίησης (σύνδεση επιθέτων με ουσιαστικά) και την συσχέτιση των αντωνυμιών και άλλων αναφορικών στοιχείων (ποιες λέξεις σε ένα σύνολο προτάσεων αναφέρονται στα ίδια στοιχεία ή ενέργειες).

Οι προτάσεις είναι ένα κρίσιμο επίπεδο του γλωσσικού κώδικα, επειδή οι προθέσεις, που εκφράζουν, κάνουν ισχυρισμούς για τον κόσμο. Αυτοί οι ισχυρισμοί μπορούν να εισαχθούν σε λογικά συστήματα και να χρησιμοποιηθούν για να προσθέσουν στις γνώσεις ενός ατόμου για τον κόσμο.

Το επίπεδο του λόγου αποτελείται από δομές υψηλότερης τάξης που σχηματίζονται από τις προτεινόμενες έννοιες, οι οποίες εκφράζονται από προτάσεις. Ο λόγος περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με το γενικό θέμα υπό συζήτηση, το επίκεντρο της προσοχής του ομιλητή, την καινοτομία των πληροφοριών σε μια δεδομένη πρόταση, τη χρονική σειρά γεγονότων και την αιτιώδη συνάφεια. Η δομή και η επεξεργασία του λόγου περιλαμβάνουν πολλά μη γλωσσολογικά στοιχεία και λειτουργίες, όπως η εξαγωγή λογικών συμπερασμάτων, καθώς και πιο αμιγείς γλωσσικές λειτουργίες. Ο λόγος αποτελείται από τρεις κατηγορίες: τη μορφή (μορφολογία, φωνολογία, σύνταξη), το περιεχόμενο και τη χρήση.

Στην ψύχωση το πιο έντονο παράδειγμα διαταραχής περιεχομένου είναι οι παραισθήσεις. Όντως, κάποιοι ψυχοπαθολόγοι έχουν περιορίσει τον ορισμό των ανωμαλιών στο περιεχόμενο, έτσι ώστε να περιλαμβάνουν μόνο τις παραισθήσεις. Παρόλα αυτά, το περιεχόμενο του λόγου που παράγεται από τους σχιζοφρενικούς ασθενείς ξεχωρίζει από αυτόν των τυπικών ατόμων με τρόπους που δεν πληρούν τα κριτήρια της παραίσθησης, ειδικά όσον αφορά τη σύσταση και τη δύναμη με την οποία συνήθως εκφράζονται. Το περιεχόμενο στο λόγο περιγράφεται ως αποκλίνον από τις συμβατικές κοινωνικές νόρμες, σε βαθμό που τα προσωπικά θέματα έχουν ακατάλληλη επίδραση, λόγω του τρόπου με τον οποίο οι ασθενείς αντιλαμβάνονται και κρίνουν τα γεγονότα στον αληθινό κόσμο. Περιλαμβάνονται κριτήρια όπως, παράξενες ή/και παράλογες απαντήσεις (εκφράσεις και εικόνες), περίεργοι ή/και αδύνατοι συνδυασμοί και αυτιστική λογική (Thought Disorder Index).

Όσον αφορά τη μορφή της σκέψης στη σχιζοφρένεια, παρατηρούνται χαρακτηριστικά που κυμαίνονται από τη χρήση κενών προτάσεων, απαντήσεις που δεν ακολουθούνται από αντίστοιχες ερωτήσεις, μέχρι ακατάληπτο λόγο με νεολογισμούς, λεξικές προσεγγίσεις και προσωπική λεξική χρήση. Έρευνες που έχουν χρησιμοποιήσει την κλίμακα αξιολόγησης σκέψης, γλώσσας και επικοινωνίας (Scale for Assessment of Thought, Language and Communication) (Andearsen, 1986), έχουν δείξει πως τα φαινόμενα που παρατηρούνται σε επίπεδο προτάσεων και ομιλίας (εκτροχιασμός, απώλεια στόχου, επιμονή, επιθετικότητα) είναι πολύ συχνότερα στη σχιζοφρένεια από τα φαινόμενα που παρατηρούνται σε επίπεδο λέξης (νεολογισμοί) (Kuperberg et al., 2014).

Ο διαταραγμένος λόγος στη σχιζοφρένεια μπορεί να αντανακλά πραγματολογικά ελλείμματα, τόσο στην παραγωγή όσο και στην κατανόηση του λόγου. Ο βασικός δείκτης πραγματολογικού ελλείμματος στην κατανόηση είναι η δυσκολία αντίληψης του μη κυριολεκτικού λόγου, όπως οι μεταφορές, η ειρωνεία και οι παροιμίες. Η ικανότητα αντίληψης των πραγματολογικών πλαισίων είναι πολύ πιο σημαντική από την βασική γλωσσική αποκωδικοποίηση σε ένα άτομο με σχιζοφρένεια, καθώς δε μπορεί να βασιστεί αποκλειστικά στην κυριολεκτική ερμηνεία και πρέπει να έχει πρόσβαση σε μη κυριολεκτικές γνώσεις και ικανότητες (π.χ. κοινωνική γνώση) (Langdon et al., 2002). Τα άτομα με σχιζοφρένεια συχνά παρουσιάζουν: (α) προτίμηση στη χρήση κυριολεκτικής αντί μεταφορικής ερμηνείας των μεταφορών (Chapman, 1960; Cutting et al., 1990; Drury et al., 1998), (β) μειωμένη ικανότητα να αντιστοιχήσουν μεταφορές και παροιμίες που ομοιάζουν σε σημασία σε μεταφορικό επίπεδο (de Bonis et al., 1997) και (γ) απουσία σημασιολογικού εναύσματος για στόχους οι οποίοι είναι μεταφορικά και όχι κυριολεκτικά συσχετισμένοι με το πρωταρχικό ερέθισμα (Spitzer, 1997). Τα άτομα αυτά, ακόμα, ερμηνεύουν λανθασμένα τα υπονοούμενα, τον ειρωνικό λόγο, καθώς και αποτυγχάνουν να κατανοήσουν τα στοιχεία της ευγένειας μέσα σε μια συνομιλία (Corcoran et al., 1996). Δεν υπάρχει όμως, μία πρωταρχική αιτία για την

συνύπαρξη των πραγματολογικών ελλειμμάτων στην αντίληψη και στην παραγωγή, όπως φαίνεται να συμβαίνει στη σχιζοφρένεια. Για παράδειγμα, ένα άτομο που παρουσιάζει πραγματολογική ανεπάρκεια στον εκφραστικό λόγο εξαιτίας μειωμένης ικανότητας ελέγχου του λόγου που παράγει, δεν είναι απαραίτητο ότι παρουσιάζει διαταραχή με την διερμηνεία του μη κυριολεκτικού λόγου. (Langdon et al., 2002).

2.6 Διαταραχές της σκέψης στη σχιζοφρένεια

Η σχιζοφρένεια αποτελεί μία νόσο κατά την οποία οι διαταραχές της σκέψης (Formal Thought Disorder) είναι σημαντικό χαρακτηριστικό (Radanovic et al., 2012). Η σύγχυση της φυσιολογικής ροής της σκέψης έχει εκτιμηθεί μέσω του περιεχομένου, της μορφής της ομιλίας και γενικότερα των ανωμαλιών του λόγου των ασθενών. Οι αποκλίσεις της ομιλίας στη σχιζοφρένεια θεωρήθηκαν παρακλάδι των εννοιολογικών συστημάτων και των διεργασιών που σχετίζονται με την ψύχωση (Radanovic et al., 2012). Επί του παρόντος, η σχιζοφρένεια θεωρείται λογοπάθεια και οι νευροανατομικές και γενετικές συσχετίσεις της γλωσσικής δυσλειτουργίας στους ασθενείς, βρίσκονται υπό διερεύνηση. Οι προσπάθειες αυτές μπορούν να οδηγήσουν στην καλύτερη κατανόηση της παθοφυσιολογίας της ψυχικής αυτής νόσου. Τα συμπτώματα των διαταραχών της σκέψης δεν είναι συγκεκριμένα για τους ασθενείς με σχιζοφρένεια, αλλά σχετίζονται και με το οικογενειακό ιστορικό. Η διαταραχή σκέψης αναφέρεται ως ένα από τα 5 χαρακτηριστικά της νόσου και σύμφωνα με το DSM-IV-TR3 παραμένει διαγνωστικό κριτήριο, όπως και χρήσιμο για τη διαφορική διάγνωση με άλλες διαταραχές. Εμπειρικά αντιλαμβανόμαστε ότι η σκέψη σχετίζεται έμμεσα με τη γλώσσα, καθώς οι άνθρωποι μπορούν, για παράδειγμα, να την χρησιμοποιήσουν για να κρύψουν σκέψεις. Αντίστοιχα και οι ασθενείς με αφασία, δε μπορούν με ευκολία να εκφράσουν αυτό που σκέφτονται (Radanovic et al., 2013).

Οι δυσκολίες που αφορούν την ποσότητα, ως σύμπτωμα της διαταραχής σκέψης, είναι η έλλειψη και η πίεση του λόγου, ενώ τα συμπτώματα της αποσύνδεσης σχετίζονται με τις ανωμαλίες στη μορφή. Η αποσύνδεση περιλαμβάνει δυσδιάκριτη ομιλία, απώλεια στόχου, χαλαρές συσχετίσεις και ασυνέπεια. Οι διαταραχές του φωνολογικού επιπέδου είναι ανύπαρκτες στους ασθενείς. Ακόμη και όταν παράγουν νεολογισμούς, ακολουθούν τους κανόνες φωνητικής, συλλαβικής και έμφασης της μητρικής τους γλώσσας, και ο ακροατής μπορεί να αναγνωρίσει ότι το λάθος έγκειται στην αντίληψη και όχι στην παραγωγή του ασθενούς. Όσον αφορά την προσωδία κατά την ομιλία, έχει βρεθεί πως είναι απύσα στους ασθενείς με σχιζοφρένεια. Παράγουν, δηλαδή, μονότονη ομιλία χωρίς ανάκλαση της συναισθηματική τους κατάσταση. Είναι, επίσης, μη ικανοί να κατανοήσουν τις συναισθηματικές πτυχές των συνομιλητών τους (Pantano et al., 2016). Τα καθαρά μορφολογικά λάθη είναι σπάνια στους συγκεκριμένους ασθενείς, ενώ στον τομέα της

σύνταξης υπάρχει κάποιος βαθμός ασυνταξίας. Τείνουν να χρησιμοποιούν απλοποιημένες φράσεις δείχνοντας μεγαλύτερη επανάληψη λέξεων, καθώς η συντακτική πολυπλοκότητα οδηγεί σε σημασιολογικές αποκλίσεις. Τέλος, η αλληλεπίδραση των ελλειμμάτων μνήμης, προσοχής και εκτελεστικών λειτουργιών, μπορούν να συμβάλλουν σε γλωσσικές διαταραχές (Pantano et al., 2016).

2.7 Διαταραχές του συναισθήματος στη σχιζοφρένεια

Έρευνες έχουν ενισχύσει την κατανόηση μας όσον αφορά τη φύση των συναισθηματικών δυσκολιών στη σχιζοφρένεια. Η επιστήμη της ψυχιατρικής και της ψυχολογίας έχει ενσωματώσει μεθόδους και θεωρίες με αποτέλεσμα οι ερευνητές να καταφέρουν να ανακαλύψουν ότι οι άνθρωποι με σχιζοφρένεια εμφανίζουν πολύ λίγες εξωτερικές εκφράσεις συναισθημάτων. Παράλληλα βιώνουν έντονα συναισθήματα, εξαιτίας συμβαλλόντων γεγονότων και ερεθισμάτων (αναφορά). Η συμπεριφορά, η ψυχοφυσιολογία και η εγκεφαλική απεικόνιση έχει επισημάνει τη σημασία της εξέτασης της χρονικής πορείας του συναισθήματος στη σχιζοφρένεια. Αυτό το έργο έχει δείξει ότι τα άτομα με σχιζοφρένεια έχουν τη δυνατότητα να βιώσουν συγκίνηση, αλλά φαίνεται να αντιμετωπίζουν δυσκολίες όταν προβλέπουν μελλοντικές ευχάριστες εμπειρίες και αυτό ίσως επηρεάζει το κίνητρό τους να έχουν τέτοιες εμπειρίες (Kring et al., 2010).

Με τον όρο συναίσθημα, οι περισσότεροι ερευνητές και θεωρητικοί, της ψυχιατρικής και της ψυχολογίας, αναφέρονται σε εσωτερικά και εξωτερικά συναισθήματα ως απαντήσεις σε εξωτερικά γεγονότα. Αποτελούνται από πολλαπλές συνιστώσες, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής έκφρασης (π.χ. χαμόγελο), αναφερθείσας εμπειρίας (π.χ. αναφορές συναισθημάτων ευτυχίας ή επισήμανση της εμπειρίας και πιθανής αιτίας), και ενεργοποίηση του εγκεφάλου.

Μια προσεκτική ματιά στη συναισθηματική εμπειρία, βάσει ερευνών, έδειξε ότι άνθρωποι με σχιζοφρένεια, αντλούν από τις ίδιες δομές την γνώση του συναισθήματος όταν αναφέρουν τις εμπειρίες τους, όπως και οι άνθρωποι χωρίς σχιζοφρένεια (Barrett et al., 2003). Πολλοί άνθρωποι με σχιζοφρένεια φαίνεται να έχουν μειωμένη εμπειρία θετικού συναισθήματος. Ωστόσο, με την παρουσία συναισθηματικά ευχάριστων πραγμάτων, αναφέρουν ότι βιώνουν την ίδια ευχαρίστηση, όπως και οι άνθρωποι χωρίς σχιζοφρένεια. Όταν οι άνθρωποι με σχιζοφρένεια βιώνουν ευχάριστα ερεθίσματα, είτε σε εργαστήριο, είτε σε καθημερινή ζωή, μπορούν και αποκομίζουν ευχαρίστηση από αυτές τις εμπειρίες. Ωστόσο, οι μελέτες αποδεικνύουν ότι οι άνθρωποι με σχιζοφρένεια είναι λιγότερο πιθανό να προβλέψουν ότι τα μελλοντικά γεγονότα θα είναι ευχάριστα. Επομένως, είναι λιγότερο πιθανό να βιώσουν την ευχαρίστηση για την πρόβλεψη των μελλοντικών γεγονότων και έτσι είναι λιγότερο πιθανό να αναζητήσουν ευχάριστες εμπειρίες (Gard et al., 2007). Η ικανότητα να αναμένεται ότι κάτι

στο μέλλον θα είναι ευχάριστο απαιτεί πολύπλοκες γνωστικές δεξιότητες, όπως η φαντασία, ο προβληματισμός, η αξιοποίηση των εμπειριών του παρελθόντος και η διατήρηση μιας εικόνας ή συναισθηματικής κατάστασης. Οι τελευταίες έρευνες σχετικά με το συναίσθημα στη σχιζοφρένεια ενσωματώνουν ρητά το συναίσθημα και τη γνώση ή το συναίσθημα και τη σκέψη. Σε γενικές γραμμές, η γνώση αναφέρεται σε μια σειρά ψυχικών ή γνωστικών διαδικασιών, όπως η παρακολούθηση, η σκέψη, η ανάμνηση, η αντίληψη και η λήψη αποφάσεων (Kring, 1999).

Τα αποτελέσματα των μελετών που χρησιμοποιούν φυσιολογικά μέτρα συναισθημάτων (π.χ. αγωγιμότητα του δέρματος, μυϊκή δραστηριότητα του προσώπου, διαμόρφωση τρόμου) υποστηρίζουν τα ευρήματα συγκρίσιμων αναφορών συναισθηματικής εμπειρίας μεταξύ ατόμων με και χωρίς σχιζοφρένεια. Για παράδειγμα, ένα έμμεσο φυσιολογικό μέτρο της συναισθηματικής απόκρισης περιγράφεται ως εξής: εάν ένα άτομο βρίσκεται σε αρνητική συναισθηματική κατάσταση όταν ακούει έναν τρομακτικό θόρυβο, η ανταπόκριση θα είναι μεγαλύτερη από ότι θα είναι αν το άτομο βρίσκεται σε ουδέτερη κατάσταση ή σε θετική συναισθηματική κατάσταση. Μελέτες έχουν δείξει ότι τα άτομα με σχιζοφρένεια εμφανίζουν το ίδιο πρότυπο αντανεκλαστικής απάντησης (ή συναισθηματικά διαμορφωμένης έκπληξης), όπως και οι άνθρωποι χωρίς σχιζοφρένεια (Kring et al., 2008).

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 Ιστορικό Συμμετέχουσας

Η παρούσα μελέτη αφορά την Μαρία, γυναίκα 57 ετών, η οποία έχει διαγνωσθεί με ψυχωσική συνδρομή, επονομαζόμενη και ως σχιζοφρένεια.

Τα συμπτώματα της διαταραχής εμφανίστηκαν στα τέλη της σχολικής της ηλικίας, με χαρακτηριστικά παραδείγματα τις έντονες ιδέες, την επιθετική στάση, τη μελαγχολία και την εμμονή της με τη θρησκεία μέσω της προσευχής. Παρόλα αυτά, η πρώτη επαφή με τον ψυχίατρο έγινε στα 23 της χρόνια, οπότε και έγινε η διάγνωση της σχιζοφρένειας.

Γνωρίζουμε πως υπάρχει γενετική προδιάθεση της διαταραχής, λόγω της ύπαρξης ψυχωτικών διαταραχών στην οικογένεια της Μαρίας, συγκεκριμένα από τον αδερφό του πατέρα της και την ξαδέρφη της μητέρας της.

Κατά τη διάρκεια της ζωή της έχουν υπάρξει 2 νοσηλείες σε κλινικές/νοσοκομεία, από τις οποίες η πρώτη πραγματοποιήθηκε ακούσια στην ηλικία των 21 ετών, ενώ η δεύτερη εκούσια.

Η Μαρία υπόκειται σε φαρμακευτική αγωγή από το 1989. Συγκεκριμένα, κάνει λήψη του Akineton (Βιπεριδένη), του Zyradhera σε ενέσιμη μορφή και του Invega (Παλιπεριδόνη).

3.2 Αξιολογητικά Εργαλεία και Υλικό

3.2.1 Η Ελληνική μετάφραση του Πραγματολογικού πρωτοκόλλου της Γλώσσας (Prutting & Kirchner, 1987, Ζαροκανέλλου, 2018)

Το πραγματολογικό πρωτόκολλο των Prutting και Kirchner (1987) δημιουργήθηκε με σκοπό την αξιολόγηση των λεκτικών, των παραλεκτικών και των εξωλεκτικών χαρακτηριστικών του λόγου. Για την βαθμολόγηση της χρήσης της γλώσσας χρησιμοποιεί μια τετραβάθμια κλίμακα Likert, όπου η καταλληλότητα των επικοινωνιακών πράξεων χαρακτηρίζεται ως πάντα κατάλληλη, συχνά κατάλληλη, απύουσα ή ακατάλληλη. Το πρωτόκολλο περιέχει τις εξής κατηγορίες επικοινωνιακών πράξεων:

- Προφορικές πράξεις: Γλωσσικές πράξεις, Θέμα, Εναλλαγή σειράς, Επιλογή λεξιλογίου / χρήση των γλωσσικών πράξεων, Γλωσσικά στυλ
- Παραγλωσσικά στοιχεία: Καταληπτικότητα και Προσωδία
- Μη Γλωσσικά στοιχεία: Κινησιολογικά και εξω-γλωσσικά στοιχεία

3.2.2 Ημιδομημένη συζήτηση

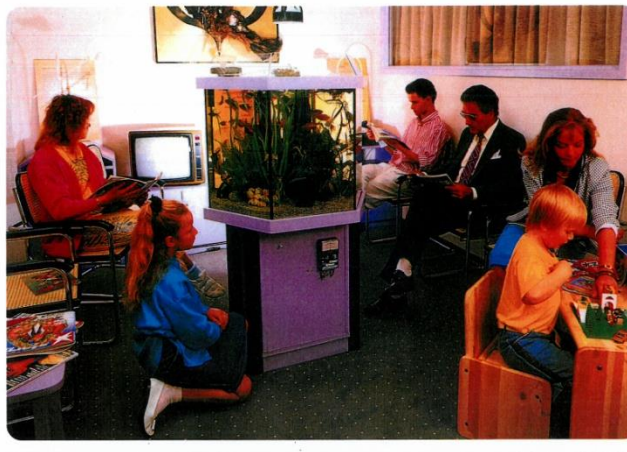
Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν κατά την ημιδομημένη συνέντευξη περιλαμβάνονται στην ενότητα 4 του ADOS-G (Autism Diagnostic Observation Schedule-G, Lord, Rutter & DiLavore, 1998), το οποίο αφορά ενήλικες και εφήβους με πλήρως αναπτυγμένο λόγο. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης σχετίζονται με τη λειτουργικότητα του ατόμου στην καθημερινή ζωή, καθώς και την κατανόηση και έκφραση συναισθημάτων.

3.2.3 Περιγραφή εικόνας

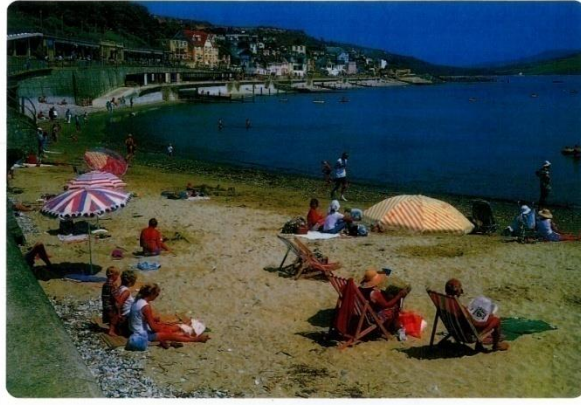
Για την περιγραφή εικόνας χρησιμοποιήθηκαν τρεις σύνθετες εικόνες, κατάλληλες για το γνωστικό και γλωσσικό επίπεδο ενός ενήλικα.

Εικόνα 1. Η Γιορτή

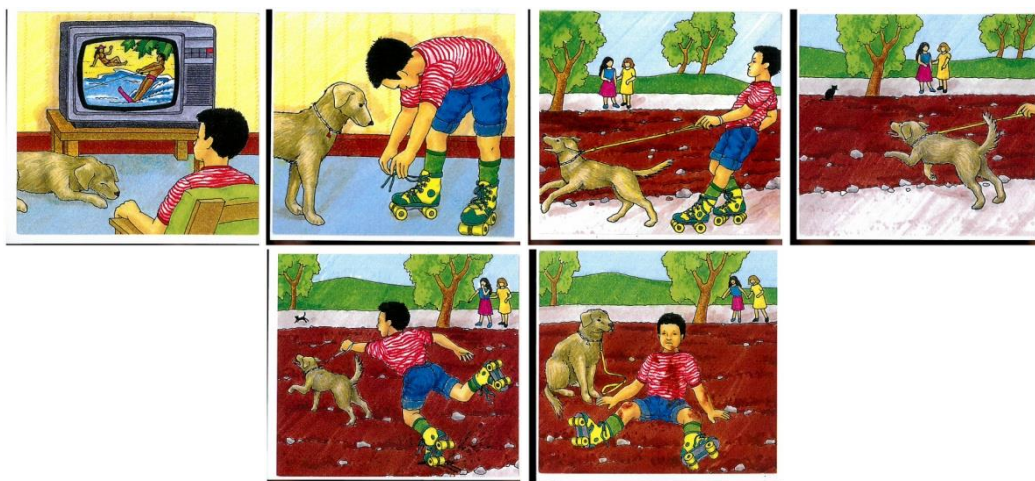
Εικόνα 2. Η Αίθουσα Αναμονής

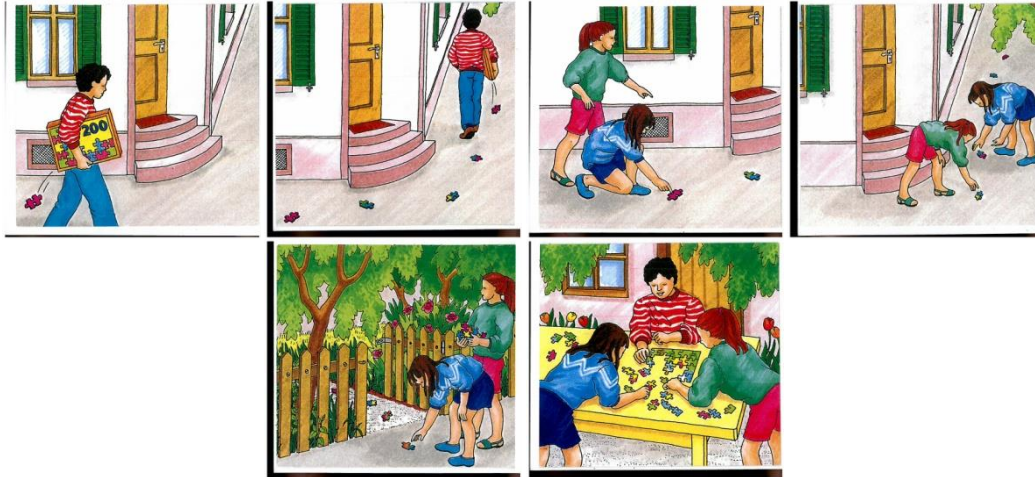
Εικόνα 3. Η Παραλία

3.2.4 Χρονική Αλληλουχία

Για την αξιολόγηση της κατανόησης μια χρονικής αλληλουχίας, αλλά και για την αφήγηση ιστορίας με την βοήθεια εικόνων χορηγήθηκαν τρεις ιστορίες (Βόλτα με τον σκύλο, Το παζλ, Το χαλί) αποτελούμενες από έξι εικόνες η καθεμία. Οι χρονικές αλληλουχίες ήταν κατάλληλες για το γνωστικό και γλωσσικό επίπεδο εφήβων και ενηλίκων. Η διαδικασία χορήγησης πραγματοποιήθηκε σε τρία στάδια. Αρχικά, ζητήθηκε από την συμμετέχουσα να βάλει τις εικόνες στη σωστή σειρά και να αφηγηθεί την ιστορία, στη συνέχεια να αφηγηθεί την ιστορία ξανά χωρίς την παρουσία καρτών, και τέλος αφηγηθεί την ιστορία και να της δώσει ένα διαφορετικό τέλος.

Χρονική Αλληλουχία 1. Βόλτα με τον σκύλο

Χρονική Αλληλουχία 2. Το παζλ

Χρονική Αλληλουχία 3. Το χαλί

3.2.5 Δόμηση ιστορίας από ασύνδετες λέξεις

Παρουσιάστηκαν στην συμμετέχουσα δέκα πλαστικοποιημένες κάρτες, πάνω στις οποίες αναγράφονταν λέξεις υψηλής συχνότητας μη συσχετιζόμενες μεταξύ τους, από τις οποίες καλούταν να διαλέξει πέντε με σκοπό τη δημιουργία και την αφήγηση μίας ιστορίας. Οι λέξεις που της δόθηκαν ήταν: παλτό, λεμόνια, ποδήλατο, μύλος, τηλέφωνο, κοχύλι, μπάλα, γυαλιά, ομπρέλα, σοκολάτα.

3.2.6 Αφήγηση ιστορίας

Για την αφήγηση ιστορίας χρησιμοποιήθηκαν δύο εικονογραφημένα βιβλία χωρίς λέξεις το «Tuesday» και το «Free fall» του David Wiesner. Τα βιβλία αυτά πραγματεύονται τη διαφορά μεταξύ φανταστικού και πραγματικού σε ιστορίες χωρίς λέξεις, με αφηγητή τον αναγνώστη, εξετάζοντας έτσι τον αφηγηματικό και περιγραφικό λόγο του.

3.2.7 Η Κλίμακα Αξιολόγησης της Σκέψης, της Γλώσσας και της Επικοινωνίας (Andersen, C. N., 1986)

Για την ανάλυση κάθε δείγματος λόγου θα χρησιμοποιηθεί η κλίμακα αξιολόγησης της σκέψης, γλώσσας και επικοινωνίας της Andersen (Scale for the Assessment of Thought, Language and Communication, 1986). Η κλίμακα αξιολογεί τα παρακάτω είκοσι στοιχεία, με βάση τα οποία θα γίνει εύρεση και ανάλυση των δυσκολιών της Μαρίας σε κάθε δοκιμασία της αξιολόγησης: 1) Λεξιπενία-Λακωνικός λόγος (Poverty of Speech), 2) Περιορισμένο περιεχόμενο λόγου (Poverty of Thought, Alogia, Verbigeration, Negative Formal Thought Disorder), 3) Πίεση Λόγου, 4) Διασπαστικός Λόγος, 5) Άσχετος λόγος (Tangentiality), 6) Χαλαρές συσχετίσεις (Derailment, Flight of Ideas), 7) Μη συνεκτικότητα (Word Salad, Jargon Aphasia, Σχιζοφασία, Παραγραμματισμός), 8) Παραλογισμός, 9) Αντήχηση (Clanging) 10) Νεολογισμοί, 11) Παραφασία (Word Approximations), 12) Περιφράσεις (Circumstantiality) 13) Απώλεια Στόχου, 14) Εμμονές (Perseveration), 15) Ηχολαλία (Echolalia), 16) Παύση (Blocking), 17) Εξηζητημένος Λόγος (Stilted Speech), 18) Αυτό-αναφορά (Self-Reference), 19) Φωνημική Παραφασία (Paraphasia, Phonemic), 20) Σημασιολογική Παραφασία (Paraphasia, Semantic)

3.3 Διαδικασία

Η λήψη δείγματος λόγου πραγματοποιήθηκε σε δύο ωριαίες ατομικές συνεδρίες σε οικείο χώρο της συμμετέχουσας. Πριν την έναρξη της διαδικασίας, είχε εξηγηθεί ο ερευνητικός σκοπός της δειγματοληψίας, ενώ υπάρχει και η έγγραφη συγκατάθεσή της και η άδειά της να ηχογραφηθεί ολόκληρη η διαδικασία. Η διαδικασία ηχογραφήθηκε με μαγνητόφωνο και καταγράφηκαν οι απαντήσεις. Η απομαγνητοφώνηση κάθε δείγματος λόγου πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τους κανόνες της φωνητικής μεταγραφής. Η σειρά των δοκιμασιών αξιολόγησης ήταν συγκεκριμένη, με διαβάθμιση κλιμακούμενης δυσκολίας, ξεκινώντας από την ημιδομημένη συζήτηση και συνεχίζοντας με την περιγραφή εικόνας, την χρονική αλληλουχία, τη δόμηση ιστορίας και τέλος την αφήγηση ιστορίας.

Μέσα στους σκοπούς της μελέτης είχε κανονιστεί σε κάθε συνάντηση να υπάρχει ένα διάλειμμα πέντε λεπτών, ώστε να παρατηρηθούν οι εξωλεκτικές, αλλά και οι επικοινωνιακές της συμπεριφορές, όπως η αλλαγή ύφους, η επαναφορά θέματος συζήτησης, η διάθεση για

συνεργασία). Κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας συμπληρώναμε το πραγματολογικό πρωτόκολλο.

Η ποιοτική ανάλυση του λόγου θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με την κλίμακα στα 3 υποσυστήματα του λόγου, τη σημασιολογία, τη μορφή (φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη) και το περιεχόμενο, ενώ θα καταγραφούν ελλείμματα ή διαταραχές στον τομέα της ροής του λόγου και τα ιδιότυπα γλωσσικά χαρακτηριστικά της σχιζοφρένειας, τα οποία με βάση την κλίμακα θεωρήθηκε ότι είναι οι στερεοτυπίες, οι παραλογισμοί, οι εμμονές και οι παύσεις.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η ποιοτική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στα διαφορετικά είδη λόγου (ημιδομημένη συζήτηση, περιγραφή εικόνας, αφήγηση χρονικής αλληλουχίας, δόμηση ιστορίας και αφήγηση ιστορίας), τα οποία απομαγνητοφωνήθηκαν σύμφωνα με τους κανόνες της φωνητικής μεταγραφής, φανέρωσε σημαντικά γλωσσικά ελλείμματα και στα τρία υποσυστήματα (περιεχομένο, μορφή, χρήση) του λόγου της συμμετέχουσας. Η αναγνώριση των ελλειμμάτων βασίστηκε στην Κλίμακα Αξιολόγησης της Σκέψης, της Γλώσσας και της Επικοινωνίας (Andreasen, 1986).

Επιπλέον, καταγράφηκαν και αναλύθηκαν γλωσσικές δυσκολίες στη ροή του λόγου, καθώς και ιδιότυπα γλωσσικά χαρακτηριστικά που παρατηρούνται στη σχιζοφρένεια. Ως ιδιότυπα γλωσσικά στοιχεία με βάση την κλίμακα ανάλυσης αποδελτιώθηκαν οι παύσεις, οι λεκτικές στερεοτυπίες, οι εμμονές και οι παραλογισμοί.

4.1 Ημιδομημένη συζήτηση

Στην συζήτηση παρατηρήθηκαν σημαντικά γλωσσικά ελλείμματα και στα τρία συστήματα του λόγου, με σημαντικότερες δυσκολίες να καταγράφονται στην μορφή, κυρίως στην μορφοσύνταξη και τη χρήση της γλώσσας. Ακόμα, παρατηρήθηκε διαταραγμένη ροή λόγου, με άκαιρες παύσεις και γεμίσματα όπως π.χ. εεεε, που συχνά συνοδεύονταν από επαναλήψεις τμημάτων προτάσεων, των όσων ήδη είχε πει. Επίσης, συχνά ζητούσε από την κλινικό να επαναλάβει την ερώτηση που της είχε θέσει, γεγονός που δείχνει φανερές δυσκολίες στην λεκτική εργαζόμενη μνήμη εργασίας. Πιο αναλυτικά, παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Περιεχόμενο: Κατά την συζήτηση, η συμμετέχουσα παρήγαγε σημασιολογικά λάθη, όπως φωνητικές και σημασιολογικές παραφασίες π.χ. είπε /pideasi/ αντί για /epireasi/, /tapoθici/ αντί για /apoθici/ και /eknevenrizome/ αντί για /eknevrizome/ ή χρησιμοποίησε την λέξη “ενέργεια”, ενώ ήθελε να πει “δουλειά”. Ακόμα, έκανε κάποιες προσεγγίσεις λέξεων π.χ. /ko/ αντί για “και”, /ðan/ αντί για “δεν”, /tezpo/ αντί για τέλος πάντων, /otiafm/ αντί για “ότι με”.

Μορφή του λόγου: Παρατηρήθηκαν σημαντικότερα συντακτικά ελλείμματα, αλλά και μορφολογικά λάθη, καθώς και κάποια ήπια φωνολογικά λάθη.

- Μορφολογικά λάθη: π.χ. «κι'εμείς μετά άνοιξε»
- Φωνολογικά λάθη: π.χ. /'peno/ αντί για “παίρνω”, /ta'lexo/ αντί για “τ' ελέγχω”, /'kseasa/ αντί για “ξέχασα”, /broi'γumeni/ αντί για “προηγούμενη”.

- Συντακτικά λάθη: π.χ. «Για να μην πηγαίνω με το λεωφορείο και σηκώνομαι πρωί και πηγαίνω με το λεωφορείο στη Δάφνη ή στην Ηλιούπολη και πηγαίνω με το λεωφορείο κι'έρχομαι.» (Word Salad), «Μετά το μ αλλά δε μπορώ να εκείν τη στιγμή να δε μπορώ αυτό το διορθώσω όταν περνάω την επόμενη φορά αλλά να μιλήσω σωστά δε μπορώ να το καταφέρω να το κάνω αυτό.» (Incoherence)

Χρήση της γλώσσας: Στον τομέα της χρήσης της γλώσσας εντοπίστηκαν τα σημαντικότερα ελλείμματα. Τα ελλείμματα δεν περιορίστηκαν μόνο στην λεκτική πραγματολογία, αλλά καταγράφηκαν σημαντικές δυσκολίες τόσο στο εξωγλωσσικά, όσο και στα παραγλωσσικά στοιχεία του λόγου. Πιο αναλυτικά για κάθε τομέα ακολούθως.

Στην λεκτική πραγματολογία καταγράφηκαν:

- Περιορισμένο περιεχόμενο λόγου π.χ. «Ναι πάνε πολλά χρόνια τη δεκαετία του 2000 και μετά κάπου τότε.», αλλά και «Με αγχώνουν έτσι κάποιες υπάρχουν κάποιες φορές δε θυμάμαι ακριβώς τώρα τι με αγχώνει, κάτι που δε μπορώ να το κάνω, δε μπορώ να κάνω μόνη μου το δε μπορώ δηλαδή ακριβώς τώρα ένα παράδειγμα.»
- Περιφραστικός λόγος: π.χ. «Μετά νομίζω με την Σοφία είχαμε πάει και συναντηθήκαμε ήταν η κυρία Ελένη πρώτη πρόεδρος εδώ.»
- Άσχετες αποκρίσεις σε ερωτήσεις π.χ.

Κλινικός:-Υπάρχουν πράγματα που σας κάνουν χαρούμενη;

Μαρία: - Εντάξει δεν μπορούσα να να ούτε στην τηλεόραση να κοιτάξω, το κινητό δεν μπορούσα να το δουλέψω μόνη μου, ε τώρα προσπαθώ και τα καταφέρνω.

Κλινικός:-Τι σας κάνει να νιώθετε χαρούμενη;

Μαρία:-Εντάξει μπολογιστές κάπου κάνω τίποτα άλλο ντάξει ασχολούμαι λίγο με το κινητό μου, παίρνω δύο χάπια και άλλη μια και έχω διακόψει την ένεση που έκανα ε πριν μ το βάλει, τι με ρωτήσατε τώρα;

Κλινικός:-Τι άλλα πράγματα σας κάνουν να νιώθετε θυμωμένη;

Μαρία:-Δεύτερη φορά που πήρα το χάπι εεε νομίζω ότι κάποια με όλα μιλάω με κάποιον προ πριν απ'αυτό πριν να μου συμβεί δεν πριν το που τα 'παιρνα δε το 'χα που ε το 'παιρνα κανονικά εεε μιμίλαγα κανονικά με κάποιον συνεννοούμουν συνεννοούμουν.

- Χαλαρές συσχετίσεις (Flight of Ideas): π.χ. «Και τώρα με το καινούριο φάρμακο αν κάνει να πίνω καφέ εεε και το αλκοόλ με πειράζει εεε και που η ε κυρία Στρακανακαστοπούλου εκεί που φέρνει η αδερφή μου δούλευε σε ζαχαροπλαστεία.», «Βαριόμουν να κάνω μπάνιο, βαριόμουν να κάνω δουλειές, δεν έχω και πολλά ας πούμε να πάρω κάτι να ξαναγίνει η επικοινωνία με την αδερφή μου σωστή ε της έλεγα κάτι και αυτή κουραζόταν στη δουλειά της και δεν εεε μου απάνταγε απότομα, κουράζεται αυτή στη δουλειά της πολύ καθόταν στο σπίτι, ρώταγα ας πούμε κάτι έχω κάνει και ένα σφάλμα.»

Επίσης, κατά τη διάρκεια της ημιδομημένης συζήτησης, η κλινικός με βάση το πρωτόκολλο πραγματολογίας παρατήρησε ότι η συμμετέχουσα δυσκολεύτηκε αρκετά να ακολουθήσει και να ανταποκριθεί επαρκώς στην αλλαγή θεμάτων κατά τον διάλογο, να απαντήσει συνεκτικά και εμπειριστατωμένα στις ερωτήσεις της κλινικού ή να διατηρήσει μια αποδεκτή ροή στην εναλλαγή σειράς. Πιο αναλυτικά, στην εναλλαγή της σειράς, παρατηρήθηκαν συχνά χρονικές παύσεις κατά τη διάρκεια κάποιας απάντησης σε ερώτηση ή μεταξύ των προτάσεων, καθώς και απουσία προφορικής ανατροφοδότησης στον ομιλητή, είτε λεκτική, είτε μη λεκτική. Ήταν ακόμα, απύσες οι προσαρμογές του γλωσσικού της ύφους, όπως διαφορετική σύνταξη ή εναλλαγές στην ποιότητα της φωνής, σε διαφορετικές επικοινωνιακές περιστάσεις.

Μετά το τέλος της ημιδομημένης συζήτησης, πραγματοποιήθηκε ένα πεντάλεπτο διάλειμμα, κατά το οποίο συμπληρώθηκε η φόρμα του πραγματολογικού πρωτοκόλλου, για τις λεκτικές, παραγλωσσικές και εξωλεκτικές συμπεριφορές που παρατηρήθηκαν εντός και εκτός των δοκιμασιών.

Στα παραγλωσσικά στοιχεία του λόγου της παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- Όσον αφορά τη ροή του λόγου, η ομαλότητα, η συνοχή και ο ρυθμός του μηνύματος φάνηκαν να είναι συχνά, αλλά όχι πάντα κατάλληλα

Όσον αφορά τα εξωγλωσσικά στοιχεία του λόγου της σημειώθηκαν οι κάτωθι παρατηρήσεις:

- Η φυσική επαφή μεταξύ ομιλητή και ακροατή ήταν απύσες
- Ήταν απύσες οι εκφράσεις του προσώπου της, καθώς και οι χειρονομίες που υποστηρίζουν, συμπληρώνουν ή αντικαθιστούν τη λεκτική συμπεριφορά
- Δεν υπήρξε ενσωμάτωση βλεμματικής επαφής, εκτός από μερικές στιγμές άμεσης βλεμματικής επαφής μικρής διάρκειας

Στο τέλος της δοκιμασίας, διευκρινίστηκε η διαδικασία που θα ακολουθηθεί στο διάλειμμα, η οποία περιλάμβανε την παύση της συζήτησης και τη συμπλήρωση ορισμένων εγγράφων από τον επικοινωνιακό σύντροφο. Συνολικά, η συμμετέχουσα δεν αντιλήφθηκε την αλλαγή του επικοινωνιακού πλαισίου, από τη δοκιμασία στο διάλειμμα, συνεπώς δεν προσάρμοσε τις επικοινωνιακές της δεξιότητες αναλόγως. Συνέχισε να μιλάει και να απευθύνει το λόγο στον συνομιλητή της σε όλη τη διάρκεια του διαλείμματος.

Ιδιότυπα γλωσσικά στοιχεία:

Παρατηρήθηκαν κάποια ιδιότυπα γλωσσικά χαρακτηριστικά, όπως παραλογισμοί, π.χ. «Και απ'αυτό τώρα έχω ντάξει όλοι μεμ μου λένε έτσι ειρωνικά μ επ επειδή έχω κάνει αυτά τα λάθη και μου τα χτυπάνε κι'έχουνε και δίκιο ντάξει.», εμμονές και συγκεκριμένα με τις κοινωνικές τις σχέσεις, π.χ. «Στη σκέψη μου ας πούμε γιατί 'πα ψέματα και δεν έχω αρχίσει δεν έχω ξεκινήσει μια φιλία με ειλικρίνεια και τιμιότητα.» και με την φαρμακευτική της αγωγή, π.χ. «Ναι, εεε πε πέρυσι πρόπερσι πριν ένα-δύο χρόνια ε ήμουνα χαμένη και έπαιρνα τα φάρμακά μ μτο ινβέγκα έπαιρνα ή το 'χα κάνει ή το ζιμπνταχίρ την ένεση έκανα παλιά ε και και ας πούμε ασχολιόμουνα με τους άλλους κατηγορούσα τους άλλους από μέσα μου α κρυφάκουγα.». Βρέθηκαν ακόμα μπλοκαρίσματα σε σημεία όπου υπήρχε παρατεταμένη χρήση ήχων («α», «ε», «μ»), ενώ άλλες φορές αργούσε να απαντήσει ή δεν κατάφερε να δώσει καθόλου απάντηση.

4.2 Περιγραφή εικόνας

Η συμμετέχουσα κατάφερε να πραγματοποιήσει μια αποδεκτή περιγραφή εικόνας, περιγράφοντας τα κυριότερα σημεία των τριών εικόνων που της δόθηκαν. Ο λόγος της ήταν απλοϊκός με απλές συντακτικές δομές και φτωχό λεξιλόγιο σε σχέση με τη χρονολογική της ηλικία και την γνωστική της ικανότητα. Όσον αφορά τη μορφή του λόγου παρατηρήθηκαν μορφολογικά λάθη όπως π.χ. «Και φαίνονται πράσινα η άμμος.» και συντακτικά λάθη π.χ. «Κάτι γιορ κάτι γιορτή είναι πάρτι ίσως.», «Η κυρία πβροηθάει το γιο της μάλλον πως είναι κοπέλα που ξέρει»

Στον τομέα της πραγματολογίας, εντοπίσαμε άσχετες αποκρίσεις σε ερωτήσεις όπως στην ακόλουθη:

Κλινικός:- Σε τι χώρο βρίσκονται πιστεύετε εδώ;

Μαρία:- Ένα κοριτσάκι κοιτάζει το ενυδρείο μα μ'αρέσει αυτό έχει πολλά ψάρια είχαμε κι'εμείς ένα στην ανιψιά μου αλλά το ψάρι πέθανε εεε ήταν σε μικρό χώρο σε μεγάλη γυάλα έζησε λίγο καιρό και πέθανε.

Παρατηρήθηκαν ακόμα ιδιότυπα γλωσσικά στοιχεία όπως παραλογισμοί π.χ. . “Ναι και εγώ με το πρωί ας πούμε ήπια νερό, όταν ξύπνησα και δίψαγα και με πόνεσε το στομάχι μου, όταν ήπια το γάλα μου πέρασε. Με το γάλα μου περνάει.” και εμμονές π.χ. με τη φαρμακευτική της αγωγή “Τώρα εκτός από τα αυτά για το νερό που πίνω μου ‘χει πει γιατρός να πίνω ενάμιση λίτρο.”

4.3 Δόμηση Χρονικής Αλληλουχίας

Το πρώτο μέρος της δοκιμασίας, όπου έπρεπε οι κάρτες να μπουν στη σωστή σειρά και να γίνει αφήγηση της ιστορίας, ολοκληρώθηκε με επιτυχία. Επαρκής ήταν και η επαναφήγηση της ιστορίας χωρίς την παρουσία του οπτικού υλικού, ενώ παρατηρήθηκαν κάποια μορφοσυντακτικά λάθη, π.χ. «Μετά ο σκύλος και η γάτα έχει ξεφύγει.» και «Αλλά ίσως από πού να ‘πεσε κάτω αυτό ή δε αυτό εδώ είναι γιατί έχει έχει γραμμές εδώ το το έδαφος, όπως και ελάχιστα φωνολογικά λάθη π.χ. είπε /scu’fisi/ αντί για «σκουπίσει. Στο τρίτο μέρος της δοκιμασίας όμως, όπου ζητήθηκε να θέσει ένα δικό της τέλος στην ιστορία, το λεξιλόγιο και οι συντακτικές δομές που χρησιμοποίησε ήταν απλές και δεν αντιστοιχούσαν στη χρονολογική της ηλικία, κρίνοντας έτσι την απόδοσή της ανεπαρκή. Στη διάρκεια ολόκληρης της δοκιμασίας εντοπίστηκαν κάποιες δυσκολίες στη ροή του λόγου της, όπως επαναλήψεις λέξεων και τμημάτων φράσεων, π.χ. «τραβ τραβ τραβάει», «το λουρ να τρα να να τραβιέται», και παύσεις στη μέση των προτάσεων.

4.4 Δόμηση Ιστορίας

Η δοκιμασία της δόμησης κρίθηκε επιτυχής, καθώς η συμμετέχουσα κατάφερε να συσχετίσει πέντε σημασιολογικά άσχετες λέξεις μεταξύ τους και να φτιάξει μια ιστορία χρησιμοποιώντας απλό λεξιλόγιο και σύνταξη. Παρατηρήθηκαν λάθη στη μορφή και τη σύνταξη, π.χ. «Στα συνήθειες», «Βρίσκονται λίγο πιο έξω απ’το σπίτι μας κοντά στο νήπιο έξω απ’το χωριό κοντά στο μύλο του χωριού και του είπα να φορέσει το παλτό του να βάλει το παλτό του και να ντυθεί καλά γιατί έχει κρύο.», ελάχιστα φωνολογικά λάθη π.χ. /gzekaθa’rīso/ αντί για «ξεκαθαρίσω», όπως και κάποιες δυσκολίες στη ροή του λόγου της, όπως επαναλήψεις λέξεων και παύσεις στη μέση των προτάσεων. Έγιναν εμφανή τα ιδιότυπα γλωσσικά χαρακτηριστικά όπως παραλογισμός, π.χ. «Και νόμιζα ότι άμα πω κι’εγώ ότι θέλω να γίνω συγγραφέας μπορεί να νομίσουνε οι άλλοι ότι εγώ μιμ μιμούμαι τον ξάδερφό μου.» και εμμονή με τη φαρμακευτική της αγωγή. Έναυσμα για αυτά φάνηκε να ήταν η αφαίρεση του οπτικού υλικού μπροστά από τη συμμετέχουσα, αμέσως μετά τη λήξη της δοκιμασίας.

4.5. Αφήγηση ιστορίας

Κατά την αφήγηση των ιστοριών η Μαρία δυσκολεύτηκε αρκετά. Δεν κατάφερε να συνειδητοποιήσει την συνεκτικότητα της ιστορίας και περιέγραφε την κάθε εικόνα αυτοτελώς. Ωστόσο, στη διάρκεια της αφήγησης έδειχνε την απορία της σχετικά με τη σχέση που έχουν οι εικόνες μεταξύ τους. Ελλείμματα βρέθηκαν να υπάρχουν και στους τρεις τομείς του λόγου, με βασικότερη δυσκολία στην πραγματολογική χρήση της γλώσσας. Ακόμα, παρατηρήθηκαν δυσκολίες στη ροή, με παύσεις και επαναλήψεις λέξεων και τμημάτων φράσεων όπως «σα να είναι σα να είναι», «παιζ παίζεται», καθώς και κάποια ιδιότυπα γλωσσικά στοιχεία, όπως μπλοκαρίσματα. Πιο συγκεκριμένα, έγινε καταγραφή των ακόλουθων λαθών:

Μορφή του λόγου: Έγιναν μορφολογικά λάθη π.χ. «του νούφαρο», «υπάρχουν και νούφαρο και ψάρια», φωνολογικά λάθη: π.χ. /' jioede/ αντί για «γίνονται», όπως και λάθη στη σύνταξη, π.χ. «Υπάρχουν πολλά φύκια, αυτά είναι σαν εεε όχι φύκια αυτά είναι μμμ τα λέμε πόες, τα λέμε αυτά τα φύκια.», «Ε μόνεν αυτά ίσως γίνονται σε ποτάμια είναι καφέ και είν και τα βάζουμε στο βάζο, δεν είναι έτσι μοιάζουν αυτά 'δω, κι'αυτό το άλλο μετά κι'αυτά.» (Incoherence)

Περιεχόμενο του λόγου: Πραγματοποίησε τόσο σημασιολογικές και φωνολογικές παραφασίες, όπως «λουλούφαρο» αντί για νούφαρο, «δεγκέντρινο» αντί για δέντρο, «φοβήκε» αντί για φοβήθηκε, «ράφη» αντί για ράχη, όσο και προσεγγίσεις λέξεων, όπως «κέοφρτο» αντί για και αυτό.

Χρήση της γλώσσας: Στον τομέα της χρήσης βρέθηκαν τα σημαντικότερα γλωσσικά ελλείμματα. Συγκεκριμένα εντοπίστηκαν σχεδόν όλα τα στοιχεία από την κλίμακα αξιολόγησης της σκέψης, γλώσσας και επικοινωνίας, όπως φαίνεται παρακάτω:

- Λακωνικός λόγος π.χ. «Α ναι μπαίνουν απ'το παράθυρο εδώ είναι τζάκι.», «Εδώ εδώ είναι τηλεόραση.».
- Περιορισμένο περιεχόμενο λόγου π.χ. «Και είναι κάτω, πιο κάτω σε άλλο νούφαρο και νομίζω είναι στο βυθό της θάλασσας.», «Στο νούφαρο ένα άλλο έχει ανέβει κι'αυτό το πρώτο που 'χει ανέβει και πιο ψηλά το δεύτερο ανέβηκε πιο ψηλά ανέβηκε κι'αυτό σε ένα νούφαρο αλλά είναι πιο χαμηλά.»
- Περιφραστική ομιλία π.χ. «Εδώ η χελώνα φαίνεται πιο μεγάλη πιο καθαρά κι' ο ήλιος έχει μ α μεγαλώσει κι'έχει ξεφύγει απ'τα φυτά από τα δέντρα έχει ανέβει, ένα νούφαρο νούφαρο είναι αυτό και ή αυτό είναι το άνθος του.»,

- Χαλαρές συσχετίσεις (Flight of Ideas) π.χ. «Λοιπόν και μετά εδώ αυτή πρέπει να 'ναι είναι η νυχτερίδα, αμ πρώτη φορά βλέπω το στόμα της έτσι δεν ήξερα πως είναι οι νυχτερίδες, είχα πολύ φόβο, ο πατέρας μου αυτό που λένε το κοκαλάκι της νυχτερίδας είναι τυχερό.»
- Αντήρηση π.χ. «ένα βατράχι, τι έχει πάρει, κάτι έχει πάρει, η γλώσσα του είναι αυτή!»
- Διασπαστικός λόγος π.χ. «Ένα δέντρο γέρικο με τα κλαδιά κι'ένα κορμός πεσμένος κάτω, μ'αρέσει να περιγράψω και να γράψω θα ήθελα να γίνω συγγραφέας.», «Όταν ήμουνα μικρή στο γυμνάσιο που έμενα στο θείο μου ήμασταν έξω στην έξω Σμύρνη έχετε πάει στην Ηλιούπολη ήταν το σπίτι του του θείου μου, κι'έχει πίσω απ'το σπίτι ήταν ισόγειο το σπίτι είχε ήταν σε βαλτώδη το έδαφος το χωράφι εκεί και όχι χωράφι ήτανε αλλά είχε πολύ βούλιαζε το έδαφος εκεί είχε βατράχια τα φοβόμουνα όμως όλη νύχτα που κάναν έτσι μετά τα συνήθισα.»
- Πίεση λόγου π.χ. «Και εεε ναι στο σπίτι στο χωριό εεε ήταν παλιό το σπίτι μας είναι πέτρινο, το 'χουμε επισκευάσει τώρα το 'χουμε αλλάξει κάπως λίγο σ ταβάνι για πο εξαιτίας μου, και εεε είχε κρεμάσει στο ταβάνι ψηλά τη νυχτερίδα το κ είχε μείνει ο σκελετός και τον αλ και 'γω το κοίταγα και φοβόμουν το παίρνω μια φορά και το πετάω κάτω στο χωράφι, και ή και απ'αυτό ε τότε μετάνιωνα και στεναχωριόμουνα και νόμιζα ότι δε θα προκόψω γιατί ο πατέρας μου έτσι είχε του άρσαν να είναι να 'χει γούρια ας πούμε είχε ένα κομπολόι κι'έλεγε ότι αυτό μου 'χει φέρει τύχη.»

5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

5.1 Σύγκριση των γλωσσικών ελλειμάτων στα γλωσσικά υποσυστήματα και στα διαφορετικά είδη λόγου

Τα άτομα με σχιζοφρένεια παρουσιάζουν σημαντικές διαταραχές και στα τρία υποσυστήματα του λόγου (περιεχόμενο, μορφή, χρήση) με μεγαλύτερα ελλείμματα στην μορφοσύntαξη και στο περιεχόμενο (Kuperberg et al., 1996). Η ποιοτική ανάλυση του λόγου της συμμετέχουσας, αποκάλυψε πως εμφάνιζε στο λόγο της περιορισμένο περιεχόμενο και έλλειψη στόχου, ενώ έκανε αρκετά παραφασικά λάθη (φωνολογικές και σημασιολογικές παραφασίες) και κάποιους νεολογισμούς. Όσο αφορά την μορφοσύntαξη, παρατηρήθηκαν συχνά μορφολογικά λάθη, καθώς και αρκετά λάθη στη σύntαξη. Τα παραπάνω λάθη κατέστησαν πολλές φορές την ομιλία της συμμετέχουσας ακατάληπτη, εφόσον δεν επικρατούσε συνοχή στο λεκτικό μήνυμα. Τέλος, η Μαρία παρουσίαζε σημαντικές πραγματολογικές δυσκολίες, τόσο στα λεκτικά γλωσσικά στοιχεία, όσο και στα εξωγλωσσικά και παραλεκτικά στοιχεία. Πιο αναλυτικά, όσον αφορά τη λεκτική πραγματολογία, βρέθηκε περιορισμένο περιεχόμενο λόγου, όπως και λακωνικός λόγος, περιφραστικός και διασπαστικός λόγος, άσχετες αποκρίσεις στις ερωτήσεις του κλινικού, χαλαρές συσχετίσεις και πίεση του λόγου.

Τα εξωγλωσσικά ελλείμματα που παρατηρήθηκαν, περιλαμβάνουν την πλήρη απουσία των εκφράσεων του προσώπου της, καθώς και των χειρονομιών που υποστηρίζουν τη λεκτική συμπεριφορά. Δεν υπήρξε ενσωμάτωση βλεμματικής επαφής, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, όπως επίσης απουσίαζε και η φυσική επαφή μεταξύ ομιλητή και ακροατή.

Οι παραλεκτικές δυσκολίες που εμφάνισε η ποιοτική ανάλυση των δειγμάτων λόγου αφορούσαν κυρίως τη ροή του λόγου, του οποίου η ομαλότητα, η συνοχή και ο ρυθμός φάνηκαν να είναι συχνά, αλλά όχι πάντα κατάλληλα. Επίσης, παρατηρήθηκε επίπεδος επιτονισμός ομιλίας, ο οποίος, πιθανώς να συνδέεται με τις συναισθηματικές δυσκολίες που εμφανίζουν τα άτομα με σχιζοφρένεια.

Τα ιδιότυπα χαρακτηριστικά του λόγου που καταγράφηκαν, περιλάμβαναν παραλογισμούς και εμμονές με συγκεκριμένες πτυχές της ζωής της, όπως τις κοινωνικές της σχέσεις ή τη φαρμακευτική της αγωγή. Βρέθηκαν ακόμα κάποια μπλοκαρίσματα, τα οποία πολλές φορές δεν επέτρεπαν τη συνεκτική ροή της ομιλίας της, καθώς αργούσε να απαντήσει ή δεν έδινε καθόλου απάντηση.

Επιπρόσθετα, η ποιοτική ανάλυση των δειγμάτων του λόγου, έδειξε πως η συμμετέχουσα παρουσιάζει σημαντικά μεγαλύτερες δυσκολίες στην ελεύθερη συζήτηση και στην αφήγηση

ιστορίας με την χρήση αφηρημένου εικονογραφημένου υλικού σε σχέση με την περιγραφή εικόνας, τη κατανόηση χρονικής αλληλουχίας και την αφήγηση της ιστορίας με τη χρήση των εικόνων και τη δόμηση ιστορίας από ασύνδετες λέξεις. Πιο αναλυτικά, ο μεγαλύτερος αριθμός ελλειμμάτων και στα τρία επίπεδα του λόγου, καταγράφηκαν στις δοκιμασίες που είχαν μεγαλύτερες πραγματολογικές και μορφοσυντακτικές απαιτήσεις. Τα πλαίσια των δοκιμασιών αφήγησης ιστορίας και ημιδομημένης συζήτησης, δεν ήταν διαμορφωμένα με αυστηρή δομή, όπως οι υπόλοιπες δοκιμασίες, όπου το ζητούμενο ήταν πολύ συγκεκριμένο. Επομένως, με την απουσία οδηγιών και οπτικού υλικού στις συγκεκριμένες δοκιμασίες, άρχισαν να εμφανίζονται τα ιδιότυπα στοιχεία της ασθένειας, όπως οι εμμονές, οι παραλογισμοί και τα γλωσσικά ελλείμματα που αφορούν την μορφοσύntαξη και το περιεχόμενο της γλώσσας.

5.2 Σύγκριση των αποτελεσμάτων της μελέτης με ευρήματα άλλων ερευνών

Οι σύγχρονες έρευνες υποστηρίζουν ότι οι διαταραχές της σκέψης χαρακτηρίζουν άμεσα τη σχιζοφρένεια (Ketteler et al., 2012), καθώς μέσω των πτυχών του λόγου εκτιμάται η σύγχυση της σκέψης και η αποδιοργανωμένη ομιλία, που με βάση τους ειδικούς ψυχικής υγείας θεωρείται παρακλάδι της. Στην ανάλυση του λόγου της Μαρίας, είναι εμφανείς κάποιες δυσκολίες του λόγου ως συμπτώματα της διαταραχής της σκέψης. Η έλλειψη και η πίεση του λόγου ήταν συχνή στο δείγμα. Ο εκτροχιασμός στη συνέχεια, ωθούσε την Μαρία στις χαλαρές συσχετίσεις και στην απώλεια στόχου με αποτέλεσμα τη δυσδιάκριτη ομιλία. Φωνολογικά λάθη συναντούμε αν και μελέτες αναφέρουν ότι συνήθως το φωνολογικό επίπεδο των ατόμων με σχιζοφρένεια δεν είναι διαταραγμένο (Pantano et al., 2016). Όπως ήταν αναμενόμενο από τα δεδομένα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, βρέθηκαν συντακτικά λάθη της Μαρίας, καθώς και μορφολογικά λάθη, για την αιτία προέλευσης των οποίων δεν είμαστε σίγουροι. Η προσωδία της ήταν διαταραγμένη όπως φαίνεται από την μονότονη ομιλία της η οποία δεν αντανάκλούσε τη συναισθηματική της κατάσταση και από την αδυναμία της να αντιλαμβάνεται τις συναισθηματικές πτυχές του επικοινωνιακού εταίρου, πραγματολογικά ελλείμματα τα οποία αναγράφονται και επιβεβαιώνονται στη βιβλιογραφία (Pantano et al., 2016).

5.3 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η ποιοτική ανάλυση του λόγου των ατόμων με σχιζοφρένεια προτείνεται από τη σύγχρονη έρευνα, καθώς καθιστά εφικτή την αναγνώριση τόσο των γλωσσικών ελλειμμάτων, όσο και των διαταραχών στην σκέψη. Τα γλωσσικά ελλείμματα παρουσιάζουν σημαντική ετερογένεια τόσο ως προς την συχνότητα εμφάνισής τους-δεν εμφανίζονται όλα τα ελλείμματα σε όλους τους ασθενείς, όσο και ως προς την σοβαρότητά εκδήλωσής τους, καθώς οι γλωσσικές διαταραχές που παρουσιάζονται στη σχιζοφρένεια και στις άλλες ψυχωτικές διαταραχές δεν

μπορούν να ενταχθούν σε συγκεκριμένες κατηγορίες και να βαθμολογηθούν σε κλίμακες σοβαρότητας σταθμισμένων εργαλείων. Επιπλέον, δεν υπάρχουν σταθμισμένα γλωσσικά εργαλεία για αυτόν τον πληθυσμό, κάτι που καθιστά επιτακτική την ανάγκη για διενέργεια περισσότερων ποιοτικών αναλύσεων λόγου σε αυτόν τον πληθυσμό.

Επιπρόσθετα, καλό θα ήταν να γίνει η λήψη δείγματος λόγου από μεγαλύτερο πληθυσμιακό δείγμα, με περισσότερες δοκιμασίες, όπου θα μπορούν να φανούν και να καταγραφούν τα ετερογενή γλωσσικά ελλείμματα σε όλες τις πτυχές και τα είδη του λόγου.

Η συγκεκριμένη έρευνα μας έδειξε ότι μία ψυχωσική διαταραχή έχει και χαρακτηριστικά γλωσσικά ελλείμματα. Θα ήταν λοιπόν ενδιαφέρον να εξετάσουμε τον λόγο αντίστοιχων περιπτώσεων σε διαφορετικές γλώσσες, με σκοπό την σύγκριση των δειγμάτων. Υπάρχουν χιλιάδες γλώσσες στον κόσμο και η γλωσσική διαφορετικότητα εξακολουθεί να αποτελεί πλούτο του πολιτισμού μας.

Ομοίως θα ήταν ενδιαφέρον να συγκρίνουμε και τα δείγματα λόγου διαφορετικών ομάδων με ψυχικές διαταραχές καθώς και σε γλωσσικές/γνωστικές διαταραχές που παρουσιάζουν κοινά συμπτώματα όπως άτομα με φοβίες ή άλλες ψυχώσεις, άτομα με αφασία Wernicke, άτομα με αυτισμό.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

American Psychiatric Association, (1994) DSM-IV: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. America.

Andreasen, N. C., & Grove, W. M. (1986). Thought, Language, and Communication in Schizophrenia: Diagnosis and Prognosis. *Schizophrenia Bulletin*, 12(3), 348–359. doi:10.1093/schbul/12.3.348

Andreasen, N. C. (1986). Scale for the Assessment of Thought, Language, and Communication (TLC). *Schizophrenia Bulletin*, 12(3), 473–482. doi:10.1093/schbul/12.3.473.

Baltaxe, C. A. M., & Simmons, J. Q. (1995). Speech and Language Disorders in Children and Adolescents With Schizophrenia. *Schizophrenia Bulletin*, 21(4), 677–690. doi:10.1093/schbul/21.4.677

BeheydtL.,SabbeB.,Picker L.,Goetschalckx J., Daelemans W., Computational Language Analysis for AssessmentofSchizophrenia (2017) 2251-1865 doi: 10.5176/2251-1865_CBP17.37.

Condray R., (2004) Language disorder in schizophrenia as a developmental learning disorder. 73 (2005) 5–20 doi:10.1016/j.schres.

Courvoisie H., Labellarte M., Riddle M., Psychosis in children: diagnosis and treatment (2001) 3(2): 79–92. PMID: PMC3181648.

Emerson, J., & Enderby, P. (1996). Prevalence of speech and language disorders in a mental illness unit. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 31(3), 221–236. doi:10.3109/13682829609033154.

Hinzen, W. (2015). The linguistics of schizophrenia: thought disturbance as language pathology across positive symptoms. *Frontiers in Psychology*. doi:10.3389/fpsyg.2015.00971.

Kampanaros M., Messinis L., Georgiou V., Papathanassopoulos P., (2010). Action and object naming in schizophrenia. doi: 10.1080/13803391003733578.

Kring, A. M., & Caponigro, J. M. (2010). Emotion in Schizophrenia. *Current Directions in Psychological Science*, 19(4), 255–259. doi:10.1177/0963721410377599.

Kuperberg G., Caplan D., *Language Dysfunction in Schizophrenia* (1996) doi: 10.3109/13682829609042218.

Langdon, R., Coltheart, M., Ward, P. B., & Catts, S. V. (2002). Disturbed communication in schizophrenia: the role of poor pragmatics and poor mind-reading. *Psychological Medicine*, 32(07). doi:10.1017/s0033291702006396.

Leadholm, Barbara J.; Miller, Jon F. *Language Sample Analysis: The Wisconsin Guide*. Bulletin 92424. Drawer 179, Milwaukee.

Massoud S., Pellizer G., Fletcher C., McClannahan K., Empirical evaluation of language disorder in schizophrenia. (2007) 32(4): 250–258. PMID: PMC1911189.

Novak J., Kopolnek K., *Speech-Language Pathologists Serving Clients With Mental Illness: A Collaborative Treatment Approach* (2001) 1092-5171/01/2802-0111.

Pantano T., Fu L., Curatolo E., Bertini Martins C., Elkis H., (2016) Thought and language disorders in very early onset schizophrenia, schizoaffective disorder and bipolar disorder. 43(4):67-73. doi: 10.1590/0101-608300000000087.

Prutting, C. A., & Kitchner, D. M. (1987). A Clinical Appraisal of the Pragmatic Aspects of Language. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 52(2), 105. doi:10.1044/jshd.5202.105.

Radanovic M., de Sousa R., Valiengo L., Wagner F., Forlenza O., V., (2012) Formal Thought Disorder and language impairment in schizophrenia. 71(1), 55–60. doi:10.1590/s0004-282x2012005000015.

Sundheim, S. T. P. V., & Voeller, K. K. S. (2004). Psychiatric Implications of Language Disorders and Learning Disabilities: Risks and Management. *Journal of Child Neurology*, 19(10), 814–826. doi:10.1177/08830738040190101001.

World Health Organization (1992) (ICD 10: International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems Volume 1 10th Edition. Geneva.

Επιστημονική ομάδα τμήματος ιατρικής πανεπιστημίου Κρήτης (2013), Νευροανάπτυξη πρόγραμμα πρόληψης και πρώιμης διάγνωσης νευροαναπτυξιακών διαταραχών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Retrieved from: www.child-development.gr/anaptiksiakes_diataraxes_logou.html.

7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

Σας επιτρέπω να ηχογραφήσετε τις προκαθορισμένες συναντήσεις μας, διάρκειας 1 ώρας περίπου η καθεμία που θα πραγματοποιηθούν στον χώρο του ΣΟΨΤ, με σκοπό να συλλέξετε επαρκές δείγματα λόγου που θα αναλύσετε στα πλαίσια της πτυχιακής σας εργασίας. Η συλλογή των δειγμάτων λόγου θα πραγματοποιηθεί *ανώνυμα* και τα δεδομένα που θα συλλέξετε *θα παραμείνουν ανώνυμα* και θα είναι προς δική σας ερευνητική και μόνο χρήση. Η συμμετοχή αυτή είναι εθελοντική και δικαιούμαι οποιαδήποτε στιγμή επιθυμώ να διακόψω την συνεργασία μαζί σας χωρίς καμία κέρωση.

Ο/Η

1. Έντυπο συγκατάθεσης συμμετέχουσας

Πραγματολογικό Πρωτόκολλο
 Προσαρμοσμένο από τους Prutting & Kirchner: Πραγματολογικές χρήσεις της γλώσσας (1987)
 Μετάφραση στα Ελληνικά: Ζαροκανέλλου Βασιλική, Λογοθεραπεύτρια, PhD.

Όνομα συμμετέχοντα: _____ Ημερομηνία: _____

Επικοινωνιακή Πράξη	Ορισμός	Π Α Ν Τ Α Κ Α Τ Α Λ Λ Η Λ Λ Η	Σ Υ Χ Ν Α Κ Α Τ Α Λ Λ Η Λ Λ Η	Α Π Ο Υ Σ Α	Α Κ Α Τ Α Λ Λ Η Λ Λ Η	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ/ΣΧΟΛΙΑ
ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ						
ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ						
• Ανάλυση των πράξεων διαλόγου	Η ικανότητα να εναλλάσσει κάποιος τους ρόλους του ακροατή και ομιλητή ανάλογα με το περιεχόμενο					
• Ποικιλία των κατηγοριών των γλωσσικών πράξεων	Η ποικιλία των κατηγοριών που κάποιος χρησιμοποιεί όπως ο σχολιασμός, η παράκληση, η υπόσχεση, η διαβεβαίωση κ.α.					
ΘΕΜΑ						
• Επιλογή	Η επιλογή ενός θέματος συζήτησης κατάλληλου με το επικοινωνιακό πλαίσιο					
• Εισαγωγή	Εισαγωγή καινούργιου θέματος συζήτησης στο διάλογο					
• Διατήρηση	Συνεκτική διατήρηση των θεμάτων συζήτησης κατά τον διάλογο.					

2006 Center for Development and Learning, UNC-CH
 A University Center for Excellence in Developmental Disabilities Education, Research, and Service
 1

• Αλλαγή	Αλλαγή θέματος συζήτησης κατά τον διάλογο					
ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΣΕΙΡΑΣ						
• Έναρξη	Έναρξη κάποιας γλωσσικής πράξης					
• Απόκριση	Ανταπόκριση ως ακροατής σε γλωσσικές πράξεις					
• Επανόρθωση / επανάληψη	Η ικανότητα επαναφοράς του διαλόγου στο προηγούμενο θέμα, όταν παρουσιαστεί κάποια απόσπαση, καθώς και η ικανότητα κάποιου να ζητά επανάληψη ή διευκρινήσεις όταν δεν έχει κατανοήσει κάτι που έχει λεχθεί ή όταν υπάρχει κάποια ασάφεια					
ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ						
ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΣΕΙΡΑΣ (συνέχεια)						
• Παύση	Χρονικές παύσεις που είναι είτε πολύ σύντομες είτε πολύ παρατεταμένες μεταξύ των λέξεων, κατά τη διάρκεια κάποιας απάντησης σε ερώτηση ή μεταξύ των προτάσεων					
• Διακοπή/ταυτόχρονη ομιλία	Διακοπές μεταξύ του ομιλητή και του ακροατή, ταυτόχρονη ομιλία και των δύο					
• Ανατροφοδότηση στους ομιλητές	Προφορική ανατροφοδότηση για να δώσει στον ομιλητή να καταλάβει πως τον ακούει όπως "Ναι;" και "Αλήθεια;"; μη λεκτική συμπεριφορά όπως κατάφαση με την κεφαλή ή κίνηση της κεφαλής δεξιά-αριστερά για να δηλώσει μη συμφωνία ή άρνηση					
• Γεννίαση	Φράσεις που παράγονται αμέσως μετά τη φράση του επικοινωνιακού συντρόφου					
• Προσθέσεις	Φράσεις που μοιράζονται το ίδιο θέμα με κάποια προηγούμενη πρόταση και προσθέτουν πληροφορίες για την προηγούμενη επικοινωνιακή πράξη					
• Ποσότητα/ συνοχή	Η επικοινωνία πρέπει να είναι τόσο πληροφοριακή όσο χρειάζεται, αλλά όχι υπερβολικά λεπτομερής					
ΕΠΙΛΟΓΗ ΛΕΞΙΛΟΓΟΥ/ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ						
• Καταλληλότητα/ ακρίβεια	Χρήση λέξεων που ταιριάζουν καλύτερα στο γλωσσικό περιεχόμενο					
• Συνοχή	Η αναγνωρίσιμη ενότητα του λόγου					
ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΥΛ						
• Η ποικιλία των γλωσσικών στυλ	Οι προσαρμογές του γλωσσικού ύφους που χρησιμοποιεί ο ομιλητής σε διαφορετικές επικοινωνιακές περιστάσεις (π.χ.					

2006 Center for Development and Learning, UNC-CH
 A University Center for Excellence in Developmental Disabilities Education, Research, and Service
 2

	χρήση πληθυντικού ευγενίας, διαφορετική συνταξη, αλλαγές στην ποιότητα της φώνησης)					
ΠΑΡΑΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ						
ΚΑΤΑΛΗΠΤΟΤΗΤΑ & ΠΡΟΣΩΔΙΑ						
• Καταληπτότητα	Ο βαθμός στον οποίο το μήνυμα γίνεται αντιληπτό					
• Ένταση φώνησης	Η χρήση δυνατής ή χαμηλής σε ένταση φωνή					
• Ποιότητα φώνησης	Η αντήχηση και /ή η χρήση λαρυγγικής φωνής					
• Προσωδία	Ο επτονισμός και ο τονισμός του μηνύματος, διακυμάνσεις της έντασης, του τόνου και της διάρκειας					
• Ροή	Η ομαλότητα, η συνοχή και ο ρυθμός του μηνύματος					
ΜΗ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ						
ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΚΑ & ΕΞΩ-ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ						
• Φυσική εγγύτητα	Η απόσταση που απέχουν ο ομιλητής και ο ακροατής					
• Φυσική επαφή	Ο αριθμός των φορών και το μέρος που αγγίζονται ο ομιλητής και ο ακροατής					
• Στάση σώματος	Πρόσθια κλίση όταν ο ομιλητής ή ο ακροατής γέρνει προς το μέρος του άλλου, απομάκρυνση από τον επικοινωνιακό σύντροφο ή σκύψιμο κεφαλής προς τα κάτω, ή ξάπλωμα στο πάτωμα, οι δύο επικοινωνιακοί σύντροφοι να βρίσκονται απέναντι ή να περπατούν παράλληλα					
• Κινήσεις των ποδιών και των χεριών	Κάθε κίνηση των χεριών ή των ποδιών (να μετακινεί συνεχώς κάποιο αντικείμενο, να αγγίζει κάποιο μέρος του σώματος ή των ρούχων του)					
• Χειρονομίες	Κάθε κίνηση που υποστηρίζει, συμπληρώνει ή αντικαθιστά την λεκτική συμπεριφορά					
• Εκφράσεις προσώπου	Χαμόγελο, απογοήτευση, απάθεια					
• Βλεμματική επαφή	Άμεση βλεμματική επαφή με τον άλλο, ενσωμάτωση βλεμματικής επαφής					

2006 Center for Development and Learning, UNC-CH
A University Center for Excellence in Developmental Disabilities Education, Research, and Service
3

2. Μεταφρασμένο Πραγματολογικό Πρωτόκολλο (Prutting & Kirchner, 1987) (Ζαροκανέλλου Βασιλική, 2018)

4. Δείγμα Λόγου

Ελεύθερη συζήτηση

K1-Πείτε μου εσείς που μένετε τώρα;

M1-/'meno me tin aðer'fi mu ston'neo 'kozmozozopo 'panozozostosti 'bisomerja pros tin 'nea 'zmirni/

K2-Έχετε μείνει ποτέ μόνη σας ή πάντα με την αδελφή σας;

M2-/'radametinaðer'fimua'poto ðioçilaðesðioe[:o] ozirçono'ris 'ixameto ðioçilaðesðio 'peðaneopa'terasmu//i 'manamu 'içepe'thanitoene'ñidae'ñace'misme'ta 'anikseoaðer'fosmukreopo'lio'e'ðostina'ðinace 'irðamee'ðocopa'terasμου 'irðema'zimas/

K3-Πολύ ωραία!

M3- / e 'daksime'ta 'eklissetokreopo'lioðaer'fosmu[:o]to ðioçilaðesðio 'peðaneopa'terasmuceme'ta 'eminametinaðer'fimue'ðostina'ðina/

K4-Τί πιστεύετε θα ήταν διαφορετικό αν μένατε μόνη σας;

M4-/'ata 'oti/

K5-Αν μένατε μόνη σας τι πιστεύατε θα ήταν διαφορετικό; Θα θέλατε να γίνει αυτό;

M5-/ m ðe θa 'iθela ja'tiepi'ði 'exo 'provlimace θastenaxor'jomuna ja'ti 'exo 'miñicepo'la 'xronamakri'aap'to 'spitimustineañi'kimuili'kiastaneañi'ka 'xronamefilokse'nuseo 'θiosmuoaðer'fostupa'teramucete'liosato 'liciotoji'mnasioceto 'licioe'ðo/

K6- Εργάζεστε αυτήν την περίοδο;

M6-/oçi 'oçijeni'ka ðen 'exo ðu'lepsipo'te/

K7-Πώς περνάτε τη μέρα σας τότε;

M7-/ e[:o] sto 'spiti ðu'les 'paotop'e'ðistosxo'liotinani'psçamutisaðer'fismutokori'tsacie[:o] tomes'i'meriti'benoma ji'revokam'ηafo'ra 'oçipo'la 'pragmatapo'les 'olestisfo'res/

K8- Ωραία! Είχατε ποτέ προβλήματα στο σχολείο, ας πούμε με άλλους ανθρώπους ή σε κάποια άλλη δραστηριότητα;

M8-/se 'kapça[:o] ðenka'talava pos to 'ipate/

K9- Είχατε παλιότερα κάποια προβλήματα με άλλους ανθρώπους στο σχολείο, ας πούμε πιο παλιά, θυμάστε;

M9-/e[:o] oçiiði'etera 'daksia'plos 'otan 'imunastoji'mnasio θi'mame 'piyasti 'batra'efiyaa'potoxor'jopu 'emenamepie[:o] 'protineo 'θiosmustonpa'teramuna 'erθoe'ðosti 'batra janamibi' jenometoleofo'riocesi'konomepro'icepi' jenometoleofo'rioceri' jenometoleof o'rio 'cerxomece 'ðexticecopa'terasmu 'ðextikace'γοce 'irθa/ /e[:o] e'ðo 'irθa 'itanmηako'peka'daksi 'kanamepa'reapu 'itan 'kapos 'liyoce[:o] ðjafo'ηisameas 'pumese 'katice 'kaposapomakrin'θikame 'γοfo'vomuna 'oti ðe θata'oti 'ekana 'laθosce ðentin 'ekana pa'reamηa 'ali 'omos 'itanpume 'cini 'daksie'γο 'ixamηasiberfo'racetina'peripsa ðen 'iθelanaksana'kanopa'rae'noa'ftipros pa'θusenameplisi'asia'lae'γοar'ηomuna/ /'mηa 'ali 'pali 'pu 'pu'ipe 'mηafo'ra 'cee'γο 'isosna 'eθteγαcee'γο 'kaposti'gitaksa 'ito 'vlemamuka'talave 'oti ðeske'ftomuna ja'cince ja'cinoti 'ðen 'ixaka'li 'γnomi ja'ftincetinja'fton 'opu 'mupan 'alako'rits jaotiðan 'ðen 'itan 'tosoka'liko'pela. ea'fti 'kati 'ipece me 'prozvalece γostenaxo'riθika 'etsice 'topniksa 'mesamu 'ðeto 'ipaspume/

K10- Κατάλαβα! Υπάρχουν πράγματα που κάνουν οι άλλοι και σας ενοχλούν ή σας εκνευρίζουν συγκεκριμένα;

M10-/i'parxunka'mηafo'rana/

K11- Ποιά είναι αυτά;

M11-/ean θa 'leiaaðer'fimu 'katiekne'vrizomeapo 'mesamuta 'nevramu 'ðeta'lexo/

K12- Κατάλαβα! Σας έχουν σχολιάσει ποτέ άσχημα ή σας έχουν εκφοβίσει με κάποιον τρόπο;

M12-/e[:o] 'kapçafo'ra 'nece 'malista 'kapçafo'ra'mηa 'filitisaðer'fismui 'θiatispu 'içe 'erθistoga'fecemu 'ipeoti 'exo 'enanex'θro. a'ftoi'poθice 'torastoga'fe 'ce 'inea'liθça ja'tiaaðer'fimu 'içe 'sxesisme 'ena 'filoa'po 'enaxor'jo 'cetezpoa'ftostis 'içe 'ðosi

'enaraðjofonacimi'krotra'dzistorce 'yoto 'iðacenevria'zomuna 'etsipu 'içe
'jiñikaiiko'jeni'amuaspuemeiaðer'fimu 'içe 'filusoaðer'fosmu
'itanajeni'kaaspuemetiga'tastasiuepikra'tusestiniko'jeniamuceoaðer'fosmuomi'kros
'ðen 'akuje 'fonaze 'itannevi'kosome'yalos 'zusestina'ðinace 'ðen
'epernetn'ðener'xotansto 'spitistoxor'josje'ðonka'θoluemetoraspueme 'anmu 'pi
'katiiaðer'fimu 'daksi 'perno 'kapça 'farmaka 'torace 'alaekvene'vrizome'etsi 'liyo 'exo
'kapço 'enami'troo ðesige'dronomea'kuofo'nes/

K13-Κατάλαβα! Πιστεύετε ότι υπάρχουν πράγματα που κάνετε εσείς και εκνευρίζουν τους άλλους;

M13-/e ne e'daksi ne a'la 'ðe to para'ðe 'ðe to siniðitopi'o 'ðe to katala'veno.
Meri'cesfo'resme'taa'po 'liji 'oramkatala'venoa'la 'ðeθi'mono me ton ea'fto mu
'ðebo'ronaθi'moso me ton ea'fto mu/

K14-Έχετε προσπαθήσει να τα αλλάξετε αυτά τα πράγματα;

M14-/prospa'θo. 'daks 'ðe ta kata'ferno 'pada/

K15-Κατάλαβα. Τί σας αρέσει να κάνετε εσάς που ευχαριστιέστε και σας κάνει χαρούμενη;

M15-/enapi'jeno ja 'psona 'nap'jenost'ixatibera'zmenievðo'maðaxarade'vu
'japsixotherap'iametigi'riakostado'pulu 'punesto 'kedropsiçi'cisij'iaspsi'çiatrosce
'kanipsixothera'piasto 'kedrotis 'eksoece 'ixa 'ftasistosi'mionaminefxarist'çememe 'tipota
'daksice 'tora 'ðen 'inece 'tosoka'lata 'praymata 'kapu 'kapunevri'azoa'laprospa'θona
'vlepotile'orasina 'troo 'katicena 'troona 'mi 'troopo'liaspumena 'troo ðietiti'kamba'çino
'alona 'kserofo'vame ja'ti 'amaar'çisoce 'trooam/

K16- Κατάλαβα. Τί είδους πράγματα σας κάνουν να νιώθετε χαρούμενη;

M16-/e 'daksiiboloji'stes'kapu 'kano 'tipo'talo 'daksicenaasxo'lumece 'liyometocini'tomu
'nomizaot 'ðeprinpumu 'valiici'riapanayo'puluto'farmakota 'ðio 'farmxmaca 'pernox'ðio
'xapça 'calim'ia 'cexoðja'kopsitoziba'tçira 'enesipu 'ekana/ /e 'prinmto 'valitimero'tisate
'tora;/

K17-Σας ρώτησα αν υπάρχουν πράγματα που σας κάνουν να νιώθετε χαρούμενη;

M17-/e 'daksi 'ðebo'rusanana 'utenastdi'lorasinaci'takso e to kini'to 'ðebo'rusana to na to ðu'lepsy 'moni mu e 'toraprospa'θocete ta kata'ferno/

K18- Πώς νιώθετε δηλαδή όταν είστε χαρούμενη;

M18-/e 'daksiklastidile'orasi 'liyo 'daksikam'ηafo'rame'taa'po 'liji 'oraparakolu'θoa'lame'taa'po 'liji 'oraed'xanome 'etsiafe'rumece 'ðeka 'ðe θi'mame 'ti 'leneja'ti 'ixa 'exo 'ðjofo'resm'protifo'ram'ia 'prina'poce'ro 'ixskse'xasitorna 'parotoena'xapitopro'i 'cali 'mηa 'mera 'prina'po 'liyes 'merespu 'palibro'i'γumenivðo'maða 'kseasanato 'parotopro'ito 'enapu 'muçi 'vali/

K19- Κατάλαβα.

M19-/e ce 'ime 'liyopez'meniestenaxori'menice 'males fo'res 'imexa'men'ales fo'res 'imeθli'meni/

K20- Ωραία! Υπάρχουν πράγματα που φοβάστε ή που σας αγχώνουν, που σκέφτεστε;

M20-/e[:o] meη'xonun 'etsi 'kapçiesi'parxun 'kapçiesfo'respml ðe θi'mameakri'vos 'toratimeη'xonია'la 'katipu ðebo'ronato 'kano ðebo'rona 'kano 'monimuto ðebo'ro ðila'ðitoakri'vos 'tora 'enpa'raðiyma/

K21- Εντάξει δεν πειράζει. Ότι σας έρχεται στο μυαλό.

M21-/pu me η'xonun 'imefxari'stun 'ipes/

K22- Ή που φοβάστε

M22-/a e[:o] fo'vame to 'θανato as 'pume 'i 'sçeftomena 'kano mηaðu'laas'pumecemeη'xonι 'ina 'kano mηae'nerjiana 'paroprotonu'λιαjana 'kano 'katiceaη'xonome/

K23- Κατάλαβα. Δηλαδή πως νιώθετε όταν είστε αγχωμένη ή φοβισμένη, τί κάνετε;

M23-/e 'tipota ðe 'ganostenoxor'jememe'taceafe'rumeno'mizo 'etsi ðe θi'mameceka'la ðebo'rona θimi'θo/

K24- Νιώθετε ποτέ θυμωμένη;

M24-/toratele'ftea'λιγο'etsi λι 'ηoθoa'latopro'ipusi'konomee[:o] ðebo'ronasigedro'θona θimi'θotaxtesi'na/ /ðen 'eçii'r'moi 'sçepsii 'sçepsimu/

K25- Και σας θυμώνει αυτό. Τί άλλα πράγματα σας κάνουν να νιώθετε έτσι; Τί είδους;

M25-/e[:o] 'ala 'praymataepu ðe θapadre'ftopu ðebo'rona 'kanomηa ðu'lanasigedro'θona 'kanomηa ðu'la/ /nami'lisomemηako'pela/ /e'mea 'atomomi'laosineno'ume/

K26- Ωραία.

M26-/a'la ðen 'ime 'siγuri 'torame'taapa'ftiti 'merapuks'ðeferifo'rapu ðe 'birato
'xapie[:o]no'mizoo'ti 'kapçame 'olami'laome 'kapçonpro 'prinapa'ftoprintooprinnasim'vipu
ðenprintopu 'tapernace ðe 'toxapue'topernakanoni'kae[:o]mi 'milayakanoni'kame
'kapçonsineno'umunsineno'umun/

K27- Ωραία! Δηλαδή, εντάξει όλοι μας κάποιες φορές νιώθουμε θυμωμένοι και
λυπημένοι. Εσείς, νιώθετε ποτέ λυπημένη;

M27-/e 'ηekam'ηafo'race ɟatus γο'nismuce ɟatigatasta'simu 'puxo 'ftasisa'ftotosi'mioeoλsto
'ðromome 'kserunecprospa'θona 'skeftomeceaspumstijito'ηame 'kserunearo 'katoapto
'spitipu 'menume 'inμηaxartapo'θici/ /'ixamηaarniti'cisiberifo'ra/

K28- Εσείς;

M28-/ne/ /e[:o] pe 'perisi 'propersiprin 'enaðjo 'xronæe 'imunaxa'meni 'ce 'epernata
'farmakammtozibta'çir 'eperna 'ito 'ixa 'kani 'ito (φάρμακο) tin 'enesi 'ekanapa'λαe 'ce[:o]
ceaspumeasxo'λomunametus 'aluskatigο'rusatus 'alusa'po 'mesamuakri'fakuyα/

K29-Κατάλαβα.

M29-'ce 'iaspumece 'tora 'olaa'ftapu 'ekanantakata'lavena'mηaapta
'matçamuproði'ðomuna 'cepta 'leiaspumea'ftiiji'nekapu 'eçitapo'θici 'io 'ɟostisto
'alosoer'γaoi'palilospu 'exunestinapo'θici 'ce 'ce 'ðemi'laoso'stam'kanunmu 'lene
'ɟasasce ðekatala'venom 'cemu 'lene 'ja 'leo 'ɟasascemu 'lene 'ɟasas 'ɟasas ɟa'ti
'ðemi'laoso'stame'tatoma'la 'ðebo'ronae'cintisti'γmina 'ðebo'roa'ftoto ðior'θoso
'otanper'naotine'pomenifo'raa'lanami'λisoso'sta 'ðebo'ronatokata'feronato 'kanoa'fto/

K30- Σωστά. Τί ακριβώς εννοείτε;

M30-/nami'λisoso'sta 'me 'se kanoni'ko 'ifosce 'tono/

K31- Ναι κατάλαβα. Έχετε φίλους;

M31-/'exo 'ðio 'filus ne/

K32- Θέλετε να μου πείτε δύο πράγματα για αυτούς;

M32-/nee[:o] 'exotin 'anaceti ða'naiceto 'maksimoo 'maksimos 'ineoaðer'fostis ða'nais
'eçipsixoloji'ko 'provlimava'ri// I ða'nai 'eçicea'fti 'enami'kropsixolo'jiko 'provllima/
'inekaθi'jitriaagli'kon ði'ðascisesxo'liaseji'mnasioe[:o]i 'ana
'inercotriadae'ηano'mizotriadao'xtotriadae'ηae[:o]ce 'tora 'eçiaravona'sti/

K33- Ωραία! Τι σας αρέσει να κάνετε μαζί με τους φίλους σας;

M33-/e[:o] navjenovoltesjaka'fe 'tora 'exumece'rona 'vγumejaka'fece 'ime 'etsi
'liγοpe'zmeni/

K34- Πώς γνωριστήκατε με αυτούς;

M34-/e'ðosto'siloyo 'oçistosopsie[:o] 'daksia[:o]meti ða'naiceto 'maksimo 'ixame
ynori'stimiafo'rastateipu 'ixame 'otanprotoi'ðriθiceo 'siloyos 'apo 'pede 'eksipe'ðjaosopsi
//ce 'piçamestatei ja 'kapçae'kðilos 'kapçasina'vli/ /ti 'itane/ /me'tano'mizometin 'ana
'ixame 'paicesinadi'θikame 'itani 'ciriae'fterpi'proti 'proeðrose'ðo//ce 'itanceiða'naiceo
'maksimosce çereti'θikamee[:o]cee'çyo 'imun 'totestaxasta' xaλamu'etsi
'iθelanapadre'ftoce 'opçon 'evlepa'eleya' otiafma'fton θabo'rusanapadre'fto// e[:o]ceto
'citayato 'maksimoas' pume 'kaposceme'ta 'oçia'plose'citaksa 'olusa'lame'ta 'kapos
'olea[:o] m[:o] 'ixa 'ekana 'scepsisa'po 'mesamuske'ftomunasi'neçia//e[:o]cesce'ftomun
'otinacea'fton θabo'rusanatonpadre'fto//e[:o]me'taapa'ftoe[:o] mu 'ipei 'filimui 'ana 'paosti
jor'titiscea'nevikastoleofo'riostooxt'oce 'piçaa'la ðen 'ixakata'lavipu 'prepinaka'tevoçese
'kapça 'stasiprina'poto 'spititisceapti 'stasipukate'venume jatn 'ana 'bicel ða'naimeto
'maksimo//cee'çyotus çe'retisacetus 'leo jasaskaltus 'ipitis 'ipatis ða'nais 'psematatis 'leo
'oticee'çyo 'paostin 'ana 'ala ðentis 'ipa 'oti ðen 'kseropu 'ineto 'spiti
'exoberðe'fticeno'mizontis 'ipa 'oti 'kseropu 'kserocee'çyosto 'spititis 'anas 'pao/ /ðe
θi'mameakri'vosposto 'ipaa'lano'mizotis 'ipa 'psemata 'oti 'ksero' malonpu 'ineceime 'rotise
ðeno'mizoname 'rotise ðe θi'mamee[:o]cea'poa'fto'meçipideasicesti 'sçesimuas 'pume
ja'tipa 'psematace ðenexoar'çisi ðenexokseci'nisimiafi'liame likrijnacetimiotita/

K35-Κατάλαβα.

M35-/ceapa'fto 'tora 'exo 'daksi 'olimemmu 'lene 'etsiironi'kam[:o] epepi'ði 'exo 'kania'ftata
'laθicemutaxti'panece 'exunece 'ðico 'daksi/ /narçzo 'liço

K36- Βεβαίως! Θέλετε να κάνουμε ένα διάλειμμα πέντε λεπτά;

M36-/ne 'daksi/

K37- Να σημειώσω και εγώ δύο πράγματα.

M37-/a'fta ta 'çrafestee[:o] stocini'to/

K38-Ναι

M38-/a 'çrafume/

K39-Αλλά για αυτά σας έδωσα το έντυπο.

M39-/ne 'daksi/

K40- Ότι δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί αυτό παραέξω.

M40-/'daksi 'daksi e's istecinoni'cilitur'γος/

K41-Εγώ είμαι λογοθεραπεύτρια.

M41-/a[:o] λογοθερα'pefta/

K42- Να ανοίξουμε κιόλας να πάρουμε λίγο αέρα. Οπότε ας κάνουμε ένα διάλειμμα. Μπορείτε να πάτε να πιείτε λίγο καφέ. Αν θέλετε να σας φέρω κάτι;

M43-/m[:o] 'oçi 'daksiefxari'sto/

K44- Ωραία.

M44-/ðe 'binoka'feðesja'ti me pi'razunece 'otan 'eperna 'tora mu me to 'alo 'farmakozupaticitiða/ /ðe 'kseroðen 'ixaro'tisitici'riatisotiri'aðupuxabrija to an 'eprepenapço 'ala ðenepinaja'ti me to (19:44) pu 'ekana me 'piraksepu an 'kaneimikra'nies 'otan 'piniska'fe/

K45- Κατάλαβα.

M45-/ðe 'pinoka'fe /

K46- Εντάξει.

M46-/ce 'tora me to ce'nurjo 'farmakosta 'ðioce'nurjaðen 'exoro'tisi an 'kanina 'pinoka'fee[:o] ce to alkol me pi'razi/ /e[:o] ce ,u pe l ci'riastrakanakastopolue'cipu 'ferni l aðerfi mu ðuleve se zaxaropla'stia/

K47- Μια χαρά! Ωραία!

M47-/ce 'ala mu 'ipe l ci'ria an me pi'razi 'katina min to 'pernoceprospa'θo 'mona
'faoka'mηna 'mera 'miafo'rasto 'toso/

K48- Καλώς δεν είναι κάτι αυτό.

M48-/e'ðo ap tina'θina 'iste/

K49- Εγώ όχι. Είμαι φοιτήτρια εδώ.

M49-/cea'popu 'iste an epi'trepete/

K50-Είμαι από την Κομοτηνή. Την ξέρετε;

M50-/akomoti'ninetin 'ksero 'spuðazemηaksa'ðerfimue'ciji'mnastria/

K51-Αλήθεια;

M51-/ne 'panepo'la 'xronati ðekae'tiatu 'ðioçi'λαðesceme'ta 'kapu 'tote/

K52- Δεν έχετε πάει ποτέ εκεί;

M52-/'oçi ðen 'exo 'paifotoγpa'fies 'exo ði 'apotintile'orasi/ /'ineo'reae'ci/

K53- Ναι, όμορφα είναι.

M53-/ka'la/ /'posuska'tikus 'eçi/

K54- Δεν το ξέρω αυτό. Περίπου πενήντα χιλιάδες.

M54-/pe'nida çi'λαðes/

K55- Ναι είναι μικρή.

M55-/a'po 'mesa 'iste/

K56- Ναι

M56-/ce'γο 'imea'potin (ταδε) 'katoaxa'ias/ /'imaste 'teseraa'ðerfçaðjoa'γοrjaðjoko'ritsça/
/'exokseci'nisimetinci'riaikonomo'pulupsixoθera'pia/ /sasto 'ipa/

K57-Ναι,ναι!

M57-/ce θaπi'jenomηafo'ratineðo'maða/ /stoia'triotis/ /tibli'ronome 'ðaηioa'latibli'rono/
/a'ftamepço 'proγramata 'γrafetemeto 'instagram/

K58- Όχι, όχι δεν θα ανέβουν κάπου. Απλά τα γράφω με το κινητό.

M58-/a ta 'γrafis me to cini'to apoθi'cevode/

K59-Ακριβώς

M59-/a ðen 'iksera 'leo 'mipos 'jinetε me 'kapço 'proγrama 'opos 'ine o ipoloji'stisce
apoθi'cevode/

K60-Με το κινητό.Είναι εφαρμογή ηχογράφησης.

M60-/a ne ta ber'ðevotusipoloji'stes to 'skaipa'fta 'ola to jutçub 'feisbuk 'instagram'
olaa'fta ta ber'ðevo/

K61- Είναι μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

M61-/stoðja'ðiktio ðila'ði/

K62- Ναι ακριβώς. Ωραία, θέλετε να συνεχίσουμε;

M62-/nenene/

K63- Λοιπόν, για τις φίλιες σας λέγαμε. Πόσο συχνά βρίσκεστε με τους φίλους σας;

M63-/a'fto 'inecea'po 'mena 'daksi ja'tivar'jomunna 'pao/ /'tora 'exoar'çisi
'liyoceprospa'θona 'jinoso'stos 'anθropos/ /var'jomunna 'kano 'bajonar'jomunna 'kano
ðu'les/ /ðen 'exocepo'laas 'pumena 'paro
'katinaksana'jinilepicino'niametinaðer'fimuso'stietis 'eleya 'katicea'ftikura'zotansti
ðu'latisce ðene[:o] mua'padajea'potoma/ /ku'razetea'ftisti ðu'latispo'lika'θotansto 'spiti
'rotayaas 'pume 'kati 'exo 'kani 'cena 'sfalma/

K64 -Ωραία.

M64-/cefo'vomuna 'c olas me to pe'ðiceprospa'θusana 'ðjokso to 'fovocenami'laoe'leθera/

K65-Πολύ καλό αυτό που προσπαθείτε! Τι σημαίνει για εσάς να είστε φίλος με κάποιον;

M65-/e 'filusðen 'ixastosxo'lio 'filesstoyi'mnasio 'itana'ftesiko'pelessto 'licio
'itanmηako'pelapu 'emene 'liγορço 'panoa'poto 'spititu 'θiumupo'lina
'oçipō'limakri'acepi'γenamestosxo'lio'e'γοðeðjavazasi'xnacetape'ðja 'daksi 'otan
'milayamu 'milayan 'etsimeafsti'rotita 'liyoimepsi'xrotita
'etsice'γone'vriazastenaxor'jomunae[:o] ceðen 'ekana
'etsipa'reesvar'jomunðeð'javazaðen 'iksera 'colasnaðja'vazoposðjavazuneðeθi'mame
'poteto 'emaθaa'fto 'malonstoyi'mnasioto 'emaθa ja'time'taa'po[:o] pu
'γrapsamesto'ji'mnasioekse'tasisjanape'rasosto 'licio 'etsi 'itan 'tote/ 'exotoe'ksida 'eksice
'piyastoyi'mnasiotoevño'midao'xto e[:o] ce 'imunce 'ðjavazaθi'mame
'daksiðeθi'mameanto 'ixakata'lavi 'tote ðeθi'mamemηako'pela 'ipee'γotodja'vazoa'po
'mesa 'ðiofo'resceme'tato 'lea'pekso//cee[:o] 'ixaa'ftoto
'provlimaðebo'rusanaðja'vazoðila'ðið'javazaa'laðebrospa'θusa 'colassi'γα 'si'γαðe
'meηaze//ixace 'provlimameto 'spititu 'θiumupue'menai 'θiamu 'fonaze 'itanete'bela//ðen
'ikserenamayi'revima'γireveo 'θiosmu/

K66-Ναι.

M66-/cememufe'notan 'etsi 'olome 'fonaze 'oti 'ekanaas'pumena'niksoto θermo'sifonaa'la
'oçinamintona'niksisnana[:o]/

K67-Κατάλαβα ναι.

M67-/'etsi 'muleyee[:o] 'toteputantone'ro 'muleyejaðe 'plenese//e 'daksi 'efteyace'yo/

K68-Ωραία! Μετά. Με τους φίλους που δημιουργήσατε τώρα. Τι σημαίνει αυτό για εσάς;

M68-/ne 'ine 'katiie'ro 'ine 'katipo'lika'lo//ceðen 'ikseratisi'menifi'lia 'colas//ecee
'dakseame'lusace 'toraame'loa'komana 'paroti'lefonoa'laðen
'exuneceikonomi'kapo'laceðen 'exomo'naðesstoti'lefonoa 'perno/

K69-Ποιος έχει;

M69-/ecetup 'ipamena 'paroa'spumetiða'nainatispo ja 'enaja//ti 'piraxthes
'kapçasti'γmia'ptisaðer'fesmu ðedo 'sikose//'pirame'tatin 'ali 'filitin 'anato 'vraði//cemu 'ipe
'otica'ftitin 'içe 'pariceðedo ðena'padise//ne 'daksiθatin 'paroce 'simera/

Περιγραφή εικόνας

K1- Ωραία λοιπόν. Τώρα θα ήθελα να δούμε κάποιες εικόνες. Θα τις κοιτάξετε προσεχτικά και θα μου τις περιγράψετε όσο καλύτερα μπορείτε. Κοιτάξτε αυτήν την εικόνα. Τί μπορείτε να μου πείτε για αυτήν;

M1-/'oti 'inebu'fescaser'virode 'oli 'alos 'pinicepo'to 'kapçopo'tokra'si 'malon/

K2- Ωραία

M2-/e ce 'kanun a'stia 'etsimeta'ksitus e 'kapços 'alos 'psinilu'kanika 'malon//'kapçako'pela
se mnaa'fteska'reka'rekla I sez long 'ine 'ali//'inea'ftes I makri'espuksa'plonis 'piso/

K3- Νομίζω ναι.

M3-/a telos' padon mu i 'ali 'inexamojelasti/

K4-Ωραία!

M4-/'enas 'alos 'adras 'neos 'kaθetetestika'reklacesinomi'lunmeta'ksitus e je'lodas/

K5- Πολύωραία!

M5-/'εξιο'reafa'jita 'opos 'fenetelu'kanika 'kreas 'pitesa'fta/

K6-Ωραία!

M6-/'katijor 'katijor'ti 'ine 'parti 'isos/

K7- Έτσι σας φαίνεται ε;

M7-/ne 'eçia'fta ta tis serpa'dines 'olaa'fta/

K8- Ωραία! Πάμε στην επόμενη εδώ. Τί μπορείτε να μου πείτε; Σε τι χώρο βρίσκονται, πιστεύετε εδώ;

M8-/e'ðoprepna 'leo 'mipos 'inexex'orosloyoθera'piasa'la ðeno'mizo//peri'menun 'isos 'loγο ja γλογοθera'pial ja 'kapço ja'tro/

K9- Ωραία ναι.

M9-/ici'riarvoi'θaito jotis 'malonpos 'ineko'pelapu 'kseri[:o] nipiayog'çosa'spumei[:o] voi'θaitope'ðina 'peksi/

K10- Κατάλαβα!

M10-/'enakori'tsacici'tazitoeni'ðriomama'resia'fto 'eçipo'la 'psar ja 'ixamece 'mis 'enastinanipsçamu 'ala[:o] to 'psari 'peθanee[:o] 'itansemi'kro 'xoroseme'çali 'jala 'ezise 'liçoceroce 'peθane//mçna 'alici'riae'ðoci'taitile'orasi/

K11-Ωραία!

M11-/e[:o] i'parxunperioði'kalðjo 'ciri[:o] ðja'vazunperioði'kacoalo 'enasperiði'koo
'alosno'mizoeffimeri'ðaðef ðe ðia'krineteka'la/

K12- Πολύ ωραία!

M12-/a'fta 'leo/

K13-Πάμε στην επόμενη. Κοιτάξτε και αυτήν και περιγράψτε όσο καλύτερα μπορείτε.

M13-/e'ðo 'inempapo'lio'reai'perozipara'lia/

K14-Ενδιαφέρον αυτό!

M14-/e[:o] i'parxuno'rea 'spitça//ðe'brepina 'inestine'laða ðe 'kserocesce 'siçura/

K15- Ούτε εγώ ξέρω σίγουρα.

M15-/stine'laða ðeni'parxunte 'tetça 'spitça 'utestanis'ça 'etsimu 'fenetea'ftoto 'spitie'ðo
ðedoxo ðiseni'si ðe 'ksero 'colasbo'rina 'parçi/

K16- Ωραία!

M16-/e 'kanun 'bajo 'kanuniloðera'riaðja'vazunefime'riðes 'kapçi 'ali 'vazun 'laðista
'poðjasto 'somatus/

K17-Πολύ ωραία!

M17-/ce 'fenode 'prasinai 'amos//ja'ti 'omos/

K18- Λογικά η φωτογραφία είναι έτσι.

M18-/daksi/

K19- Πράσινη όμως δύσκολο νομίζω.

M19-/trome'rone/

K20- Ωραία! Πολύ ωραία!

M20-/na 'rotiso 'kati/

K21-Πείτε μου.

M21-/'torae'ktosa'potaa'ftajatonero'ropu 'pinomu çipi ja'trosna 'pinoe'namisi 'litro/
(perseveration)

K22-Ωραία!

M22-/epi'di 'pernofisoro'ksan 'oçifisoro'santo (φάρμακο) ce 'kanikserosto'miaecepinoe
'exoce 'provlmametosto'maçimuce 'tora 'liçone'ro 'pinomepo'naitosto'maçimue'ðo/

K23- Κατάλαβα! Τώρα σας πονάει ήδη με αυτό που έχετε πιεί;

M23-/ne 'tora ne ne ne/

K24- Θέλετε να κάνουμε άλλο ένα διάλειμμα;

M24-/e[:o] 'oçi 'daksinapam 'kanumeambo'rona 'pino li'çoterone'ro 'prepinaro'tisoti
ja'troka'litera/

K25-Ναι, πρέπει να το ρωτήσετε. Δεν είμαι αρμόδια να σας το πω αυτό.

M25-/ne cee'go m to pro'i a's pume 'ipçane'ro 'potan 'ksipnisace 'ðipsayace me 'ponese
to sto'maçi mu me'ta 'otan 'ipça to 'çala mu 'perase me to 'çala mu per'nai/

K26-Ναι, μπορείτε να κάνετε αυτήν την εναλλαγή, όταν πονάει με το νερό να πίνετε γάλα λογικά.ka/

M26-/ 'arana t to ro'tiso/

Αφήγηση ιστορίας

K1- Ναι, νομίζω. Ωραία. Δείτε αυτό το βιβλίο. Μπορείτε να κοιτάξετε τις εικόνες και να μου την αφηγηθείτε. Μισό λεπτό καλύτερα. Αυτό είναι πιο ωραίο. Κοιτάξτε εδώ ξεκινά με κάποια βατράχια που κάθονται πάνω σε βούφαρα. Θέλετε να ξεκινήσετε;

M1-/nene// 'triava'traça 'inestovi'thotis 'thalasasme'tato 'enaane'venice 'kaθetesto 'nufaro 'enaal'o 'eçia'nevica'fto//to 'protoruçia'neviina'nevicerçopsi'lato 'ðefferoa'nevicerçopsi'laa'nevia'nevica'fto 'sena 'nufaroa'la 'inerçoxami'la/

K1- Ωραία!

M2-/ 'cena 'ine 'katorço 'kato se 'alo 'nufaroceno'mizo 'inesto vi'θo tis 'thalasas/

K2- Πώς σας φαίνεται αυτή η διαφορά;

M2-/epi'di 'inea'fta ta 'ficace'ðo 'ine san na 'inesa 'naxunaku'bisisto vi'θo/

K3- Ωραία! Εδώ τι βλέπουμε;

M3-/sanmna çe'lonamu 'fenete 'pano 'sena 'ksiloce 'enaðe'gedrino 'ena 'ðedro 'jerikometaklað'ja 'cenaskor'mospe'zmenos 'kato// 'maresinaperi'grafocena 'γραφο θα 'iθelana 'jinosigra'feas/

K4- Σας αρέσει!

M4-/ 'ala 'toraka'la 'imepe'nida 'enatoni'υλιο 'klinotape'nida 'ðio/

K5-Ωραία, αφού σας αρέσει αφήστε ελεύθερη τη φαντασία σας και αφηγηθείτε την ιστορία! Τί πιστεύετε ότι γίνεται;

M5-/imɤafotoɤra'fiaɛ[:o]ɤaplɔto 'ksiloproxo'rai 'mesasti 'limnilstopo'tamipo'tami 'prepi 'nane 'maloncee 'eçi 'ftasi 'salosi'mio/

K6- Ωραία!

M6-/'fenetece to fe'gari 'cine 'nixta//i'λος 'inee'ciceksime'roni/

K7- Είναι ξημερώματα περίπου, ναι.

M7-/aksime'ronineja'tie'ðo 'inece'ðo 'fenetepo'lio 'i'λος//e'ðol ʒe'lona
'feneteɤɔme'ɤalipɤokaθa'raco 'i'λος 'eçimameɤa'losi 'ceçikse'fijja'ptaftaa'pota 'ðedra
'eçia'nevi//ena 'nufaro 'nufaro 'inea'ftocela'fto 'ineto 'anθostu/

K8-Ναι

M8-/ðen 'exo an a[:o] a'ftoa'niji 'etsi/

K9-Ναι, ναι, ναι!

M9-/to 'anθosce 'jinete 'etsi/

K10- Έτσι γίνεται το βούφαρο, ναι.

M10-/'etsi/

K11-Τί γίνεται παρακάτω, γυρίστε αν θέλετε. Εδώ φαίνεται κάτι να γίνεται εδώ, ε;

M11-/ne 'jinete/

K12- Κάτι περίεργο.

-/ne/

K13- Τί νομίζετε πως γίνεται εδώ;

(12" παύση)

M13-/eçi ni'xtosice 'fenetofe'garia'sterjastonura'nocetava'traça 'kaθode 'panosta
'nufara//mηa çe'lona! çe'lona 'kaθete 'panostonnkormotu 'ðedru/

K14- Ωραία

M14-/e[:o] ce 'ine 'oposstopo'tami 'olaa'ftata 'ðedracetava'traçacetcetcei'parçicei'parxunce
'nufaroce 'psarja/

K15- Ωραία!

M15-/ka'those'pisisce (.....)/

K16- Και μετά;

M16-/i'parxunpo'la 'fica/ /a'fta 'ine san e[:o] 'oçi 'ficaa'fta 'ine m[:o] ta 'leme 'poes/ / ta
'lemea'fta ta fi'ta/

K17- είναι θάμνοι!

M17-/ðen 'ine 'θamni/ /'malonstoðimoti'ko ta 'leyane 'poes 'θamni 'ðedro/

K18- Δεν τα θυμάμαι ούτε εγώ αυτά!

M18-/emonena'fta 'isos'γiodesepe'tamηa 'ineka'feceinceta 'vazunsto 'vazo/ /ðen
'etsimnazuna'fta ðo/ /ca'ftoto 'alome'taca'fta/

K19-Ωραία!

M19-/a'fta/

K20- Ωραία και μετά; Κάτι ιδιαίτερο γίνεται ε;

M20-/ne/

K21-Τί κάνει τώρα;

M21-/o 'vatraxosanapoðo'jiriseto 'nufaroce 'peftunmessti θal 'mesastone'ro/ /sti
'protii'konasti 'ðefferie[:o]e'pestomso'nufaro/ /a 'jinete 'katipa'raksenosa 'naxunvja'pti
θαa'ptopo'tamice 'stekodestona'era/ /sta 'siðerastisko'lones/

K22- Ακριβώς!

M22-/ 'kaθodepu'la/ /ðeno'mizona 'ine çeli'ðoηa jako'tsifçamu 'μηnazun/

K23- Μοιάζουν όντως και μετά;

M23-/li'ponceme'tae'ðoa'ftiprep 'nane 'inelnixte'riða/ /am 'protifo'ra 'vlepoto 'stomatis 'etsi
ðen 'ikserapos 'inelnixte'riðes/ /'ixapo'li 'fovo/ /opa'terasmu'a'ftopu
'lenetokoka'lacitisnixte'riðas 'inetiçe'ro/

K24- Και γω το έχω ακούσει!

M24-/ce[:o] nesto 'spitistoxor'joe[:o] 'itanpa'lo 'ine 'itanpa'lototo 'spitimas 'ine 'petrino/
'toxumeepiske'vasi 'tora 'toxumea'laksi 'kapos 'liγosta'vani 'japoekse'tiasmu/ /cee[:o]
'içekre'masistota'vanipsi'latinixte'riðato 'ciçe 'minioskele'toscetonalce'γoto
'citayacefo'vomunto 'pernomηafo'racetope'tao 'katostoxo'rafi/ /celceapa'ftoe[:o]
'toteme'tajonacestenaxor'jomunace 'nomiza 'oti ðen θapro'kopsume ja'tiopa'terasmu
'etsi 'içetu'arsanna 'ine 'naçi 'γurjaas'pume 'içe 'enakobo'loi 'celeye 'otia'fto 'muçi 'feri 'tiçi./

K25- Κατάλαβα! Αλλά το έχετε ξεπεράσει εσείς αυτό!

M25-/m 'oçiceðe 'doxoksepe'rasi/

K26- Όχι τελείως ε;

M26-/e 'etsiru 'exume 'jini I iko'ɣenia mas 'daksi 'exumepe'rasidisko'lies/

K27-Καταλαβαίνω! Συνεχίζουμε τη δραστηριότητά μας;

M27-/ales kata'stasis ne 'daksi/

K28-Εδώ πέρα τι φαίνεται να συμβαίνει;

M28-/e'ðo 'fenete ta va'traçanaxuna'nevistona'erace 'nane 'panoa'p ta 'spitça/

K29- Πετάνεσχεδόν.

M29-/pe'tancee'ðo to 'iðjope'tane 'cexuna'nevipo'lipsi'la 'ala 'inepçoxami'la 'cala 'ine 'panoa'ptissce'pes/

K30- Πολύ ωραία! Συνεχίστε εσείς; Είναι νύχτα ακόμα έτσι;

M30-/ne/

K31-Έντεκα και είκοσι ένα.

M31-/o 'oçi 'ine pro mesim'nrias 'lei e'ðo/ /'oçi/

K32-Είναι στα Αγγλικά.

M32-/a 'inestaagli'ka/

K33-Εδώ πέρα τί γίνεται;

M33-/enas 'adlas 'troiproi'no 'I ce 'kati ton tu 'eçice'drisi to enðja'feron 'kapuci'tazi/

K34- Βλέπετε εδώ

M34-/a ce 'vlepi ta va'traça/

K35-Και μετά τι πιστεύετε ότι συμβαίνει;

M35-/ta va'traça 'pesan 'kato 'kapçober'ðefticestose'donipukre'motansto 'sirma/

K36-Ωραία!

M36-/ca'plosi 'kapçokre'mastikea'po to 'sirma 'ena 'alo 'inερχοψi'laðila'ði
'inea'komastolufstolu'lufaroðen 'inea'fto/

K37-Ναι, έχετε μπερδευτεί άρα ε;

M37-/ne 'exunberðe'ftime'ta/ /a'ftonetose'doni
'paliberðe'ftikane'e'ðoane'venunpo'lipsi'lapi'jenunemeton 'anemo ðila'ði 'kapos 'etsi/

K38- Πολύωραία! Μετά;

M38-/fi'sai o 'anemoscee'ðoa'koma 'i 'fenete I i'konanafi'saie'ðo 'ine 'nixta 'ceçi bi to
fe'gariceta[:o] ce ta va'traçaci'mude 'malonci'mude/

K39-Ωραία!

M39-/ta va'traçaci'mudeti 'nixtaðen 'ksero/

K40-Θα κοιμούνται και αυτά κάποια στιγμή, δεν ξέρω! Στην συνέχεια που πηγαίνουν πιστεύετε;

15" παύση

M40-/e[:o]/

K41- Τί νομίζετε ότι συμβαίνει; Πού πηγαίνουν να μπουν;

15' παύση

M41-/ku'rastika 'isos ce 'sceftome 'ala 'pra'γmata 'ala 'praymata 'θelona 'paro 'enakuluri'ja to ne'ropu me po'nai to sto'maçi mu me'ta 'oçi 'tora/

K42- Ωραία. Ναι, ναι δεν πειράζει!

M42-/telos'padon'jana 'ðume/

K43-Θέλετε να συνεχίσουμε;

M43-/ne 'daksinasine'çisume/

K44-Ωραία, μπαίνουν από το παράθυρο έτσι σε ένα σπίτι.

M44-/a ne 'benuna'ptopa'raθi'roe'ðo 'ine 'tzaci/

K45- Ναι, δείτε! Εδώ φαίνεται καλύτερα που μπήκανε!

M45-/bikanstoðo'matiostoðo'matio tis ja'jas/

K46-Ναι.

M46-/'otan 'imunami'kristoji'mnasiopu 'emenasto 'θio mu 'imastan 'eksostin 'ekso kali'θea an 'eçete 'paistiterpsi'θea 'itan to 'spititutu 'θiu mu/ / cee'ci 'pisoa'pto 'spiti 'itani'soyio to 'spiti 'içe 'itansaval'toðis to 'eðaf to xo'rafie'cice 'oçixo'rafi 'itane 'ala 'içepo'li 'vu'laže to 'eðafose'ci 'içeva'traça ta fo'vomuna 'omos 'oli 'nixtapu 'kanan 'etsime'ta ta si'niθisa/

K47-Κατάλαβα!

M47-/ta v ta va'traçae'ðo (7" παύση) plisi'azunti'ja'ja l ja'jaðe 'daçikata'lavi ðe 'daçikata'lavi 'mɣazi 'oti ðe 'daçikata'lavi/

K48-;Έτσι φαίνεται ναι.

M48-/'enava'traçiti 'eçi 'pari/ /'kati 'eçi 'pariti 'eçii 'γλοςatu 'inea'fti/

K49-Ναι, ναι.

M49-/ne em 'tetça 'γlosa 'exun ta va'traçaðe 'doksera/

K50- Έτσι είναι μεγάλη, ναι!

M50-/ðe 'doksera 'isos na to xo ðia'ftocena xo fovi'θicapa'fto/

K51-'Ισως ναι.

M51-/'otan 'imunami'kripu 'pijenaðimoti'kostoxor'joja'ti 'jirizapa'duðen 'opu 'itanexo'raficepu 'lemela'gaði'pijena/

K52- Μετά τι γίνεται;

M52-/e'ðoe'ðo 'inetile'orasi/

K53- Βλέπουν τηλεόραση ε;

M53-/'vlepuntile'orasi ta va'traça ne/

K54- Ναι, ωραία!/ne 'orea/

M54-/'ine 'eksosti 'fisi to 'ena to 'ena 'alofi'sai o 'anemosceproxo'rai 'ala pço 'pera to napoðoyi'rizi 'xani tin isoro'piatuçe 'paina 'pesi 'piso a 'oçi 'iðe to si'kat to tosi'katik to 'scilocefo'viceji'rizi 'pisoçe 'jirise 'ekanestro'fic e 'itan to cini'γai o 'scilos/

K55- Ωραία ναι.

M55-/ce 'ðoci'tazifovi'smeno to 'scilo o 'vatraxos/

K56- Στη συνέχεια;

M56-/e'ðo 'inero'lava'traçasta 'nufarasto 'prepi 'nanestopo'tami/

K57- Ενιαία είναι η εικόνα ε;

M57-/a ne/

K58- Ναι

M58-/ce 'oçie'ðo 'inero'tami 'torai 'eðafosno'mizo 'eðafos/

K59-Αυτό νομίζω είναι έδαφος ναι.

M59-/e'daksi 'exunmaze'fti 'parapo'lava'traça 'malonce' cicini'yaneto 'scilo/ /o 'scilos θα
'prepinatafo'vatece 'kapço 'eçi 'katsistostoce'falitu/ /ðə'gonuntava'traça/

K60- Δεν νομίζω

M61-/daksioscilo 'scilos 'tora 'treçina 'fijinakse'fiji 'leono'mizo/

K62-Ωραία. Εδώ τι πιστεύετε;

M62-/e'ðo to va'traçim[:] tu 'ksefije to 'nufaro/ /a'fto 'ine to 'filo tu 'nufaro/

K63-Ναι

M63-/am ce'prospa'θina 'paina to pçana to kra'tisina to 'pçasi/ /'ena 'alopo'dici 'paina (25"
παύση) po'dici 'leova'traçi 'pçanetea'ptisce'pice to 'γnufaro 'eçikrema'stistokla'ðitu 'ðedru/

K64- Πολύ ωραία!

M64- /e'ðo/(13" παύση)

K65- Εδώ τι συμβαίνει;

M65- /'exunberðe'ftitava'traçaa'napoð 'exunanapoðoji'risi 'exun 'xasitinisoro'piatusta
'nufaratus 'exunkse'fiji 'isosm[:o] e[:o] epi'ðifi'sai/

K66- Τέλεια. Τώρα θα συνεχίσω εγώ. Λοιπόν, εδώ στη συνέχεια, εφόσον έχει ξημερώσει, τα βατράχια επιστρέφουν στη λίμνη, βουτάνε στο νερό και πάνε στα νούφαρα. Έχει μαζευτεί η αστυνομία γιατί ήταν περίεργο το περιστατικό που έγινε χθες βράδυ.

M66 -/ne/

K67 - Με τα αιωρούμενα νούφαρα. Και έχουμε, βλέπουμε, τα βρεγμένα νούφαρα στο δρόμο και ο ντεντέκτιβ και η αστυνομία προσπαθούν να καταλάβουν τι έγινε στην πόλη.

M67- /ne/

K68- Και την επόμενη εβδομάδα, περίπου την ίδια ώρα το ξημέρωμα.

M68- /ne ðedo[:o]/

K69- Δείτεδείτε.

M69- /ne 'ine co 'kokoras/

K70- Βλέπετε κάποιες σκιές;

M70- /sci'esne/

K71-Ναι.

M71-/a'ftos 'ine o 'kokoras 'kokorasðen 'prepi 'nane/

K72- Ναι κόκορας είναι.

M72-/θανεπραγματι'kos/

K73- Όχι είναι αυτό που γυρνάει και δείχνει από ποια μεριά φυσάει ο άνεμος.

M73-/ðedo 'exoði/

K74-Από κοντά ούτε εγώ.

M74-/stiskami'naðes/

K75-Ναι.

M75-/aca'tone 'ðila'ðiikami'naðaa'ftopu 'eçito 'gokorapu 'lenetofu'çaro/

K76-Ναι ναι ναι.

M76-/jatokapn 'inekap 'ine 'kapos 'etsim[:o] 'mɲazima'ftoto 'iðjo 'ine/

K77- Συνήθως είναι δίπλα στην καμινάδα.

M77-/a ce 'ine 'salo/

K78- Και ανάλογα το πώς φυσάει ο άνεμος.

M78-/a çi'ri/

K79-Δείχνει από ποια μεριά.

M79-/ne a ðen 'ikseraðe do 'ikseraa'fto/

K80- Και εδώ κάτι περίεργο πάει να συμβεί τώρα. Βλέπουμε ιπτάμενα γουρούνια.

M80-/ne/

K81- Έτσι τελειώνει η ιστορία μας. Τέλεια!

M81-/ampɾessina'disisθa 'kanumea'koma/

K82- Ε νομίζω ότι ακόμα μία θα χρειαστεί.

M82-/a e'daksi/

K83-Θέλετε; Μία ώρα θα είναι πάλι περίπου.

M83-/e'daksi/

K84- Θέλετε να την κανονίσουμε τώρα ή απ'το τηλέφωνο;

M84-/e 'tora ne 'tora 'ama 'ine 'daksi/

K85-Πείτε μου.

M85-/am am mu 'ðosete to ti'lefonosas/

K86-Το έχετε.

M86-/ne 'ine 'mesa stoti'lefonoθa to 'γrapso 'omos 'daksiθa to vro/

K87-Ωραία.

M87-/θa to 'γrapso/

K88- Οπότε θέλετε να πούμε την άλλη βδομάδα την ίδια ώρα;

M88-/e[:o] tine'pomenivδο'maða (8" παύση)/

K89- Αν δε θυμάστε τώρα το πρόγραμμά σας δε πειράζει.

M89-/e 'sinere 'triti/

K90-Σήμερα Τρίτη είναι, ναι.

M90-/tin 'ali for 'pempti tin 'ali 'triti 'eçi 'ðoðeka 'edaksina 'pume tin 'ali 'triti tin 'iðja 'ora/

K91-Την ίδια ώρα.

M91-/anbo'rite/

K92- Νομίζω δε μπορώ εγώ όμως. Μπορώ λίγο πιο αργά. Θέλετε να το κάνουμε απόγευμα;

M92-/ti 'ora'a'pojevma/

K93-Ή πιο μεσημέρι. Τι ώρα σας βολεύει;

M93-/mesi'meri 'perno 'miace 'tetarto 'pernotinanips'çamua'ptosxo'lio/

K94-Ωραία. Θέλετε απόγευμα τότε να πούμε;

M94-/a'rojɛnma/

K95-Τι ώρα περίπου;

M95-/e ti 'ora 'triti 'eçiloγοθερα'riaianips'ça mu e'ftai 'ora/

K96-Αλήθεια;

M96-/ne 'paija'ti 'lei to ksuce to su 'kapos (7" παύση) e 'iθelana se ro'tiso ta peð'ja 'otan 'inemi'krae'γο mam m no'mizo 'oti 'emena mu 'lipun ta 'ðodja mu a'po 'pano an fo'raomase'laci 'oçi 'olace to su 'kapos to 'eleyace m[ɔ] tin an θi'mamepumi'layamece tin 'milayae'γoceme'ta 'kati tine tin 'akuyapu 'eleye to su 'opos to 'eleya 'e'γο 'toleye as as 'laθos/

K97-Ασυναίσθητα.

M97-/ne ne 'γineteasi'nesθitana to 'lei a'fto/

K98-Στα μικρά παιδιά γίνεται να επαναλαμβάνουν ό,τι ακούνε. Δηλαδή δεν το έκανε έτσι το σίγμα όταν ήταν μόνη της;

M98-/e[ɔ] 'oçi to 'ekane 'pada/

K99-Κατάλαβα.

M99-/to 'içesini'θisice to kance 'toleye 'etsisi'neça//'toraθα 'eçiveltio'θi 'kapos 'eçino'mizoðeθi'mame an kse'kinisea'ptinar'çi tis sezonλογοθερα'pia 'oçino'mizome'ta ta xri'stuyenaðeθi'mametalos'padon/

K100-Βοηθάει δηλαδή.

M100-/nene/

K101-Ωραία! Οπότε τι ώρα θέλετε να πούμε;

M101-/to a'poyevmana 'pumestis 'eksi/

K102-Να πούμε στις 6, ωραία.

M102-/natosimi'oso/

K103-Τέλεια, έχετε στυλό;

M103-/ne 'exo 'exo/

K104-Ωραία.

M104-/'mi'pos 'eçetexa'rti/

K105-Έχω.

M105-/an ðen 'eçetemi'kroðebi'raziθa to 'grapsoe'ðo/

K106-Δεν έχω αλλά μπορούμε να το κόψουμε.

M106-/'oçi 'oçi 'daksiθa to 'grapsoe'ðo/

K107-Σίγουρα;

M107-/ne na 'paro to sti'losas/

K108-Βεβαίως.

M108-/fxari'sto 'daksi 'ipame 'triti/

K109-Δώδεκα είναι, έτσι;

M109-/ne 'doðeka 'ipameðekao'xtoe[:o] 'eksi/

K110-Ωραία.

M110-/telos'padon 'toɣrapsaja'ftoe[:o] /ele'anasas 'lene 'ena a e'lenice 'ana/

K111-Ναι ναι, από εκεί βγαίνει.

M111-/a 'daksi/

K112-Οπότε κυρία Μαρία θα τα πούμε την επόμενη βδομάδα

M112-/ 'daksi/

K113-Καλώς. Χάρηκα πολύ!

M113-/ce'ɣo 'xarika/

Αφήγηση Ιστορίας

K1-Θυμάστε την προηγούμενη φορά που βλέπαμε ένα βιβλίο και λέγαμε μια ιστορία;

M1-/ne/

K2-Σήμερα έχουμε άλλη ιστορία. Ωραία, είναι πάλι ένα βιβλίο που διηγείται μια ιστορία με εικόνες. Μπορείτε να κοιτάξετε τις εικόνες και να μου αφηγηθείτε την ιστορία; Κοιτάξτε, ξεκινάει με ένα αγόρι που τον παίρνει ο ύπνος με ένα βιβλίο στο χέρι.

M2-/m 'isos 'vlepi 'kapço 'oniro 'eçi yi'risiple'vro/

K3-Ωραία!

M3-/na to 'leo 'vlepodasce/

K4-Αφηγήστετηνιστορία.

M4-/leo tin isto'riki'takso 'ja to 'po me kli'stoa'la 'etsi m 'θα nempço 'ðiskolo/

K5-Όχι όχι, όσο το βλέπετε λέτε.

M5-/ne/ /ceteli'katoni'vlioema 'oçi'e'ðo 'vlepi 'oniro 'ceto 'exi 'parito 'xartio 'xartis 'oçi/ /sto 'oni'rotufa'dazete 'ena 'ena 'mñase'liðatuvi'vliu 'ena 'filonaci'ñitestona'era/

K6-Ωραία!

M6-/e'cipsi'la 'oçipo'lipsi'la/

K7-Και μετά;

M7-/e[:o] e'ðo 'paλι 'onirono'mizo θasine'xizeteto 'oniro/

K8-Ναι, πολύ ωραία!

M8-/ceoffrtope'ðia'ftoa'ftos 'ineksan'θos 'cinecee'ðometisbi'dzames 'ce 'vriscetea'namesasese 'ðioci'ries 'ðio ji'necescea'fti 'ineemmu θi'mizuna'ftapu 'leyamepa'lapu 'vazanstaperi'volaala ðe 'kseroja'ti 'ine 'etsime 'skufomekri'menotoke'fali 'isosnamin 'ine 'anθropicena 'ine 'kati/

K9-Το σκιάχτρο εννοείτε;

M9-/sc'jaxtromemiasi'mea 'ðiplapukima'tizisansi'mea/

K10:-Ωραία!

M10-/e'ðo 'vlepi 'kapços 'san 'arxodesce 'kapços 'exispa'θio 'enas
'exispa'θiceparakolu'θun 'katicetopai'ði 'vlepica'fto 'ine 'ine 'skaciska'cera/ /a'fto 'exi 'sxesii
'miai'konametin 'ali;/

K11-Ναι, είναι ιστορία. Συνεχίζεται.

M11-/asine'çizeteoepi'ðitatetratapr 'punesatetrayo'nacaa'fta ðila'ðia'fti 'vlepuna'ftitimi'kona
'i 'ine 'kati/

K12-Όχι, είναι συνέχεια νομίζω.

M12-/ne si'neçiaa'la 'ðen 'ine 'ine 'sana 'ðenparakolu'θun a'ftustus an'θropus/

K13-Όχι δε νομίζω. Πώς το βλέπετε εσείς;

M13-/e[:o] 'ne fa'dazete to pe'ði 'kapços 'iroes 'opos 'pez 'pezete to 'skacipuiva'silisa o to
a to 'alogo 'copços 'alos 'ine e sto 'skaci ta 'pçoŋa o ta 'pçoŋa 'i 'puλa 'leyode;/

K14-Πιόνια, καλά τα λέτε.

M14-/pçoŋane/

K15-Ωραία, συνεχίστε μετά.

M15-/e'ðo 'exune 'ex 'exia'laksitoscini'koe'ðota 'spitça 'ineme'yalapsi'lame 'piryus
'inesanmikl'ri 'pirjie'ðo 'ceta 'pçoŋaapto 'skaci 'inese 'alo 'sana 'inesana 'ine 'spiti
'sapara'miθi 'i 'kati 'kapostofa'dazeteetope'ðisto 'oni'rotu/

K16-Ωραία!

M16-/e'ðo 'ineðjostrat'çotes me pano'pλia 'cekra'tanθa 'ðun to 'kastro to 'biryo/

K17-Πολύωραία! Εδώ;

M17-/e'ðo to pe'ðisime'teçisto 'oniroce 'kati 'vlepi 'enaperi'steri 'ce to 'kapço 'çeri ton çere'taicjap'to 'ine 'san a'ftoteli'ka 'ine 'yadi 'ine 'isos ap'a'ftospu 'ixe 'i 'oçi 'isos a'ftospu 'itanstibano'p'lapu f o strat'çotis 'ðenitanteli'kaps z aliθi'nosstrat'çotis 'itan 'kat 'kati e 'pseftikoaspume 'cetu 'emine to 'ðan to 'çeristo xi ði'kotu 'çeripu 'ine san 'yadiaspumecea'po 'mesa 'vgenunperi'sterja 'inepu'la/

K18-Ωραία!

M18-/e e'ðo 'inee'ðo 'ine 'pa'lipiiti'kosfa'dazete ta 'ðedrana 'ine san 'spitça e puper'valodea'po 'ðedra 'jiro 'jiro 'cepu'laa'fta ta peri'sterjapu 'kanun ston 'jirostonanamesasta 'ðedra/

K19-Ωραία! Εδώ;

M19-/e'ðo o mi'krospu 'vlepi 'toniro 'vlepi 'tor 'jineteprotayoni'stis 'ce 'painasko'tosi 'malon ton 'ðrako'a'ftos 'itane 'i 'ðrakos 'i 'fiði 'oçi 'ðrakos/

K20-Δράκος μου φαίνεται και μένα.

M20-/e'ðo 'vlepo 'exi 'cerata/ /me'tae'ðop 'paitosk'çaxtro 'cei'par 'ce 'paitaperi'sterja 'ce 'kapçosaa'fto 'ti 'inemarjo'neta 'leyete 'oçi/

K21-Τι σας φαίνεται εσάς;

M21-/sa 'kukla 'pseftici 'kukla 'ceti 'vlepi 'san na 'ine 'zoda 'zoda 'kapços 'anθroposfa'dazete to pe'ði/

K22-Εδώ τι γίνεται;

M22-/e'ðoe[:o]

K23-Μοιάζει σαν κάτι περίεργο να συμβαίνει, έ;

M23-/pe'rieryo 'nesa 'naxunzoda'nepsitavi'v'la 'sanaxun 'parimor'fian'θropiŋi 'oçiz 'zou
'zoumor'fi 'zouei 'ðrakon 'oçia'plon 'zoon/

K24-Πολύ ωραία!

M24-/'pan 'kapçonnakatasp'a'raksunea'ftos 'ine 'pa'li 'kapçossanse 'skçaxtro 'i 'nane
'fadazma 'pos 'ine 'kati 'fadazmapu 'exipe'rieryope'rieryiem'fanisi 'etsipu 'exi 'mono 'fenete
'mono 'naxi 'mono 'matça/

K25-Ωραία!

M25-/e'ðo 'vlepitonea'ftotu 'toranaprospa'θina 'pçasi 'kapçonnaton 'sosiapto 'ðraapto
'ðrakoce 'prepi 'nanece 'fiðio 'io 'oçi 'ðrakos 'inea'la 'ine 'eçiu'ra 'opos
'tofifi'ðjuce'ðoanaka'tevuneber'ðevudeise'liðestuvi'vliu 'pa'licetope'ði 'isosa'lolaa'ftata
'vlepitope'ðino'mizo 'etsi 'etsi 'ine;/

K26-Έτσι είναι, ναι.

M26-/ece 'vlepistooni'rotutonea'ftotu 'mesastavi'v'lstisse'liðestuvi'vliu/

K27-Εδώ;

M27-/e'ðo 'exiksi'pnisi 'oçia'koma 'inesto 'oniroce 'vlepi 'ine 'vlepi
'kapçesmfi'yurescetisci'tazimesim 'skeptizske'ptomenosske'ptomenos 'exice 'zou γυ'runja/

K28-Ωραία!

M28-/'nea 'nee'ðo 'ineto γυ'runjice 'olaceta 'zoa 'ola 'ce 'mono γυru'naca 'vlepo 'ðen
'exitipo'talo 'ðe 'gzeroan 'exi 'kati 'alo 'oçice'ðo 'vlepitonea'ftotu 'naxia'nevi 'sena
γυr'nacicepi'yeŋi 'toxi 'pari 'ja 'enan 'ena 'ðromo/ /a'lai'parçibro'statugre'mosce'to 'ena
'filotuvi'vliu 'peftistoce'no/

K29-Ενδιαφέρον.

M29-/m'tatope'dionji'reveteo'tine 'panose 'mḡaske'pi 'ḡiplao'tineta γyuru'nacata 'zoa 'ce 'ce
'vlepitofe'gari 'ine 'ḡixta 'ineie'ḡo 'ineikapno'ḡoxosceice'reatisti'lorsis/

K30-Και μετά;

M30-/e'ḡo 'ine ta 'spitḡa 'kapḡas 'polis 'ce ta to vi'vlio 'eḡi 'ḡinji 'fila fte'ra
'ceanaka'tevetber'ḡevode ta 'fila me ta 'spitḡa/

K31-Και μετά; Συνεχίστε.

M31-(παύση 8") e'ḡo to pe'di 'peftiap'toxa'lipu 'oḡia'po 'kapu 'pan a'po 'panotui'parḡisa
'spiti 'fenetea'fto 'mḡazi 'prosopsi 'kapḡuspi'tḡu/ /ca'fta 'ine 'kati 'kapḡapa'raksena 'oda
'omos 'ine 'is 'mipos 'ineekso'ḡiini;/

K32-Ποιος ξέρει, ὄνειρο είναι.

M32-/ce'ḡo 'kapḡos 'alos 'exi 'pesim 'inestona'eram 'opos 'inacetope'ḡia'fto/ /e'ḡo
'vlepume 'pa'li 'enasa 'spitina 'inemetimor'fixa'lye'ḡo 'pa'lia'fto 'mḡazimetra'pezi 'eḡi
'katisan 'poḡjace ḡe 'ksero 'ti 'ine/ (παύση 8")

K33-Μετά;

M33-/ce 'exice 'alo 'enaxarexar'tiaptovi'vliopu 'ine 'exiti 'inezoyrafi'zmeno 'panostoxar'ti
ḡila'ḡitaxar'tḡa 'ine 'exunei'kones 'sana 'inea'po 'spitḡa/ /e'ḡo 'ine 'enapo'tirice 'i ḡi'menom
ḡime'ci 'eḡixi'ḡine'ro 'isos 'ceḡika'lipsita 'pada 'cexun 'olapacetope'ḡi 'eḡiporstprospa'ḡi
naḡḡa'stiaptopal'to 'sana 'jinetete 'katinafi'saiea'era/

K34-Ωραία!

M34-/e'ḡo 'ine 'panos'enaxas'ena 'filo 'oḡi 'pano 'sena 'tipu'li 'ina'fto/

K35-Μοιάζει σαν κύκνος, ἔ;

E35-/ciknos/

K36-Ωραία, θα συνεχίσω εγώ από 'δω και πέρα. Φαίνεται να 'ναι ένας κύκνος και κάτω έχει γίνει νερό εκεί που πριν ήταν χωράφι, έτσι όπως έχει πέσει το νερό. Και κύκνοι και ψάρια εμφανίζονται μες στη λίμνη και κάπως μεταφέρονται. Δείχνει ότι όλο αυτό τελικά ήταν ένα όνειρο.

M36-/a'ftoto 'iðamecexcetibroi'gumenifo'ra;/'

K37-Όχι, άλλη ιστορία είχαμε την προηγούμενη φορά.

M37-/a ja'tiθi'mame a a'fta ta 'psarjaθi'mame/'

K38-Θυμάστε μήπως τα βατράχια;

M38-/e'ci 'ne 'ne e'cina/'

K39-Ωραία. Σιγά σιγά ξυπνάει και βλέπει ότι έξω έχει πάλι ψάρια και κύκνους και τα πάντα βασικά που είχαμε δει στην ιστορία. Και το όνειρο τελειώνει.

Δόμηση Ιστορίας

K1-Ωραία, τώρα θέλω να διαλέξετε από κάποιες κάρτες. Αυτές έχουν πάνω λέξεις. Θέλω να διαλέξετε πέντε από αυτές και να τις γυρίσετε κανονικά. Διαβάστε τις λέξεις και θέλω να φτιάξετε μια ιστορία με τις λέξεις που διαλέξατε. Διαλέξτε πέντε από αυτές, όποιες θέλετε. Ωραία, παίρνω τις υπόλοιπες. Τώρα μπορείτε να μου φτιάξετε μια ιστορία και να χρησιμοποιήσετε αυτές τις λέξεις;

M1-/e isto'ria 'oti 'θelo e;/'

K2-Ό,τι θέλετε εσείς, εννοείται.

M2-/xθesme 'pireti'lefonoosaðer'fosmuecemu 'ipe 'oti 'θarθisto 'spiti metopo'dilatoe 'ce 'θelina 'erθina 'pamena 'fer 'ena 'ftasile'monjastoper'vo'liaptilemo'ηjacetoperi'volitoilemo'ηesa'ftes 'vriskode 'liγορço

'eksoapto 'spitimasko'dastonipço 'eksoaptxor'joko'dasto 'milotuxor'jucetu
'ipanafo'resitopal'totuna 'valitopal'totucenadi'θika'la ja'ti 'kanji 'krio/

K3:-Πολύ ωραία!

M3-/ma'resina 'γραφο/

K4-Έχετε φαντασία, έ;

M4-/ae 'daksie 'malz 'kapotepu 'piyenasto 'kedropsii'cisi'γiasemu 'vjikeaf'θormita 'etsi
'mha 'mhaperygra'fi 'naksanmhaistori'ula 'etsimas 'leyanna 'γrapsume 'oti 'θelameece
'daksipa'λα 'ixae[:o] 'maresea'ftoto 'γrapsimo 'ðe θi'mame 'torasto 'licio 'pijena
ji'mnasiotoske'ftomuna'lae 'inestoxor'jopu 'menostoxor'jomu 'ineiaðer'fitis
'manasmupadre'menji 'cexo 'ena 'gzaðerfo çaftos 'exispu'ðasitelos'padona'la 'mhaazame
'etsisa'natomastasepiθi'miesstasi'niθiesca'ftaece 'nomiza 'oti 'amapoce'γoti 'θelona
'γinosigra'feasbo'rinano'misunei 'alio'tie'γomimmi'mumeto 'gzaðer'fomu'cea'fto
'mexipo'listizo'imu γenji'koteracetone 'toraspumesa'ftata 'xronjaas'pumecemeta
'farmakapu 'ebleksa 'opu 'arçisae 'daksistinar'çi ðeta 'iθela 'cee[:o] 'zusama'ftitim
ðe'niksera ðila'ðiti 'ixati 'pistevae'γο ðila'ðimu 'aresena 'γinoaspumesigra'feasna 'γrapso
ja'tiixa'kusiptogzaðer'fomuoti 'thelo 'oti 'ix ja'ti 'elejjetis 'manastuto'nixaa'kusi
'mhafo'raputis 'eleje θa 'γrapso 'enavi'νλίοa'la 'ðe θa 'valo 'ðe θatoafie'rosose'sena
θatoafie'rosostoba'teramu (γέλιο) ce'γο 'etsi 'mareseaspumecezosxo'λίοa'la 'daksice
'ðebo'rusanatogzekaθa'riso 'mesamu'ce 'tora 'toxoksekaθa'risio'ti 'daksia'plos
'inemhaoticema'resice'menaa'ftoto 'πραγμα/

K5-Κατάλαβα. Θέλετε να κάνουμε πέντε λεπτά διάλειμμα να πιείτε και 'σεις λίγο νεράκι;

M5-/ðe 'thelo 'tipotae'daksi 'ime/

K6-Ωραία, να πάρουμε λίγο αέρα τότε.

M6-/iksa'ðerfimua'ftipusas 'eleyai 'oçiksaðerfo'nifimu 'tora 'eçi 'mhaðer'fipu
ðu'levistina'θinasti'drapezaa'la 'ðe θi'mametonon'matispos 'lejetetoba'teratisto 'lene θo'ma
'ceçi 'vγaliti 'goritu θoma'iðaka'talaves 'inepo'λίπε'ri 'ineme'γαλι 'πολίτο 'nafplio
ðebo'rinatus 'kserete 'olus/

K7-Εγώ πάω να φέρω λίγο νεράκι.

[συζήτηση κατά το διάλειμμα]

M7-/ˈposuskaˈtikus ˈeçito ˈnafplio;/

K8-Δώδεκα χιλιάδες περίπου. Με τα χωριά κι'αυτά γύρω γύρω πάει δεκαπέντε. Δεν είναι μεγάλη πόλη.

M8-/eˈsis ˈtispuˈðazete;/

K9-Εγώ το ίδιο με την Ε.. Λογοθεραπεία.

M9-/se ˈrço ˈetteˈlonete;/

K10-Στο πέμπτο είμαστε.

M10-/ateˈlonete ðilaˈði/

K11-Προσπαθούμε.

M11-/ˈne/ ˈtoraieloyoθeraˈpiasti ˈbatra ˈjinete ˈetsiisxoˈliiˈparçi/

K12-Ναι.

M12-/ˈixaaˈkusi ˈotiisxoˈlitistonkinonjiˈkon liturˈçon ˈeçikataryiˈθi ˈeçistamaˈtisina ðuˈlevieˈðona ˈjinetestinaˈθinapu ˈperisieˈðoto ˈixaaˈkusinoˈmizo ˈkarçosto ˈeleje ðe θiˈmameikinoniˈciliturˈjia ðe θa ˈjinte ˈðe θaiˈparçieˈðostinaˈθina/

K13-Δε νομίζω. Από 'δω είστε εσείς;

M13-/aˈpoxorˈjo ˈimeaˈla ˈmenometinaðerˈfimueˈðo ˈinepadreˈmerji ˈmenakoriˈtsacice ˈinetibiˈjenostosxoˈliomeˈtatomesiˈmeri/

K14-Μπράβο!

(παύση 1')

M14-/a'ftestiseeryasi'ɣnomi θasas ðia'koptoa'futisero'tisisa'ftes 'postis 'kantetiemaspume 'enapa'raðiyɣma 'rçae'rotisi θa 'ɣrapsete 'torastinerya'siace 'rçaa'padisiapa'ftapu 'ipame;/'

K15-Δε θα γράψουμε συγκεκριμένα κάποια ερώτηση ή κάποια απάντηση.
Γενικά συζητάμε.

M15-/sizi'tate me togaθiyi'ti 'i me 'pos ðila'ði me 'rçonsizi'tate;/'

K16-Με την Ε. πιο πολύ.

M16-/a ce 'ɣrafete 'oti 'θeletestin e stinerya'sia;/' /ðila'ðisimvu'leveste 'kapçoni'vlioce 'ɣrafete tin erya'sia;/'

K17-Ναι, έχουμε κάποια βιβλία, έχουμε και τη βοήθεια μιας καθηγήτριας.

M17-/kaθi'ɣitriatisxo'lis/'

K18-Ναι. Ας πούμε ότι μας βοηθάει στο τι να γράψουμε και να πώς να βγάλουμε συμπέρασμα.

(παύση 1')

M18-/to 'ono'masas 'pos mu to 'ipate;/'

K19-Σ.

M19-/as/'

K20-Το όνομα είναι από Μυτιλήνη καταγωγή.

M20-/a aptimiti'liɲice 'menetesto 'nafplio/'

K21-Οι γονείς του μπαμπά μου είναι από τη Μυτιλήνη.

M21-/miti'lihi 'eçi 'paioksaðer'fosmume 'ali ji'nekati 'lene 'vaso 'ðe 'kserumea'po
'rçoxorjo 'ine/

[λήξη διαλείμματος]

K22-Εντάξει;

M22-/leotiti θα 'grapsetestistinerga'siasascemu 'ipeo'tisasvoi'θaiikaθi'γitriaceo 'cirioss./

Χρονική Αλληλουχία

K1-Ωραία. Λοιπόν, τώρα έχουμε κάποιες κάρτες. Θέλω να μου βάλετε τις κάρτες στη σωστή σειρά και να μου αφηγηθείτε την ιστορία που βλέπετε όσο καλύτερα μπορείτε. Ανοίξτε τις κάρτες. Βάλτε τες πρώτα στη σειρά και μετά αφηγηθείτε μου την ιστορία.

(παύση 1')

M1-/kapos 'etsi/

K2-Ωραία!

M2-/to pe'di 'vlepitile'orasice 'vlepi 'kapçonpu 'kanji 'serfing me e stipara'lia 'ine
'mηako'pela o 'scilosci'mateme'ta to tope'disi'konete e 'ðentapa'putsçatu f 'oçi 'ðeh ta
pa'tiηa 'exipa'tiηasta 'poðjapa'tiηaðe'ninea'fta ta ber'ðevo me to 'alo 'pos to 'lene to
a'ftorupi'jenj/

K3-Σκέιτμπορντ.

M3-/sceibold;/ /kapos to 'leoki'na 'etsilai'ka 'kaposal'os to θi'mampu to 'leyame/ /ta 'oçi
'tavla/

K4-Σανίδα.

M4-/a sa'niða/ /li'pon ta pa'tiŋa me ta 'vɣazi to 'scilo 'voltage 'vlepi am sti 'liyo 'pɔo 'ðipla 'pɔodeksi'a 'ðjo ko ðjoko'ritsɔa o 'scilosksafni'katra'vaice 'ɣav 'vlepi 'mia 'ɣatace t tratravtra'vai to pe'ðiprospa'θina 'ftasiti 'ɣatai 'ɣatatreçi 'fevji to pe'ði 'treçi 'pisoapto 'scilokekra'todas to ðe'meno to lu'risko 'çerituce (παύση 5") ceðebo'rinasigrati'θina to tra'visicetel'ka 'pefti 'katoceje'mizi 'olole'ronetei 'bluzatu/ /ce 'oçi 'exiol 'emata 'ine;/ /'eçista 'poðjacestnsta 'ɣonatacesto 'çeri 'eçisana 'ine 'ema 'ðe 'kseroti 'ineðekatala'veno 'ti 'ine 'i 'xoma 'ine 'ilero'meno 'i 'ema 'ine/

K5-Πώς το βλέπετε εσείς;

M5-/'emano'mizo/ /ja'ti 'eçile'rositos'a'ɣonjitu/ /a'la 'isosa'po 'pu 'napese 'katoa'ftoi ðea'ftoe'ðo 'ine ja'ti 'eçi 'eçi ɣra'mese'ðototo 'eðafos/

K6-Ε μάλλον είναι χύμα.

M6-/'isos na 'ine 'xoma 'ne 'eçipo'la/ /me 'ema 'pos na 'jiŋ o 'scilos 'ðenðose 'maçi me ti 'ɣata/

K7-Πολύ ωραία! Μπορείτε να μου αφηγηθείτε ξανά την ιστορία; Τι θυμάστε;

M7-/etope'ði 'vlepitile'orasicei'parçistini'kona 'mŋae[:o] stini'konastidi'lorasi 'mesavlstidi'lorasi 'vlepi 'kaŋi 'enan 'vlepi 'enan 'adrapu 'kaŋi 'serfingce 'ðiplastibara'liapɔo 'perastin 'amostinamu'ðja 'ine 'mŋako'pelapu 'kaŋii'loθera'pia/ /tope'ðime'tasi'konete 'vazitapa'tiŋata 'ðeŋ sta 'poðjatuce 'vyece 'vŋeŋi 'eksometo 'scilo 'volta/ /'kapçasti'ɣmio 'scilose ðeto θi'mame 'itane 'pedea'ftitin 'ðefterii'konana 'ðume 'torao 'scilosskafni'katra'vaitope'ði 'itosci'ŋjipu 'ine ðe'menosto 'çerituceprospa'θina 'vlepisto 'vaθos 'mŋa 'ɣatapuprospa'θinatukse'fiçjiope'ði 'ðebo'rinakrati'θi 'treçieceapi 'treçi 'pisoapto 'scilokeprospa'θinatosigra'tisia'la 'ðebo'riecete'li'kai 'ɣatatokatala'veŋ cetoito 'ipaotikiŋi'ɣaiti 'ɣata;/

K8-Ναι.

M8-/tokatala'veŋii 'ɣata 'feɣprospa'θina 'fiçjimakri'ana 'treçicete'li'katope'ði 'menjimemeto 'scilo 'katocetontolu'ritu 'scilu 'eçikse'fiçji 'eçi 'vçia'poto 'çerituce 'kaθete 'kato je'matoslero'menos 'olo 'xomatace/

K9-Πολύ ωραία! Τώρα, λοιπόν, θέλω να μου πείτε άλλη μια φορά την ιστορία, αλλά θέλω να μου δώσετε ένα άλλο τέλος, διαφορετικό.

M9-/ne jananaka'tepso tis i'kones;/

K10-Όχι, είναι πάλι η ίδια ιστορία με την ίδια σειρά, απλά θέλω να μου δώσετε ένα δικό σας τέλος.

M10-/naperi'γrapso 'palitine 'katotope'ði 'vlepibile'orasiceo 'scilosci'mate
'ðiplame'tame'taapo 'λίγος 'scilostope'ðisi'konetece 'vazitapa'tijatuo
'scilosplisi'aziko'datukatala'veji 'oti θατον 'γγαλι 'voltace 'vgenun 'eksoceo
'scillosar'çizinatra'vaitolu'rie 'ði 'pço 'perai'parxun 'ðjoko'ritsçaceme'ta 'vlepio
'scilossine'çizinatra'vaie'pimonapo'λι ðina'tatolurnatrananatrav'jetenaprospa'θina
'fijjaptope'ðicemna 'vlepiti 'yatamakri'acenprospa'θinatinatib'jasinati ða'gosiaspume
'daksitope'ðime'taprospa'θina 'treçi 'xajitinisoro'piatuka'θos 'treçi 'xajitinisoro'piatuce
'pefti/ /me'tao 'scilos 'yata 'eçikse'fijjiceo 'scilos 'kaθeteko'dastope'ðipu 'ineelero'menoa'la
'ineikanopii'menospu 'eçipu 'eçito 'scilo 'ðiplatu ja'ti'ine 'filaetofi'laci 'ine 'steceteko'datuce
'inepi'stostu 'filakascepi'stostu 'filosce 'filakas/ /la 'vastotuto'ðo/ /prosta'tevia'po
'kleftesa'po 'kaθe 'alo (παύση 4") aptus 'kleftesa'po 'kaθe 'tika'ko/ /a'ftono'mizo ja
'telosna/

K11-Πολύ ωραία! Πάμε σε άλλη ιστορία τώρα. Λοιπόν, θέλω να κάνουμε το ίδιο. Να τις βάλετε πρώτα στη σειρά και να μου αφηγηθείτε μετά την ιστορία.

(παύση 1.5')

M11-/'karçope'ðie'ðo 'eçi 'ena ma ku'tipu 'ine me 'pazl/

K12-Τα έχετε βάλει στη σειρά που πιστεύετε ότι είναι;

M12-/a 'oçi/

(παύση 1')

/e 'enape'ði 'eçi 'enaku'ti me 'pazlceperpa'taisto 'ðromoce ta ko'matçatu 'pazl 'peftunsto
'ðromoapo'katoceðe 'toçikata'laviperpa'todassine'çizicemtako'matçasine'çizunna 'peftun/
'e 'ðjoko'ritsçapu 'ine 'pço 'piso 'vlepun ta pa ta ko'matçace ta ma ma'zevun 'scivunce ta
ma'zevunce 'exunma'zepsiarce'tace 'ftasane me ta ko'matça 'oposma'zevun ta ko'matça
'ftasane 'sena 'spitipu 'eçi 'kagelaa'pekso e ce 'benunmessto 'spitisto 'benun 'mesa
stina'vlituspi'tçucete'li'ka 'vriskun to nea'ropuperpa'tusece ton tu 'ðinun ta ko'matçace
'pezun 'olima'zistin e sibli'ronun to 'pazl/

K13-Πολύ ωραία! Μπορείτε να μου την ξαναπείτε;

M13-/e 'enape'ðipi'jenjisto 'ðromo 'kapçosnea'rosce 'eçisto 'çeritukra'taienako'maku'tipu
'eç 'pazlçetakomçetako'matça 'peftunsto 'oposperka'θosperpa'taisto 'eðafosto 'ðromo
'katoce 'ðe 'to çikata'lavicesine'xizinaperpa'taime'tapooga'θospi'jenjisto 'ðromomper 'piso
'isosnapi'jenun 'kapçaa'po 'erxode 'kapçako'ritsçasto 'ðromo 'vriskodece
'vlepuntako'matçacear'çizunnama'zevunsine'çizuncetama'zevun
'cexunsige'drosiarke'tace 'kapçasti'γμι 'ftanun 'stone 'kapço 'spiti
'otanakolu'θodastotako'matçatuetu 'pazl 'ftanunse 'kapço 'spitipu 'exun 'ksilina 'kagelace
'benun 'mesaema'zevunsine;çizodasnama'zevuntako'matça/ /e[:o] ce
'ineceonea'rose'cicemtel'ka 'pezuntu 'ðinuntako'matçace 'pezun 'o'lima'zitop
'pazlsibli'ronunto 'pazl/

K14-Πολύ ωραία! Τώρα θα κάνουμε πάλι το ίδιο. Θέλω να μου αφηγηθείτε άλλη μία φορά την ιστορία και να μου δώσετε ένα δικό σας διαφορετικό τέλος. Από την αρχή.

M14-/ne/ /'enanea'rope'ði 'i 'ena 'enanea'roa'goriepeperpa'taisto 'ðromocepi 'eçi 'ena 'pa
'enaku'time 'pazlçetako'matça 'ðen 'opostokra'taia'napoða;/ /a'dinato 'k'lisi
'toçiaptina'peksomer'jaa'poti 'mesamer'jace 'peftuntako'matça 'kapos 'etsi/
'esine'çizinaperpa'taictetako'matçasine'çizunce 'peftunce 'ðen 'eçikata'lavi 'tipota
'ðjoko'ritsçapuakolu'θun 'isos 'vriskode 'pço 'pisoa'potonea'rosto 'ðromo
'vriskuntako'matçatama'zevunakolu'θuntakompi'jenunsto
'ðromocesine'çizuncetama'zevun 'olaceteli'kama'zevodasantako'matça 'ftanun 'sena
'spitipu 'eçi 'kagelacee[:o] 'benun 'mesace 'vriskuntonea'rope'ðipu 'içetako'matçatu
'pazlpu 'in 'kaθetestotra'pezice 'isosnaperi'menina 'itanstenaxori'menopupu 'tuxantu
'lipantako'matçacete'li'kata 'vr 'inee 'fenteefxaristi'menosce 'pezun
'olatakorçetako'ritsçama'zisibli'ronunto 'pazlçeper'nune'fxaristati'noratus/ /a'fto 'leo 'ja
'telos/

K15-Πολύ ωραία! Κι'άλλη μία τελευταία.

M15-/a'ftasas ta 'ðinjii kaθi'γitria 'i tayo'razete;/

K16-Μας τα 'δωσε η καθηγήτρια. Βάλτε μου πάλι τις εικόνες στη σειρά που πιστεύετε και αφηγηθείτε μου την ιστορία.

M16-/e'ðono'mizo 'ine 'oti (παύση 1')/

K17-Ωραία! Μπορείτε να μου αφηγηθείτε τώρα την ιστορία;

M17-/ne/ /'ineso'stiisi'ra 'iθα to 'kanumesto 'telos;/

Κ18-Θα το κάνουμε στο τέλος, ακριβώς. Ό,τι πιστεύετε εσείς.

M18-/e 'enape'ðaci 'enami'krope'ðixtipi'jerη sto 'spititua'ηjiti 'bortace 'beni
'mesapatima'sçese 'nefe'nodusansan 'fila 'leo 'mipos 'ine 'kati 'alo 'miposfi'saia'erasceece
'eçile'rosiemetis 'botespufo'rai 'lerosetoxa'litosi'koηinnatoti'naksi 'oçitosi'koηiceto
'stronjaptina'napoðiple'vrime'ta 'benjisto 'spiti 'mηako 'enako'ritsiiaðer'fitu 'isosce 'benj
'mesatelos'padonce 'lei 'vlepi 'perη 'benjica'fti 'mesaecepa'taica'ftistoxa'licetocetole'ronji
'paλι jia'ti 'ðeni'parçie'ðostinar'çi 'eksoapti 'borta 'isos ðeni'parçi 'tapetoxa'laci
janasku'fisistapa'putsçacetole'ronjicestanaxor'jetecevv 'vazita 'klamata 'leii 'lei 'op 'ti
'ekanas'i'koη tin 'asi'koηitoxa'linatoti'naksicea'la 'ðe 'fenetena 'eçikata'lavi 'ðe 'kseroto
'vlepio'ti 'eçicapti'naliple'vra 'eçi 'palilero'mena/

Κ19-Ωραία! Μπορείτε να μου την αφηγηθείτε ξανά τώρα;

M19-(παύση 12")

/enape'ði 'benjisto 'spitituceka'θos 'benjifo'rai 'botesce 'beni 'mesacepa'taistox 'ðen j'i'rizice
'vlepio'ti 'ðen 'eçi 'klisii 'portaceme'tapa'taistoxa'licemeta'vlepio'tito 'lerose ðen
'eçisku'pisis 'botestue j'i'rizitoxa'litto 'pçanitosi'koηiceto j'i'rizia'napoðace jana
'inekaθa'roceno'mizo 'vγazitis 'botestu 'kapos 'etsi/ /cee[:o] me'ta 'erçete
'cenako'ritsiiaðer'fitu 'isosca'ftito 'iðjo 'jinetē 'benj 'mesae ðe 'ksero ðe θi'mame 'inekli'stii
'bortaecepa'taistoxa'lice 'pai 'jineteto 'iðjo 'olo 'laspestoxa'liceme'tapi'jerηitosi'koηi ja'na
'strosia'la 'isos 'oçitoma'zevi janato janapli'θitoxa'liaspumme'ta ja'ti
'incapti'nalimer'jalero'menocetoma'zevinnatoti 'painatoti'liksi/

Κ20-Πολύ ωραία! Και τώρα μία τελευταία φορά, θέλω να μου αφηγηθείτε την ιστορία και να μου δώσετε ένα δικό σας τέλος.

M20 (παύση 5")

-/enape'ði 'benjisto 'spitituka'ηjiti'bortace j'i'riziceci'taziti 'borta ja'tici'taziti 'borta 'isos ja'ti
'ðe 'skupiseta 'poðjatu 'ekso ja'ftocee 'oçi j'i'rizici'taitoxa'lice 'isosz j'i'rizi jana 'klisiti
'bortace 'cin 'vlepitoxa'li 'kato 'oti 'toçile'rosiemme'ta j'i'rizei 'pçanitoxa'litto j'i'rizi janato
j'i'risiaptina'napoðicena 'stroniaptina'napoði jana janato 'strosiaptina'napoði jana 'mi
'feneteme'ta 'benj 'enanea'roko'ritsi 'paliaðer'fitu 'isosce 'bencexamojela'sti 'ðe 'vlepoka'la
'oçisova'ri 'ineemca'ftima'fti 'jineteto 'iðjoce 'oposperpa'taiikakatala'venji 'oti
'lerosetoxa'lice 'pçanjitama'latisce 'lei 'ti 'ekana θa 'leiceme'ta
'pçanjitoxa'linatoma'zepsiea'la 'vlepio'tinelero'menocē 'içe 'vγalitis 'botestis 'inemetis
'kaltscsetoa'γorie'pisis 'inemetis 'kaltscsece 'sçeftete 'torao'tiima'matis 'isostima'losipu
'lerosetoxa'lice 'ine 'liγoe[:o] stenaxori'meni 'liγoe 'sçefteteti θati θatis 'pii
'manatisaspumeo'ti θatima'losice 'eçi 'vγacei j'i'rizitoxa'li janatoti'liksi janato
'pλinunme'ta/

Κ21-Μια χαρά, πολύ ωραία! Τελειώσαμε λοιπόν. Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας.

M21-/'ðepi'razice 'yoefxari'sto ja'tice'go 'kati 'píraa'posas/

K22-Αλήθεια; Χαίρομαι πολύ που το λέτε.

M22-/a'ftitisti'gmi 'exo 'liγοipη'i'liace 'ime 'liγονista'gmeni/

K23-Καταλαβαίνω, λογικό.